

A-48

انشاء مولانا عبد اللہ مراداری

(۱۲ ذی قعدہ ۱۳۰۵ھ) مولوی عبد اللہ مراداری (۱-۲۶۵)

نسخہ عقدہ (فی علم (صرف)

(۲۷-۳۱)

شرح مائتۃ الحوامل

(۳۰ رمضان ۱۳۰۴ھ)

[عبد القادر الجرجانی / سید شریف الجرجانی]

(۳۲-۵۱)

لہدایۃ الخو

(۳۱ ذی قعدہ ۱۳۰۶ھ)

[سراج الدین عثمان الاودھی]

(۵۲-۹۶)

کنز الکفو (منظوم فارسی)

(۹۶-۹۸)

(رمضان المبارک ۱۳۵۶ھ)

استاد مولانا ابوالکلام آزاد
مدرسہ اسلامیہ
لاہور

الحجۃ الاولیٰ من
عبداللہ محمد بن عبدالمطلب
الحجۃ الاولیٰ من

۱۲۸۶ھ

بسم الله الرحمن الرحيم

ARCHIV

Dr. Zakir Husain

JMI, New Delhi

MANUSCRIPT

انشاء مولانا عبد الله درویش سیاح

غرض از تمهید مقدمات آنکه عرضه داشتی که کفایت سلاطین و
و مکاتباتی که تمساح کبار و امرا و نادانان و وزیران کفایت شمار و
چنان و دوستان و دوستان که ساده بی غلاف باشد این نوع نویب
تمساحی که سید باشد این نوع نوسد عالیجاه حجابی بنامه معارف
و دستگاه هدایت آفتاب قطب الدوران و غوث الزمان زنده
اهل ارصاد و قد و جمع او تا و در شجره بوستان و
و شکوفه و گل گلستان و کرامت سلطان تمساح الاعظم ظل العالی
و خلاصه سادات المعظم شیخ الاسلام المسلمین غایت الحی و
ظان را ازین فقره در جعفر عرض خلاصه اخبار اختصاص میرید این
آستان که قلمه در استانت مسالت یتما به قبول و ادب و این
یا حدیث نیست که خود را در سبک آن میرید یا حدیث که این
حرفه و شستن آن در کاه است نهایش آنکه از حال گستاخی و
بهر شکستی خود و کمال حلم و احسان آن بگویم و این بدو

ما بجهاد نیست منتهای عالم العلماء افضل التوفیق و سجدت اسل شرع
و ملائمان حاجان فطری و هیجان قوت شعار دیانت و تار نظام
الشرعیت و الحقیقت و الدین و الدین فغان را بعد از ادای حاجت
علی المبین و التخصیص معروض بر رای منکشتی ایگه اس داغی
صبح و شام ملک علی الدوام داعیه انت و در خاطر خاست که از
سر قدم ساخته ملک سر از قدم هم شناخته خود را بجد است
این کار دولت است کون تا کر اسد طیفه ذره برود
اگره اگر این بنده را طالب علم ندانند اما طالب طالب علم درند
و نهال اخلاص این محاسن را در جو سار احقاص شمرند و از کوه
خاطر دریا معطر خوشی نفرمایند حاکم ظل عاقلست و عمر فرحت
این کتاب نامی از درج سادات
مخد باد
و اس خطاب و ککش از برج سعادت تخریت تمام کله از قدس تویم
حدیث فردوسی که بدستاری حال اقبال از دیبض القعات عالمیاب
و نقابت باب مرتضوی انساب مهر بهر نقابت ماه آسمان نجابت
طره نایبه سیادت غره جبه سعادت نقاوه اعظم نجار بده
اما جد نقبا قدوه زمره علویه اسد عطر نبویه
مشعرون بفتون و لنوازی و مقرون بصفوف سر فرازی که ویده

بود در همین اثنا خوشترین زمانی را غافلانه و بی‌توجهی سپری نمود
 و سیه‌ها و چهره‌ها را غمین و معطر با خرم و شادمانی و شادمانی و شادمانی
 و بی‌توجهی بودی نموده امید که هر من سوال کشت زار بر کرده بود و
 بسجای التفات طراوت و تهنات بخشید زیاده گستاخی نمود
 رفته نام داشت پایه سیادت بلند پایه سعادت ابد پیوند باد
 جواهر زو اهرتیمات که تفیات مشکین فواج و رایج
 ریاض اینس را نکند افزایر نثار مجلس عالیجاه ایالت
 و عدالت بنای امارت و حکومت دستگاه سخاوت و شجاعت
 انار نفقت و حشمت شمار میشد ارکان شوکت و اجلال و شرف
 بیانی سعادت و اقبال حاجی رباب صدق و اعتقاد حاجی اندر عباد
 و زید و امراء ملک و ملت قدوه ارکان دین دولت نظام الدولت
 و الشوکت و الحشمت و العز و الاقبال فلان را میگرداند که دوام در این
 عز و اقبال و انظام سبب حشمت و اجلال آن عالیجاه عید المثل آن
 حضرت زوال الحلال و الافصال مسالت بنماید که روز بروز فرید در حیات
 آن نجسته صفات در عصر روزگار و عصر دلیلی و نهار شجاعت اعتبار و صفات
 اشتها بر روز و ناز زمان غلامت مترصدان خواهد بود که خاک را
 آن گوشه پیدوای و جهوران بادی نهایی را از گوشه خاطر و در باطن

مخمس نفر نمایند و بجهانی که احسن اتمام بنده دارد اشارت نماید
بعضی داشتند اگر چه بن من مقصود از دولت غارت و ملی
خداوند جان خاک استناد داشت زیادت ازین اطباب ترک ادب بود
بنابران بدعا احتقار نمود تا جان باد در جهان باد بکن محمد و آل اکباد
تر هیچ خبری معانی در کثرت نویسه
شعاع شمع توجوه افقاب عالم که طبع کوهستان دوزخ لطافت
نشان عالیحضرت خسرو دشت مهر سیم بلاغت ماه آسمان فصاحت
مبدع بدایع بنمختص روح این نظم نظام عقود و جواهر ابیات هر آ
نقود و زواهر کلمات سحر ابیات افضل الشعرا و اکمل الفضلاء سابقین
مضمونات بلاغت مرجع ابواب فصاحت عمل معانی و سلاطین غانی
انکه باز از فصاحت از روح از نظم اوست و اینک
کلمه در بلاغت را از شعرش رنگ و بوست

صفاء فحی که شروع از جمال تو باد بناه اهل جهان سیه جلال تو باد
عالیگاه شریعت بناه اتقنی القنات و الا نام ملا و لاسلام نافذ
قضیه احکام عمان معانی نعمان ثانی مقدر قواعد شرع بدو
معاقده اصیل و نسرع مروح ملت زهر امقوی شریعت غوامض
مصالح اهل الزمان کافل امور عالیشان فلان را ازسحب و امص
الا اعتقاد کرد عوی الامتثال در حکم اجلاس بشهادت انحصار

سمیت اثبات یافته متوجع انگ ایوان مکانات و برتعات با تمام
 مهات لایق علی الدوام مفتوح دارند که علاوه بر حیانت
 بنیاد الطایفه جرات نمی نماید حکم کنند احکام دین واجب را امور
 مشرع متین بنای اهل اسلام و بلحاظ خاص عام باد
 عالیجاه حکم بنای حکم محقق و طبیب مدقق فاضل مقصد او اکابر خدام
 بر تان حکماء عرب و علم افراطون زمان مقبول حکیمان مطبوع اطباء
 قدوه و فضل و مسج ثانی استخراج قواعد معانی و اقصای اسماء امرافین
 رافع اشعار اعراض دارش حالتیوس مقوی ارواح مربی لغوس
 ای زالقاس قو کوش عقل کو هر یافته مجلس ارباب
 حکمت از تو زیور یافته القاس روح پرور صحت فزاینده بهر شغای
 خلق جهان مستدام باد
 آصف دار اکف جم جاهه بکند
 مشتری فیض عطار و خانه مهر اقتدار عالیجاه وزارت بنای وزیر
 مکان آصف سلیمان نشان طراز خلعت نادر اری و صفای طلعت
 کامکاری فلان را بر معاریق بحبان صافی الاخلاص بلبک بر مجموع عوام
 و خواص ببنده و پاسبان باد
 آنکه جنه مدح تو اشکار باشد و دل آنکه جز ذکر تو اش در دهن باشد
 شب و روز سه نیاز زنده اطاعت ننماید و ببقدم ارادت
 ایستاده روز کار بد عار دهام دولت آصف زبان و کلام

در شمع و شسته امیدواری بکبریت باری انگ هیچ این مرام از مطلق
اجابت طلوع نماید نه و آید الهاب مشوش خدام نیکو دود
ترا در اختیار می کاروانی هزاران سال با و از ندکایان
اعداد کامکاری و آثار نامدار سو بد و نخلد باد

زهی نمود و بعد و به دردم تعلیم و فائق ملک مستقیم تقسیم
تقویم مناسبت و معاد مکانی میاثر که استخراج حقایق دهن و فائق
بلبع مولانا معظم اسو کا مشاهیر اعم زبده ارباب تخیم قدود
اصحاب تقویم نیست لطیفان جلیس خواقین جامع علوم حکمت و ادب
اسرار ملک و طاعت فلا ز ادا دام الدعوه و ضاعف فضله

عاجناب میمنت ماب تقوی شعار صلح آثار
جلیس شایخ زمان انیس ارباب علم و عرفان سالک مسلک سیر
واقف به اوصاف طریقت و حضرت کاشف اسرار ملک و ملکوت
ناظر انوار قدس و جبروت مطلع انوار کرامات منبع آثار نبات
میگزاید ایره جیدتی و یقین محیط نقطه توکل و عکس فلا ز ا

انک در موقف عبودیت داغ اخلاص پر جنبین دارد
لمن یز مکارم اخلاق ان مرشد محقق انک در خلاصه اوقات
و نقاد و انات از نظر سعادت انتر که وسیله حصول امانی و درجه
غور سعادت جاودانی است محروم گذارند گستاخی نمودن

خدا را و ان نسبت انفس نفیسه و برکات اوقات شریفه منور
 سلام علی آل طاهرا و باین سلام شریف
 تو اهل دعوات سعادت شعار و روحانیات محبت ناز که از کمال
 شوق و اخلاص و از محض اراده و مندی اخلاص یافته باشد معروضی
 از در و ضمیر اطهر عظام عالی حضرت نقابت بنای نجابت و استقامت
 ملاذی تحسین و میسر استکامی بد طله العالی فلانرا معروض میکرد اندک
 صبح و شام بکمال علی الدوام بوظایف دعا کوئی قیام و اقامت نماید
 و مرید جاه و جلال آن نقابت بناه از حضرت ذوالجلال غرضه میجوید
 امید که بعد از اجابت و شرف استجابت لاحق باد
 هر چنانکه از بسندق اسرار خلاص بود هیچ شک نیست که مقرون بجا
 عالیجاه امارت بناه معرفت دستگاه اید کسر عظم
 قد و امراء عرب و عجم مقرب ملک و خواقین جلیس اکابر و شایان
 سطرانوارند از یی صدر انار بخت یاری و پناه قوائین امار
 فہرست فائین ایالت منظور نظر عنایت ربانی مخصوص عواطف
 عارف سبحانی بچین رولت خافیه امن حضرت سالیانہ نظام
 الدولت و لشوکت قللازار فتح ابد تعالی شانہ و انوار کواکب
 جاہ و جلالش از افق عنایت و امانت میگردانند و علی الدوام
 کوکب جاہ و اجلال از وقت عنایت حضرت ذوالجلال لامع و

ولاحقاً باد از خادوم دولتیخواه و جاگر هواخواه انگه
 نادر و جهان نام و فکاش باشد طوق اخلاص تو در گردن جاس
 میامد مسافری که بشارت صفای افلاک بر آن ثبت
 که بشوایان انحراف در متغیر نکرد و شوارع ادبش بخواهش انحراف
 عرصه مبدل نشود بکثرت عالیجناب شریعت باب نقاشی است
 ناصب رایات ملت ناشر آیات سعادت مقبول اعظم علی بن موسی
 اکابر عظمی مولانا و اعظم مقتدای افاضل اعلام رافع اعلام ملت
 پیغمبر کبر علوم کتب فصایل که ذات اوست فلانرا
 صبا بجای جانان گذر توانی کرد آراه نامدارم اورا خبر توانی کرد
 حرارت تعطش نار اشتیاق در دل بر سوز بر نهی اشتعال پذیرفته
 که اندر سوز نیم روز تموز اران نشانه است که وحدت انش فراق در
 جان غم اندوز بنوعی التهاب یافته که حریر این تحسیم و آتش ابریم
 از ان اف نه است عالم السه و الحفیات ازیر کاه و برین معنی کوکب است
 که تا اس فقیر خیر تر از ابدام صغیر و کبر تحجب فقیر از حبه و کعبه وصال
 ان یار و یار بی نظیر دور میجوید مانده جذبان غم فراق و الم استیفا
 بجان غمیده بادیه سخت داند و به بدل ستم کشیده و زوایه مشقت
 کوه دستوره رسیده و میرسد که بحد و کار و ادوات دنا بسته و
 قلم زبان شکسته در حیرت زان تواند آورد و

در دل برسد از تحت هجران تو شرح از ادوات کی تواند ^{سان}
 بری بسیر فیضی که از لیل و نهار در بی از دل دردمندان و جان
 مستندان است و از غایت جفاکاری و تنایت کج رفتاری
 در میان این دوزخیکه کرد جدایی ساز و ویران و سرگردان در
 فراق مندان در وادی خو آنکس از ی حبه بر آن سدا در
 ملک را ایم مرا سرشته و اندوختن دارد و نمیدانم کجایی کردون
 و در باسن چو کین دارد و کاسی ای دل شکار و از ظلمت
 شب فراق تیره می سازد و کاسی اس دل زار و در افتاده را
 بمضمون این مطلع امیدوار ساخته تسکین میدهد
 شبنم می کشد دلا کر ز بار و ضل جدای خدا اگریم در جیم است و نامی
 سوادت ابدی بر وجه حسن مجمل و پیر باد بالسنون و الصاد
 کوه جبار به سر و خوش خرام من بود که سلام
 رساند که پیام من برود در بام ساق و هر لحاظ خون او را
 دفتر رنگین ز شکر لاله غام کن و بعد از تصویر هم نیز خورشید
 شکر رنگ تا از دولت وصال دور مانده و از بزم آن شمع
 جمال محو افتاده و شعله اش فانی و نایره نازک شتاق جان
 در کاشانه سینه افروخته که بر چه جزوات یاد آن جناب

بوده بیکارگی در هم سخته آری گردون دون راحت است که دیوار
 را که در خرم محبت نشسته بایکد کر عفت موافقت و موافقت
 به تیغ بی درین حمال رشته ایگان دایشان را در هم گیسخته و در غنچه
 که از جام دوستی بایکد کر شراب و داد کشید و اندلسند از آن
 احوال ساعه عیش التیان را در هم شکسته و ریخته

نملک را بفر ازین خود نیست کاردی که یار بر اجداساز در یارب

بمکتوب جان فرا می تواند ببری من
 چون خوانده گشت بردن بریان دیش از دست نیکو اه دل من بسوزدش
 فحش در دو دیده گریان نساخش از نیم انگه آب دو دیده نشویش
 از دیده برگزیده و بر جان نساخش نقیض غامه شکبار و زشتی
 قلم در بار کوه نسا که ناخرد اس کینه خاک به مقدار نموده بود نذر
 اشرف نرس ساعات و نیکوترین اوقات از روزنه افصال و در کینه
 اقبال طلوع نموده زان نامه که از سویتو آمدت دم
 که زنجیر روزگار کرد اگر آدم زاب حیات مکرمت لطف همو خضر
 عمرم در از کرد که عمرش در از باد از روی لطف مخلص در بنه را توان
 می او مباد مخلص و عالم نواز هم هر نامه که از یار سیوم آمد زنگ
 علم از آینه دل نبرد آید هر سه که بکشایم زان ناد خطا بروی من ارفی

نام و کشتی او رفقه جان فزنی حوسلیم بهاری در اشرف ترین سماوات
و در تن اوقات از جمله دولت روی نموده

بسیارم بر هر دو یک دیده نهادم به یکدم و تعویز دل سوخته کردم

ای صبح و م جمعه شد که کمرسان در دیده

و ای شب جمعه حالت کیهو بریده از دیده ز دانه رویت جوی خن

ای دیده زمانه بگو تا به دیده تخمین سخن آنکه ملان در فلال وقت

یک کمر قفای ربانی و تقدیر سحاتی از مجلس دار العزور بمجلس دار السوء

رحلت نموده و طایره قدس را بر مشاغل فانیه اختیار فرمود

نهان شد روی او از دیده ناکه هزار افسوس افسوس انداخته

عجب در دست جام را نمیدانم که چون کریم دلا خون شو که مادر حال خود

کین لحظه خون کریم ششم بخشم نگاری سینه ام بر دای بی یاری

کسی از زخم بسرون گاه از داغ درون کریم فقر جگر در مقام تجربه و

دایره و بر سر گردان و در مجلس تفکر نقطه کشال پای بند و حیران

که صورت واقع و غم آمد و ز و کینیت حادثه و حکر سوز را چگونه علام

نماید و بجه قوت در قید کتابت آرد

ناکی زمانه داغ غم بر جگر نهند یکس داغ نینک ناشده داغ و گرنند

هر داغ کاورد قدری رو به بتری آن داغ را که دارد و داغ بهتر نهند

اگر چه خبر خوش و محاببت شوش چنان رسیده است که
 نمی باشد اما از اظهار این صورت و اجازت این محبتی تجاره نیست حاصل
 سخن آنکه درین عالم غیبی و منادی و عرصه لایمی ندای
 ارجی الی ایک یکوشش هوش فلان رسیده و خطایب مستطاف
 و ادعای جنیتی بسبح آن جمع افاضل و اعالی رسیده

از دیده زلفت و داغ ویم یاد کار ماند صد جبر تم تبینه امد و ارادت
 و آنکه که بود آرزوی جان من رفت و نین جان زار مانده اند از چه کار ماند
 ای قلم شکایت کردون دوش کند یا خود حدیث گریه سوز در گنج
 اگر چه نه زبان را قوت تقریر است و نه زبان قلم و طاقت تحریر
 اما اعلام صورت و افعه ضروری است

از بارغ ناز رفت سر و خیز در رخ کج چنین دیننه بر زمره در رخ
 بجای طلعت آن سر و کلعه دارد در رخ چه یک در رخ که هر دم هزار بار در رخ
 جوان تغلب دهر متغلب و تغلب فلک

متغلب ولی و فای دنیای غدا و بد فرجامی جسر ناپایدار
 مقرر است بنا بر آن شبه از حوادث جانور و افعه غم اندون
 که درین ایام واقع شده و عرض میدار که در تاریخ فلان مرغ رو
 فلان از دانه بذر البقار حلت نموده قالو انا ابلد و انا الیه

و بعد از آنکه میر و محمل را شعار و دنا خود سازند بکلمه شریانی
که یا ایها الذین آمنوا صبر و وصایا و در ابط و دست در دامن
استقامت رنجه قضا را بقدم رسالتقا نموده بر مصابرت
تأبیه قدم بپوشند که بر جمیل استعدای اجر جزیل خواهد بود
بر سه جارسوی این دو تقاضا نیست تدبیر جز خدای یقینا حق تعالی
بر مغفوران رحمت کند و بر عمر شمار گشت کند

اگر نوروز عالم رفت بر باد کلی مدبرک سوری را بقا باد
حقا که از وقوع واقعه غمناک و زو و حدوث حادثه و حکم
محسوس و گریان صبر را بدست حسن خیر بر هم دریده و خاطر محزون
رخ شکسای را بیادیه و رسوای کشیده و محلی نمائند که نوشن است
جهان از پیش خالی نیست و کل او را خارقین است و مل او را حمار
در کین که هیچ فردی از افراد بنی آدم قدم بر سر بر حیات
نه نهاد که بهدیش بجسته تا بوبت نرسیده و هیچ کس از جن
و انس انس بخار خانه دنیا نگرفته که بو حشت آباد فکر گرفتار
نشده پس درین واقعیه یایل صابر باید بود و آتش آرد و
را با آب تحمل و تسکین باید داد و داغ خشنوع بر سینه
سوزان نباید نهاد و اینیه خاطر را با امید و عهد ان الله

بک العابرین بعنا رطلال کده بناید حیات دیگرار شیندل این
وایع کمال حالتی دست داده و نزد یک شده که عدم را بر وجود
بنا نهند و محنت حیات را بر راحت حیات اختیار کنند
و که کل روشنی در چشم عالم نماند بر که عیش شادمانی در دل
نماند ^{اغمد الله که صبح مطلوب در}
مطلع امید داری تبسم شده و بیل مسرت در کنش
فرح و بهجت ستر نم گشت و سحره امان با بار دشت افعال
بار در کردیده در وصفه امانی بقوایح و در وایح سعادت
سامانی معطر شده ^{بخت رسیده ره بسوی من نهاده}
بر من در سعادت دولت کشا و از خوشدلی هوای طرب کرد
مرغ جان و از خرمی کنده در آندلب امان
نقد روان بنثار تو کردم اگر نیست در خرد حضرت تو بنثار حقیر نا
جون گشت نشین که عجز بر منصر جمال مهر سیهر حبال بوده
بضاعت مزاجات کینه کاران کنعانی را بر تو قبول انداخت
اگر ان جناب نیز تحفه المحقر کینه را بنظر است قبول و ملکو طوما
غویب و عجیب نیست ^{عجب بنو و ز لطف پیکرانه}
قبول تحفه دما بی بهانه

بنوده عن بنی بخت عالی بیابان مارت ماب کیوان رفت بهر
 رنیت برین دولت مشرعی طلعت مملکت مدار کرد و ال قنار
 سخاوت شعار شجاعت آثار طراز خلعت نامداری وصفای
 طلعت کامکار بی نوره هدایت دولت و شمع سراسر ابرو عت
 شیرین شجاعت و دلیری و نهنگ دریای مبارزت
 و جهانگشایی بدر ملک جاه و جلال خورشید بهر عز و اقبال نظام
 اند دولت و الشوکت و انتمت و الدینا و الدین المحقق
 بعواطف الملك الهدى فلان را برساند که صبح و شام
 بک علی الدوام بدعا کوی دوام دولت و جان در کار
 انحضرت قیام و اقدام نمود و حاجی نماید
 یارب بر عارضه دلائل مستجاب

فی کل رویت بسی از زندکی شهر منده ام از تو اس شهر مندی کشیم
 تا زنده ام عالیجات محبت قیاب رفعت ایاب سخاوت
 اکتساب فضیلت شعار بلاغت و تار فصح البیان ملج
 البیان ان فصیح القضا و ابلغ البلیغ و اکمل الفضل نظام
 الفصاحت و البلاغت و العز و الاقبال فلان را بر فخر منزه
 محفی نماید که از دولت مواصلت و شرف ملازمت محروم نشود

انشاء برمان و رسوم اجماع آن دل و جان را که پیاپی ساخته جانچه از حرکت
آن مغز استخوان بگذراند
فی دور جان نیز مانده آرام کریم از وقت بنام تمام صبح
نام از وقت صبح تا دهم بعد از ظهر هم و عاودت
تثانی و ثانی را می کشد کشای انگه احوال ای سنگ که در دل دور
از آن حمیده خصال برین منوال است که هرگاه که یار بر سر
و محال میکنند عقل بر بیان حال سبکوید

دری تصور باطل نمی خیال محال کمر انگ آن یار جانی و دوست
جادو دانی غریبان لب تشنگان را از تعلقش بجران خلاص
ساخته بر لال و محال سه اب گردانند و ازین اندوه انبوه
بر مانند و بنامه نامی و صمیمه کراچی یار و فریادند و از گوش
خاطر دریا معطوف و آموختن سازند

طال شوقی الی منازکم ایها العاقلون عن نظری در در شب
هوسم خیال شامت فاساد عن خیالکم خبری عیادت
نامه نامی و صمیمه کراچی که بجامه عین زبیم و معشر شیم تحریر نموده
بجانب اس دعا کو می قدیم بر جاده اخلاص مستقیم ارسال
نموده بودند در اعتراف و اوقات و ایمنه ساعات از مطالع

ان سر زنده گشته بر غنای آن اطلاق یافت الحمد لله که از هر
عرفی فرخی و از هر لفظی لطیف ظاهر و با هر سینه
سیکریض توخیزد حول گشته ای بر بهار که اگر خار و کر کلیم برورده
تا با هر از نهدی رای شریف آنکه احوال و ضاع این جانب بر
طایفه شکر است و کمر درد و دوری و ضروری و علم بهجوریه
تسبیح اگر اهی واقع نیست امید که صبح وصال از هیچ محاذت
در نبال طالع کند و شب ظلماتی از بین طلوع روز نورانی
کند و
ششم بحال تو مشور کرد و خاک قیمت به از غیر است
خوایم که دماغ از آن محط کرد و ملتس از لطف قدیم
و توقع از گرم عیم خدام واجب الاحترام خالص
که محاسن خاص و محاسن محب را فراموش نشاند
و کاسی ببنایت نامه نامی و ملاحظه کرامی یاد میگردانند
و خادمان خود را بی رجوع بخدمت نگذارند و خدمتی
که در این جانب داشته باشند غیر محب خود بکسی
روانند و باقی حاکمند دولت دارین مدام مستدام
و از زمانی باده
عالیجاه وزارت و املاک

دستگاه نصف و حقیقت بنا به مدبر متناهی ملک و دولت
تیا منی انتظام مصالح دین و دولت فاعلم امور عباد و کاف
مقام بلا و محروم و وزیر مدحی عالم صاحب الیف و القلم المحسن
بعواطف الملک لطیف فلا تری بعد از دعوات فحله خانه
و تحت اشتقاقه الملک و ارسال میدار و که در دست دید
و عتبه بعید شده که گرفتار آن کج شتایی و رسیدن
کوشه لی نژادی را بدو سه کلمه سر فر از خسته اند ظاهر از
نظر دور انداخته اند هر چند که مجبان خود نبه و از ند
و بایست نامه مفهم نسا زنده و مخور آن رنجور را و رنجور
مخور را غیر از یاد تو نباشد کاری طریق محبت و شیوه
معدود است آنکه ازین قاعده بگذرند و محبت خود را در ملک
فراموشان نشمرند و از کوشه خاطر دریا معاطر محو منشی
نفر نمایند حاکمند زیاد و ازین نامه را طول داد
و گرفتار بر روی کاغذ نهادن بود و محض کسب فی نهایت
سود و کربه بیدارم زبان از حکایت فلک کم مستدام باد
عالمیما بپسارت ماب مر تقوی
اشتباه زیده ال طاهر و یسین چشمه اول و سید المکسین:

فلان را بعد از رفع تعلیمات و کفایت حاجات نامیاست
 ذکیات مکتوف بر عمر اند و رای مهر کستر آنکه احوال مکر کدرا
 ایامه خاطر نکیر است که از دولت دیدار ان سیادت
 شمار مبره سوگر و دایمید واری از کرم حضرت باری ایک
 دولت عظمی ماسهل و جوه میسر گردد و ناما مخفی نماید که از ان
 زمانه ملازمان شریف بر دندل نامی و بیانی یاد
 کرده اند ملک مکاتباتی و در سلانی که از جانب فرستاده
 شده آن هم خود را تصدیح نداده اند ظاهر در ان است
 که بر رسیده باشند و الا نه محبت و اخلاص فخران خود
 اظهر من الشمس است چرا که کرامت جد بر رکوار است
 و میراث بایشان میرسد پس این هم که دوسم کلمه سوم
 بنا بر ان است که نامه فقر رسیده و جواب آن برسد
 امید که بعد ازین قاعده تغافل را مرعی ندارند و
 هر کس که متوجه این جانب شود بدو سه کلمه بایزد دارند
 زیاده ازین از ملل خاطر اندیشه دارد دولت
 عالی مستدام باد بالنون والصادق
 فرقت یاران جانی انت جان بوده ا در دبی در مان که میگو

بحر آن لوده است غرضی است و سبب آنست که بیکی و نیاید و
لعد از طی مقدمات قسمی و تکالیف قسمی که به بحث می آید
کمال محبت و داد است بمحبوب و کمال نیکو داند که چون تکلیف
در شرح و شوق و اخلاص از تو هم رو و ریاضی علمی نیست
و بسیار لغو در اظهار نیاز مندی و اختصاص جزیرت مقدمه ظاهر
بنیان خود نمای جاری نه لاجرم از آن برگشته میگوید
MANUSCRIPT اشتیاق بمحباب تو ز حد سیرت کس تو را
به بی خانه اندر اشرف دهم و نیز زبان حال میگوید
شدنی خانه دلم را از جهان بشنوا زنی چون حکایت میکند
باز زبان تیز و چشم اسکار از جدا یها سنگایت میکند
حکایت تمامی ایام مراد و شکایت توالی التام اشتیاق
پیش از آنست که مددکاری و ادوات و بون بسته و بسته
ماری خانه و زبان شکسته در طول این نامه عرض آن مقدمه
باشد و در طی این صیغه نشانه آن منشور لاجرم از آن موصول
کند به باین بیت اختصار میکند
اشتیاقی که بقرب حضرت تکم شد حالا یتیم با القام
لعد از ملایع دعوات فلهما نه و نیت

شتافته تصویر رای میرای ای که اندان مفارقت روی
 نموده است تا این زمان لحظه یک لحظه بی یاد آن جناب
 نبوده هر دم دل از یاد تو در یاد غریب می آید
 ترا هرگز نمی دانم که از من یاد می آید متر صد است که تا زمان
 ملاقات کای بنوازش نامه یاد کنند و از گوشه و
 خاطر دریا مفاطر محو منشی تو نمایند و مهمات مساب
 و مجذبات لای اشارت نمایند تا در سر انجام ان
 اتمام تمام بطور برساند زیاده تصدیح دادن نه
 از طریق یاری و نه سیوه دوستداریت و الی عدا
 نه سلام ز تو تو گزینم کند آزاد را
 نه بام که بوصل تو کند سازد را نیست مشکل که بدست گذرانم همه عمر
 مشکل نیست که هرگز نمی یابد را بدتی شد که نیم لطف از حمزه
 انصافان ملک صفات بر صاحب دل مشتاقان نوزیده
 و شمیم لطف از گلشن اتمام ایشان بمشام جان نرسید
 معلوم نیست که موجب تخلف از طریق مقتضیات ایجاب است
 یا نحاسی از استطاعت بیفاعت قلم و کاغذ عداواست
 رسمی قلم تو جنبه آب بفت انفس غش و نفی باغ

وفاست این شیخ و توحید را از این عالم برادر که دلم ز تنه و باریش بود و
بستگان و این خود و زنی که لطفش
فرماید چه باشد نام در ویستی اگر در نامه گویاید درین عالم که آیت
سکین نقاب و خطاب معانی نقاب که بدو ظهور از آن
دشمن بود و جمعی را از همایف و احباب بدانم کرامی
یا و فرموده بود و در جوان این دعا گوی را بشدت با پیوستی
مکرم نشاء شد موجب نما آید می گامش
بنوالت سوی غیر بسی نامه و فنا در عالمی سلام هم از پذیرد
رفیق و دور من مجبور فریاد از درگاه
چون ز سوره از فراق آه آن کزانی که از فراق خون شدت دور
سیر و از احاطه و ایراد بیاست و دم زدن از محنت سوره
طریق در از لاجرم عثمان بنان از صوب آن مقصد معلوم
دشمن از روی شوق و دل بستگی عرضه میدارد که
موسسه از حضرت و اهب العطایات که مقصد و اهل حاجات
لطیفه که سبب سواصلت کرد و دست دعا می نماید و همیشه
چشم انتظار در شاه راه امید نهاده در وادی بهران
زار و دل خسته افتاده بدین امید که از آن جانب

بسم وصال و زودن این مبتلای محراب افغان و غلطان
بدولت موهبت برسد ملتس از مکارم اخلاص و محسن
الطاف انکه تا هنگام حضور این فقره جو بارگوشه خاطر عا
دریا معاطر محو منسی نفرماید و کانی بنوازش نامه یابد
میکه ده باشند و الله عا

سلامی تازه جن و در جوانی بنحایت جویب زندگانی
سلامی چون کل سوری معطر سلامی چون چراغ جان منور
تخته نشانی که کداز پس از روح آن معطر شود و از ثار
بساتین حدس به نسیم آن نفحات معطر کرد و سمت ارسال
میداد علی الدوام صفی است او قات را بدعا و دولت
که امارات اجاب و علامات استیجاب بر عنوان واضح
ولاح است مزین میدارد که شد اید دوری و مکارم مساعد
ضروری نه بخج و واقع است که جز با ستفاد سعادت نماند
تدارک بدرود و لم زبجه تو بیماری جان دارد
که جز بوصول تو آن را علاج شوالی و امیدواریم که حضرت
سبب الالباب سببی کند که مایل فراق و باعد باشد
و موصول که بشهود لمحات تو اصل وقت هد باشد بزودی مهیا

نکرد اند

کرد اندام من با و فریاد و زاری از خطاب نوشتاد
صد نامه نوشتم جوابی نوشتاد مستوفی از کرم عظیم و لطف قدیم
آن بود که حقوق خدمتکاری قدیم را گفت لی عام را میسر و
لطافت و لطافت کرم مواجب مواجب خدمت منم از بدست تو
حالا کاری بجای رسید و هم مرتبه اینجا رسیده که به خطا رسیده
نی نو از مذبح بجواب سلامتی اسراف نمی سازند بهین
سبب نه دل بخور را آسایش است و نه جان دهنور را از سر
نوشتن جواب نامه من نامه من میسر و کرات
ای غیب لطف تو را دارد و شکر لب نشسته باز داری آب

شکایتها که در نامه درج کرده بود و مذبح طالع رسید حقا که این
شکایتها که نموده بود و مذبح آن صورتها که باز فرموده بود و
واقع نیست و اگر عیادت با الله ترکسادی که محل اعراض تواند بود
صادق شده باشد بایستی که بکشم تحقیق آن صورت
خدمت محترم اسم از ساخته امتحانی فرمودی نامه تو فی بران
موصول شدی و بتلافی و تدارک آن اشتغال نمودی
چنان بی سببی از من شکایت میکنی که من موجب شکایتها که از
حزنت بشاید شکایت در اجتماع خبث نویسد

حانان بگو که از من بیدار و دیده گزدام من جراتی و شرمی
 درین دنیا چنان استماع یافت که نمی آید تا بحال خاست و ازین
 روان اندکی پوئوس فی الصدور النسل در فحش شرف
 سخنان پیوده تیر زبان می رانده و کلمات مالا یعنی از
 دفتر غیب فرو میخواند و ایش از بهزیات او فریفته شد
 بزومات اصفا می فرموده اند توانیت غیب و تحبب نمود که
 بشن آریاب وفا و اصحاب صدق و صفا مقور و متعین است
 که سخنان اهل غرض استماع نمودن و بقول ایشان دلها
 و دوستان قدیم را از رون خلاف طایفه و یاریت بکاک
 قطع علائقه دوستدایت

دوستان محروم بهر شمت نشاید خاطر اراکین را که در بقول دشمنان
 سهل است ترک دوستان کردن

کمراسد که کند عجب دامن گشت همه بهیچ قطره بوبرک کل حکد باکی
 مرفوع فخر میزدن تویرا نگه برین حکایت که فرموده اند و شکیستی
 که نموده اند اطلاع افتاد حقا که خلاف واقع عرض میزد
 اند چون حسد و بنیاد غیبت و نهیمت نموده جواب
 اس فخران بود که انجباب از زوایل و معایب مبررا اند

و تفصیل و مناقب محلا که آفتاب را بکل اندودن و بوی مشک را
از مشام دور داشتن بعد تمام دارد و از آنکه در باب ایشان
گفته تغافل نموده که دشمنی از نزد امنی و طعن بر
جه پاک انار باکی همچو کل سداست از سهای تو

عزبت که در کوی تو ای مایه ناز می آیم و محرم حبس کردم بجز
بر غیر انور و حافظ هر گستره نجفی میاسد که بر درگاه کربایی اخص
هر کدای بی تو ارباب میدهند و همه ستوجه را داغ و مان
بر جگر سوخته نمی نمایند این مکینه بکرات و مرات احرام بسته
و چون استانه بر خاک عزت نشسته نه از زبان دربان
صدای درای رسیده و نه از ملازمان صدای مرصای شنیده
بجان دوست که دشمن بدین رسانده

که در سروی به بند آید بنایان را
اگر ز آمدن یار خبر درستی خاک ندمش بدیده برداشتی
مرا از آمدن یار اگر خبر بودی ز روی صدق نمی آیدم به استقبال
حقا که خبر آمدن ملازمان برین فحش بر رسیده و سخن برف
فرمودن ایشان از احوال شنیده و اگر نه بوظیفه استغفار
رعایت نموده با غرور دولت ملاقات شریف معرکه

و با در آن سعادتی همه شکر خدا آن باشد شرفی شد بر
 خاطر خطر ظاهر و بر هر شرفی خواهد بود که این جویمه جمیع بحال
 بایستی که اس مقرر را از شرف قدم شریف خبر دادی
 چون از روی او ای مانع حس سعادتی شد از آن منفی
 معذرت و انکشت حالا عند ال این صورت حواله بکرم انست
 نظری کن بنیایت که در اتمام امور
 نظری است قوی بر سبب از سبب طلب از کرم عیم و لطف
 قدیم آنست که کار و نهات اس فقر حقیر لغز اتهام خدام با تمام
 رسد تا لاحق انعام بسوا حق اگر ام استقام بنزد سر
 سامان کار بنده با لطف بندگان چون وعده کرده بکارم
 اعزاز کرده برسانش با تمام طرحی نموده بنیایت تمام کن
 از اینجا که لطف شایع خلق کریم است جرم گذشته عفو
 کن و با جبر ابرس اگر چه جرمه کینه نه خاست که اصحاب تحلیط
 بمسامع علیه رسانیده اند اما چون خاطر عاظر بود فرغ آن
 قرار گرفت لاجرم عفو عیم را شکر خداست و لطف جیم را
 شکر است کار هر کار تو نیست خبر کرم بر کرم
 نوشته ام عذر کناه خویش را

کر عظیم است از فرو دستان کماه از بزرگان عفو گردن اعظم است
 مرفوع غیر نیز خورشید نظیر میکرد اندک بواسطه اندک

جبر که از غلظت بسج شریف رسیده و کسب احوال او
 در گرد آب ملال است و خاطر پریشانش در غایت باضرب
 کمر طر لطف سکرانت بوزد شاید که کمر لخمی

ببرد بونامت توان از جان گذشته

جبر از جرم کس نتوان گذشت در باره غلظت که فرموده اند
 از ششم باب سرچشمه و الکاتین العیظ و نشانیده
 و حرم غلبه را بیاد و العافین عن العاس بر باد داد
 مایه خدمات را منهد است

ز اشغاش گذشته کردم عفو بهتر از اشغام بود
 صافی حق جانزایی روی تو را کی نیست شمس و خورشیدان کن تابان
 بیارای اسباب عشرت میا اما تمام سرور و کمال فوق
 حضور و ابطه شریف قدوم شریف است

از عمر سه مراد حاصل دارم یکسانیت دیدار تو در حق باید
 سهای لوح سعادت بدام ما افتد اگر ترا گذری بر مقام ما افتد
 توقع آنست که زمانی شریف قدوم از زاتی فرماید

تا از توامع حضور موفور السور و بر تو نوری بر صفیات اوقات
 حاضران نماید ^{حقیقت} شب نشستن بی روی
 جو شو مانی نمی است عیش کردن بی روی جو شو شاهی
 بهی که بود جو جانم بسیند جا کرده گرفت راه
 جدایی و دایع ناکرده مروع هم نیز آنکه از آنجناب متوقع
 نبود که محضان را بوقت سفر مبارک اجبار نمایند و از
 حالت رحلت اعلامی نفرمایند بایستی که تشنه لبان بادیه
 محنت را بزلال و دایع شادان ساختی و بر تو التفات
 بر حال گرفتاران زدایه محنت انداختی
 یار رفت و رفت رفتن نه بادی هم نمیدانند و این دایع تا روزیست
 بر دل است سعادت ابدی میبندام یاد
 آن لایه رخ که باشد از دایع دل غریب از دیده رفت لیکن بر سینه
 ماند و غشس بجز آن اندک اس چه رقم محنت بود که بر صیغه
 دلهای محرومان نفس بسته است و این کرد بلا از کی خاست
 که بر آینه جانهای بهر آن نشست انفس مهاجرت بر سینه
 نامرادان نهاده و دست میباعدت از اب هر مان بر
 روی مستندان کشاده ^{ایا} حق تو رفتی که خورشید توان بود

پیدا است که چون جان مرد و جند تو آن بود
 بنده وزی می برد بخت بدار کوی توام باز قلاب بخت می کنی سویم
 حقا که سقاوت جبر ز ندکانی و طراوت گلشن کارائی آن
 زمان بود که در ظل دولت آنجناب سکدر آینه تا آن
 سعادت در عتقه العنسی افتاده و صورت رحلت از آن
 صوب دست داده بای جد و دت در رکاب شکب نما
 دجان بحران داده را عیان اختیار از قبضه اقتدار
 سرور رفته عالاصل ساره را نه طاقت شهای است
 و نه قوت شکبای است بنود بر دل مرا زینش

در فراق نه خبر مانده دل
 در فراق هر زمان ای دوست کی بگذرد هیچ دانی بر من مسکین
 حال بگذرد در حق علم است که تا از دولت مواصلت
 بچرخان موسوم شده و از شرف خدمت مجبور محروم شده
 مثل علی استرآن در دل تحت زده هر دم از فروخته سر آ
 زمان بچرخان دیده با شش حسرت و حرمان هر زمان
 سرخه تراست ساحت روزم سیاه آن ماه
 صد بار از فراق چون نه سوزم از حوان اه از فراق اه از فراق

چون در آن اوقات بابرکات سمیت سمات که از موجب
الهی و کرمیت نامشایی در سلک صحبت شریف انشای
خواهد داشت و تیره می اندیشید با جان آتش جگر سوز
در دل نحت اندوز می افتد که سجد افتاب را از شعله
آن میتوان افروخت و سینه نهارد در دمنده را بیک زیاده
آن میتوان سوخت و ما این همه مترصد است که از محافه
عینی و خیالی زن لاری می تو من ابر از سعادت ملازمت
رو کار فیران کرد و

جامعی که زخم فحشان جدا باند چگونه با خرد و بهر گشایند
ملاف جان من زار زاری عریان که از دیار خود دیار خود جدا
سبیان است که در خیال بودی در غیم میکشت که بعد از
لرزه می توانست اصحاب الهی جان خاطر برفت می گشت
اجباب شداید بی دری می مکاید کونا کون درین سفر روی
نماید و دست حادثه هر زمان داغ نحت بر جگر این سوخته
بادیه و غنیت و کداحته نماید عناه و کرمیت نند اکنون
اس غریب سرگشته ز ادیده ایست بر قطرات حیرات و
سینه بر شعلات حسرت

سوفت جانم ز آتش حسرت مباد کس جویند دور از دیار خویش
ز قدرت ملک العرش بکنان نیست که
کار با بخلاف در آدمی آید اگر نه تقدیر مخالف و تدبیر معقبات
ربانی ساقی مافی الفری بود و هر آینه بر وجه مبارکت
به سعادت خدمت مسعدی گشت و بی شبهه به طری مبارک
بدولت طایریت منتظر می شد اما هر چند که می گویند
درست بدام نیست غیر سدر و بید و مقفود و روشن میکرد
سن همیکنم و قضا همیگوید پیرون ز کفایت نیست
کاری نیست نه دوری زیالی صوری بود که بسیار دوری
ضروری بود یار مازل ز دوستان بر دست مهر دیرینه
از میان برخواست حقا که بهم عمر در خاطر خطور نکرده بود که
نبدگان ایسان بی موحی غبار وحشت بر آینه الفت
روان دارند و لوازم سعادت که شبه نکرش نیست ایشان
بود یکبارگی بگذارند مصراع طبع از باران بود و توقع
آسان باشد هزار دل آردن دشوار بود ولی بدست آورد
مجموعی که از جان می برستم که بر حال دارم آن
عهدی که بستم بر ضمیر روشن و برهن باد که قاعده

دن و از لای اس منصف نسبت بان جناب نه بر دخی نگید یافته
 که از تو ابع هدایت ای دوریت از دوری حال
 هر لحظه دم بود بخت مایه در سحر دل بپوشد دم نه
 که بگریه گشت خاک آن منزه تر دور از تو چند با هم برسد
 جانم عمری که بپوشد از راه عمر خوانم
 ای روزی که دایم با تو بدم بودم با وصات فارغ از غما عالم
 بوده ام کرمه دور افتاده ام از مافوق سی کمن یاد کن
 ای مه که روزی با تو بدم بودم رفتی ز بزم عافیا
 سوغ جفا کیس از دیده برفتی و رفتی از دل ریس
 رفتی و دراخته بجان کردی این سوخته را و باره بریان
 کردی زهر دوستان خون ند در دل جانم فراق عشقین
 بوقت مفرستخوان من روز مکه زره دره سوداگر شو
 باسد هنوز بر دل رسم هوای تو ای دوست کی که گشت
 می بستم بر دست کسان محاکمت می بستم ضابط حق
 گذاری نه بنوعی تمهید بدیرفته که از رلازل اقیات
 دوران آفت اختلال بی برد بس قم می و فای بر توح
 خاطر و فاداران باید کشید و سخن اهل غرض را در باره

حق که ارباب نباید شنیدند مشغول غرض گوی که از روی وفا
 ما همانیم و همان مهر ثبت یابی است قاعده خدمت و وظیفه ملکات
 بواسطه انقضای دوران اول و زمان بودن اول از نظر
 مقصود است اما بواسطه سرشته رابطه محبت قدیم بر میان
 حال بسته ملتزم آنکه چون نظر سرف بر صمیمه اشتیاق آید
 بسیار از لوح جان دور گردانیده گاهی در اوقات
 حضور بخور آن مایوس گردیم و بهر آن مجوس المکونه
 خاطر عاقل گزینید هر آینه موجب مفاخرت و سرور است
 خواهد شد باد عزت بی قیاس باد عیشت بر دلم

باید قدرت در ترقی باد جانت مستدام
 وصف ترا جانک توی چون گم خیال کز هر چه در خیال من آید زیاد
 عالیجات نقایما بفضیلت ایام فصاحت شعار بلاغت
 و نثار صاحب کمالات سرفه زبده افضل عصر لطیفه قشاع
 ندیم بدایع رقم ترا جانک توی کس چگونه عصف کند
 که از انصاف و اتم خیال بیرونی جدا بگذر سکوی او بر از مس سلام
 که کس نیست مادر سازند سلام آنجا اگر برسد ز احوال فغان از
 سر یاری بگویم ز حال من بتفصل نام آنجا بعد از تو اقل

دعوات نمودت شمارده و اصل تسلیمات بخت انار که از کمال
شوق و اجلاس و از محض آرزو و مندی انتخاص نامه باشد
در فرع غیر فیز انقباض تاثیر انگه استیاق آرزو و مندی بکسوف
ملاقات خدام بالا احترام نه بر تبه الیت که شمه از آن در حیر
بمان تو اعلی آورد بنوک هر مژده بشم ترم بخون عکس
حقیقت شوق بیان میکند بروی جوهر

عالی فرمان واجب الادعای که نافر دماس بنده شده بود
در اسرف ترین اوقات و اللف بر ساعاات تزل و اجلال
ترمود چون صورت استقامت احوال و انتظام اسباب
دولت و اقبالی از صمیمه ظاهر و یا هر چه با انواع سکر کداری
و سبب داری تقدم نموده مستوع از مکارم اخلاق انگ
اس که را در قبول خاطر که آینه مسا هدایت بخشی و مجموع
و ارادات لاریبی است بفيض کامل مایض کرداریند
بنواید معدوم نمیکرد و وظلال نرخت و ساسه عاطفت
ابد مخلد باد ای ستم گز تو سلامی بحر اور در سول

که سزنامه سحری بوسه و کبه با سول
کرد و درم از نفس تو ام در نظر پس است دل مرست دولت مری در سرت

این کلمه خاک را نموده بودند در اشرف ترین اوقات و
 نیکوترین ساعات از روزنه افشال و در یک اقبال طلوع موعود
 رسیدیم بر مردمک دیده نهادم بخدم و انوار دل
 سوخته کبودم ز آبنای روزگار امید دفایدار
 زان روز وفا که بوی مهر درین روزگار نیست عجب از بنای قضا
 و شایخ جفا چهره وفا می ترسد در قم یاری به تیغ دلا از کار
 از صیقل دهو اداری می ترسد گویا این روزگار بی مدار با
 ملک جفا کار که از روی محافدت بش بر پشت نهاده و با
 سهرابی مهر از راه مستاعدت دست بردست دادیم
 ز مردم خون وفا داری ندیدم از آن روز ترک یاری برگزیدم
 کوکب بخت مرا اسح مخم ششخت
 یارب از مادر گیتی یک طالب زادم مدتهاست که این فقر خیال
 فراغت در خواب ندیده است و حمره استقامت در این
 تصور مشاهده ننموده نه ساقی بخت از جام مراد جرعه
 در کام این تشنه می ریزد و نه کوه بلاد منقبت بی معامت
 از راه این نامراد بر می خیزد
 از جام جهان درانه صافست نه درو صایع نه ازین عمر بسر شود

بغایت عاشقان و طوایف مجنای معشوق آن بوی رخسار و
 نیل و دل مجبوبان نازش و به نیاز سوختگان نکلن که شست
 و روز بآه دل سوز در بادیه جوان بی پایان است و سرگردان
 و بر جان حال یاس مطلع مژگن است

این بدل نزدیک و دور از دیر که مانع نیست عیادت زمان از
 دل من جانم ناما انگ بکدام زبان شرح و اشتیاق
 گویم و بکدام قدم عرصه میدان محبت و بادیه شفقت بایان
 بدیم شرح شوق تو کی تواند داد و قلم کز دلم کس
 نر است تو رخ آنکه چون نظر سرفیض بر صمیمه اشتیاق افتد
 بسیار از لوح خاطر دور گرداینده گاه و گاهی در او کما
 حضور و بر بخور دن مایوس و بهجوران مجوس را از لوله
 خاطر خاطر گذرانند هر آینه عین محبت و سرفرازی عیان خواهد
 شد زیاده و صدح رسته ما را از انت طلال عاطفت و کما
 مرحمت محمد باد ما بنی و اله الا محمدا

یارب این بوی خوش از عود مسال آید تا فیست که از روضه صواب
 آمد تازه شد و سر درخ باز هوای خط یار کز صبارانجی سنبل گلان
 اند نفی ت خاتم شکبار و رشحات قلم در بار کو هر نثار که نامزد

نامه محبت انکیز و مفا و نه تشویق ایمر که
از خانه در بار کو بهر نشاء حقیر کردار این محبت اصدار یافته بود
در احسن اوقات و ایام ساعات شرف ورود از برای فرموده
و بمطالع اش حضور تازه سرور بی اندر روی نمود
بوسه بدم و بر دم و نمک بریده نهادم سجیدم و تقوی و دل پیوسته کردم
زبانان نامه آمد در وجه ان جلال اندم نمیکند فهم از ساد دی رشر
به بار سیحواندم طریقه اخلاص انکه عمر من منوال قوا عد محبت
مردت را ترقی در بسته دقیقه از دقایق اتحاد و فرد نگذارند
و تا حاضر شرف دولت ملاقات بنامه دانی صحیفه کرامی یاد
بی آورده باشند که موجب از یاد و داد است حکام بیانی
تفکحی و بذیر د اسرار تو نقش بند بیاد بقا است
رخ رتو نور بخش شمع از لست بعد از مرادات کلیه وصل کرده مسکویه
و راه نمایند و دینه معروض رای عالیہ میکرد اند فقر حقیر صفای دایم
از اوقات به عاکوی درجات و شای خسات احوط مشغول
است نیاز صادقانه در سبب اندر که در به علی قبول اند
که خسته دلان یاد میتوان آورد حاکمند و الله عباد
بشرح شوق قوی شد تمام نامه رسم هنوز نامه شوقش یخزند بتمام

بعد از تو اقل دعوات بلندنایات و رواصلت کلمات بلاعات
که سرمایه حیات جاودانی و میرایه مرادات هر دو جهانی است
حضرت پیر که شرح اسرار آرزو مندی بشر و دیدار ان
محبت معارف نمودت و تار نه بمسایه است که زبان قاصر البیان
و قافه مکتور اللسان شرح آن در چیز تقویر و تحریر تواند آورد
لاجرم در آن باب شروع نموده

شرح سوره که می تواند داد قلم نکردم سکه رست
و سینه اندازان محرمی ملازمت رومی نموده است شب و روز
در گنج حنین بادل اند دهمکین عطر است حسرات بر حسره
نی بار دو هر لحظه و لحظه ایام دولت وصال یاد می آرد و این
مطلع بر حسب حال میخواند چند روزی که غمت نس جان
بود مرا خاطر جمع و دل ساد همان بود را و در کار که درین
کربت و فرقت یاران می گذرانند از عمر محسوب نیست
اوقات خوش آن بود که بادوست بهر نیت مانی همه بجا می بود و کج
بود اما از درگاه حضرت باری امیده واری خاست که
عقوبت شام فراق از صبح وصال مبدل گردد و نشاهد جمال
با کمال بلکه در نظر جلوه اعجاز و کمال که می برد و آید متفحص

اد قات شریف نشد ظل محبت و مودت نه دود بامی کفایت
واقعی را هر دو حال واقف است بزمانی عرصه خواهد نمود
دفع سفر بود سوس کنیاری از بهر دو اعظم قدری بود آری
خود و لطف افز نمودی در بارم افزون کردی غم و دیکر مایه
اگر چه کربت عتبت آتشی است جگر سوز و فرسوز آتشی است
محنت اندر زمانا دل را بوسیده وداع اجباب و دوا
معافه امحباب تکی می توان داد این وداع را که رعایت
نمود عهد در و دیگر بر سر آن در و فرمود

ما رخ یار ندیدیم بیکام وداع خبر یار شنویم در ایام وداع
عوضه مسدود که گوشه دل ساغر آن وقت وداع لغای
یاران احمدم است و رفیق راه غنیان دیدار و دوستان
محرمانیم این دولت از کلشن التفات آنجا نوزید
بید است که بی تو هم و همراه یکجا توان رسید
زیاران دیرینه یادی نکردی ز راه وفا خیر با وی نکردی
جو محمل بسته بر غم سفر جانان برون
همان او صد کاروان حال برون آید نذر دهکس تاب وداع
بکوشش که بر پیکار کان رنجی کند بهمان برون آید

زبانی ذوالکرم طاعت طاعت در حساب است اما از طاعت
 مغایرت و تقصیر مهاجرت انقل حضرت در التباب و سفیه از کرم
 و قیام در کرد آب اضطراب است لاجرم ازین حیرت مانع آن
 سعادت شد زبان عذر ندارم ولی هنوز هست
 امید عفو که عفو تو است عذر بدید بنابر ضعف خیلی که علی الان
 منجیف جویم که صادر شده باشد امیدوار است که ابد الا باد در احم
 عنایات انجناب حاجی جرایم جنایات این حقیر کرد
 از جرم کنای که دلم سه سانت کر عفو کنی بر کرم است
 نو با و ده مانع عمر شش از شش امید می اندر رسد
 بودی خاک افتاد در رخ و عهد ندارد در ربع اذان زمانی که این خبر
 ناخوش شنیده جهان انقل بر سوز در دل جان افتاد که شده
 ازان در تقریر بکنید هر چند گریه و زاری کرد و سوز بر زمین
 جاره آن غیر خبر ندید قالو انا الله وانا الیه راجعون و با وجود
 انک دهنسته شده است که دل را محکم و قوی باید کرد اصلا
 صبر ندارد و توانا است بزبان حال یاس پرست مترنم است
 زبید ادا جبر بر نشستم شد آن کو هر باک در خاک کم
 درین اذان طافه سحر طراز درین اذان سر و بدن ناز

بعد از عرض اخلاص معروضی ای نذر و فرفری که به بدکان نوازی گامیاب
امارت و ابالت بناه افانست و افادت دستگاه اعیان و
نخعیان امیدگاه سلطنت و مکتوبت شکارشیاعت و مروت
و ثار خداوندگار بهر ف دولت و سعادت و الامارت و
الامانت و السیادت و الحکومت و المروة و الصفه و الالهه
و الشوکت و العرو الامال و اجلالی فلانرا میگرداند که همیشه
مد عار دولت ابد معزول و مستعالمین نماید امید که ذات نف
و عطر لطیف آن عالیجانب در بناه حضرت تابد بوده باشند اعلان
بنام چون مدتی است از شرف ملازمت محروم بوده واجب
دید که خود را بدو بکمر علفه اخلاص فزایا و خاطر عاطر گردانند
تا محل بر نیان نغمه یابند

چنان در در ان نشستی سحر در سحر که جای دیگری بگذشتی سحر
از وصول عنایت نامه نامی که مجلس را گیتی باشد حصول
بهوست و از روی ادراک سعادت ملازمت نه بمرنه است
که در حیره بیان آید باریب نخیل آن بروه حسن روا گردانند

ابا صبا زره لطف و مهربانی ما سلام باریبانی بیار جانی ما

اگر بعد

نه انجان بقاء تو از روزی که شش دان بر این قلم تو افتاد
 نکایت سبب جوان و شور و خروش که در شش دانم کو حساب بود
 و ایم در آرزوی وصال تو بودم یاد تو کرده ایم کمال تو بودم
 ایستادم هر کجا که دل بستم فتاد طبع بدای هر که بچشم

اگر دستی شش عم روزی جایی نمی انداختم ناله دست طبع شنای
 اگر آبی بر آرم از وقت جهان از آتش بیخ بسوزد
 و اگر حرفی نویسم از غم بجز قلم در بر گیرید و کاعا بسوزد

نه تنها عشق از دیدار خیره د ساکن دولت از دیدار خیره
 عرض نیاز مندی غایبانه بخدام رفعت بناه سوکت و افعال و کاه
 معالی اثبات و مخلصان امید کاه محال الرفعه و السوکت و الال
 فلاح را بینماید امید که اجزاجابت لاحق کرد و حق علم است
 که از فحوائی تقریر و لیدیر فلاح بنده را علایم اخلاص کد
 خدام بهم رسیده که عرضش در حوصله تکلف نکنند امید که غیب
 بعبادت طاعت که اهم مقاصد متعدد کرد و بمنه و کمال کریم

درین غار عشاء کل خنده زین که چون غنچه حدید در کفن درین
زحور سید اوج کمال که از دور گردون رسید دل در لعل ازین
جان پاک جوان مرد بردار زوایا پاک بهاب بهبات
که یارب بکار رفت نوزند من ز من از به بکست میوند من
بصد مهر شمع برافروختم سگمار او در دوس جسم در افتاد
جام مرادم زدست میم رگیت در خاک و جام شکست سونی درین
باغ آتش فروخت که کل رفت باد و کلبس سوخت
کاک های توای آرزوی دیده من که سوخت ز آتش احرار دل میداد
هزار بار طبیب پیر سید به نفسی رست یاق تو جان فیه رسیده
حق عظیم است که تائب و کور فراق روز این بهجور بریش
رو کار را تیره ساخته روز را از شب نمیداند شب
را از روز باز نمی شناسد شب فراق تو سایه بر سرم
انداخت سپاه روز ترا ز بخت خویش می کشد ام اسوس
اسوس که قدر زمان مصاحبت و شرف ایام مواصلت را
نشاخت جو قدر دولت وصل ترا ندانستم بدایع بهر که
میو نیم سینه ای منت امید که سبب الاسباب سببی سازد
که غریب بنرف وصال آن حبه خصال شرف کرد و این مقصود

بمصول پیوند
آلشی حاجت بار ادا کن
در راز و جد به چشم برکت مید جانم عمری که بی تو باشد انوار عمر خاتم
استیاق اروز و مندی ملاقات آن یار حقیقی و دوست شخصی
در آن مرتبه ایست که احتیاج مؤسستن و سحر داد و بیکار
و یا شسته ازان بیان تواند نمود اما از اینجا که روشنی کرد کش
کو تو و من و فلک کج در فضا ربی مدار و از کونه است
جز با بنیاد برسد بهر یار فلک آشنای خست مرا
کز و بصد غم خست جانسانان

اسمانی که بقریب جفت کنم شهر حالایتم با القلم
استیاق و اروز و مندی صحبت فرح انزای دلکشی آن
عالیجناب محبت قباب نه مرتبه ایست که سحر غم ازان در
خیزسان توان آورد امید واری بحضرت یاری عزای سه
جانت که شام غایت و عشرت و بهج عشرت مبدل گردد
و دیده رسد دیده اروز دیدار آن فصاحت شعار بلاغت
دنا ربهره و در گردد امیدوار جانم ز خالی متعال
که شام بجز مبدل شود بهج متعال
ای خاکدست سرده چشم بهرم یک لحظه نهانی نرویش نظم

هر چند که زینت بر این خاک درم این بس که در این خاطر عاقلانم
مکتوب من خوب که بخواهر الطاف من فرموده بودند
در اشرف نرس ساعات و نیکوترین اوقات رسید
و باعث انواع سرور شد و مانی شد
عالمی حق کیوان رفعت ملکوت نباه معرفت دستگاه
ایمرا عدل اقدم صاحب ارجاب جلالت و خدم نقطه
دایره امارت و رطاج دول ایانت قدوه اعظم
زمان زبده اکارم اوان سبازم الدولت والرفعه
والعروالافعال ملائزالعزادای ثنای اولای
انهای رای عالم لرای الکنه
یارب کمال عافیت بردوام باد اقبال دولت سیرت شاد
باد صبح طلب از مطلع امید مید
نفیات طرب کش اقبال وزید نامه بسته سیرت زمراد دل
حاصل نامه مرادی که دگر می طلبد هرگز نبود بر او هر اهل
درون چون صدق شد همه تن کوشن جوانم زده شنید
چون ملاطفه لطیف و مفاوضه شریف بینی از فتح شریک
فتوح ساخته و مرام خاطر شناخته زبان حال و کمال مقال

بشکر کند ای ایزد و متعال کشد
بند لعل که این نقش که خاطر میوه است آمد آخر ز بس بوده تقدیر بد
ای باب که در جواب نام می گوید

فاصله قهری از پر جانان آورد کوی بتن مرده مس حال آورد
نه نامه بود که فاصله زد و نشان برای خاطر خزون خط انان
لطیفه و که می جستم از خراش غیب جانان که خط است دست
شادم که راه لطف یادم کردی عکس بودم و بنامه شاد گردی
این بودم ادم که در ایاد کنی صد شکر که کار برم ادم کردی
نامه ات بر جسم گریان که عالم شود ورنهم بوسینه رشیم که جامه شود
رسد فاصله و آورده نامه از بر دست که گشت دیده منور صورتش
چه عذر خواستی فاصله کنم مگر گویم هزار جان که آمی فدای بدتش
فاصله بدید از تو بجز داد نامه بر نور تر منحل و رسید و نیمه ماه
نامه نموی شمس زد و لو آن میکت منشور دولت آمد و طمع او چاه
در میان کوهان بود

گر شرح اینجا نویزم بشم غم آب سیاه میخکد از دیده هم
شرح شوق تو کی تواند داد قلمی کردلم شکسته تر است
سدم از یار جدا و به بلا افشادم چه بلا بود که از یار جدا افتادم

کر بعد نامه نوب هم نشستی تانی ما اند از سوتی صد که حکایت
تا می دست که تو تر میان موان کرد مشتاقم ملاقات ای بر سر
آنکس که باید او تنگنی در حال روزی نیز در بار تو را بکشید
زهی نگار دست خشم و نفست لایق بب تو حامی و میده بجان
دری بگذرد و گرفت خون نکریم ز و صفت جدا مانده ام خون
محضت تو مرا نیست تحفه لایق بگر دعاء فحمانه از دل صادق
شان خدا ای که کس اجزا و حالش که از فراق بر در جهان طاعت
نویدا آمدنت میدی هر روزم تو فارغی من از اطمینان
زمان بنام مستخوان دل با تو دل بهت دا از تو بیای
حدیث شوق من بس که سوخته می تو سخن می است دیگر عادت
مرا از آمدن خود ساز منت دار که این سحر ایام انتظار منت
اخلاص ما مگر نکن در دل توداه ورنه فصول برای محبت قیام
کی بود ایا که شود بهر دور دیده بیدار جو خوش آخر
نامه لطف تو کرد از که محار با بش از باب و فایده سر زانو
بدو دیده کی تو انم که رخ تو میرسم ده هزار دیده باید که ترا کنم
گذر کن ای صبا در کوی آکن یار ز حال من بکن اورا خبر دار
بعد حسرت نیاز من ادا کن زردی از ز و مندی دعا کن

بگو ای یار آمد در دو وفادار ز سحران تو شد عالم بسی زار
 چگونه شرح سازم در دور و دور ز حد بگذشت اندوه و جور
 غمید اتم که حول تدبیر سازم گدا میی در در افراتر سازم
 نه غمشای محبت این دیدم نه از گس شرح بنیدم
 غم مرا محبت دشوار بودا فراق یا مشکل کار بود است
 همان روزی که از تو شد جدای دگر با کس ندارم آشنای
 از آن دم محنت فرقت کشیدم دگر روی فراغت را ندیدم
 فتادم در مستقدهای بسیار شدم در طره محشای گرفتار
 غریب افتاده ام در طره جای نه یاری مشفق و نه آشنای
 نه سحر دگر را زدی خود بگویم نه غمخواری که کام دل بگویم
 مرا پیونده عیش و نه صوری نه در دل صبر من در درد و غم
 بغیر از درد و سحر و مریخی نه بحر فکری و صالت محرمی نه
 ز دلگری و دشمنای بختام ز سحران تو مشکل زنده عالم
 چه خوش باشد که بعد از غم کشیدم خدا روزی کند دیدار دیدن
 چه خوش باشد که بعد از افسردگی با میدی رسد امید واری
 چه فرخ ساعز نه باشد که پیغمبر ترا یکبار دیگر باز پیغمبر
 ای نسیم صبا ز بهر خدا زو بهوی حیریم دلبر ما

بوسه زدن خاک استایه داو بعد از آن رو درون خانه داو
 خوش مشرف سوی بیدار شدن نقد جانم بسازا بشارسش
 گو که میگوید این غریب این در غمم عجز جو کنم تقدیر
 روز تا شب در گه و افغانم سبب همه سبب و سماع سوزانم
 آه کجا گذر زمانه محبت محکس باز حال من غم غنیت
 همه غم غیر ناله نیست کسی محرم غم غم غایت کسی
 در فراق تو زار حیرانم حکم حاره میسرانم
 سوخت در آتش فراق تو دل زینش در غم تو شد مشکل
 مهر تو اگر زد دل فراوش کنم ایمان بد زمرک و اموال کم
 ای نسیم غم غم از بس دعا لوی دعا دعا مستاقانه رسا بکوی
 پیوسته غم تو میخورم نوشم باد در حلقه بندگی تو در گوشم باد
 بگردم کن سر تعوی الوباب امید که باشد مملکتی صدق محمود
 کربس و خطر شده باشد واقع رب اغفر لی ایستاب الوباب
 تمام شد هدایا است تعوی الوباب
 ان شاء مولانا بعد از دو روز و نصف
 سحر ۱۲ ماه و الفقد

1000 / 1000 / 1000

1871

100

17

اول

١٠٠٠

دینار

1990

...

10

19

—

171

53211

4

U

10

15

495

۱۰۰

۱۰۰

114

12

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على نعمته المتظاهرة والصلوة على رسوله محمد وآله الطاهرين
 اجمعين استعذك الله تعالى في التدبير كل الف وواو
 ويا را حرف علت و نه و لين كو بنده و از حال بحال بسیار گردد زیرا که
 ایشان بمنزله نفس باشند و حرکت را احتمال نوازند کرد و بیشتر
 عمل ایشان ازین عقود بیرون آید الشار الله تعالى
 الف خبر ساکن نباشد و ما قبل او خبر مفتوح نباشد چون تا و لا
 و هر چه متحرک باشد بصورت الف چون امر و یا ساکن منضغته
 باشد چون رحمت آن در حقیقت حمزه باشد و حمزه را یک صورت نیست
 گاه بصورت الف و واو یا و لیند چون آمن تؤمن ایماناً
 هر الف که ساکن باشد و ما قبل او مضوم باشد آن الف فا و گردد و كما تقول
 فی فاعل قول و فی ضارب ضرب فاعل الله تعالى و لین توتلوا لا تنصرونهم

وقال يا ودي عنها وقال نوادي ان بورك فيه والوادات كلها متقلبة عن
الالف هـ الفى كدور وحدان ساكن باشبهه چون جمع كسند وما قبل او در جمع كدور
باشد ان الف وجمع يكرود كما نقول في شيطان شياطين وفي سرمان شمرين
وفي جمع تمثال ماثيل قال الله تعالى يعلمون زنايت من محارب وماثيل
قال الشاعر وعذرت وكان الخلف منك جيتة مواعيد

عزوب اخاه يورب - فهذا ليات كلهما متقلبة عن الالف
هـ راوى كد ساكن باشد وما قبل او كسور آن وايا كرد نحو الميزان والمبيعا
والمبيقات وهي من الوزن والوعد والوقت الا ترى انك تفعل في جميعها
هوازين ومواعيد ومواقيت قال الله تعالى ان الله لا يخلف الميعاد
هـ ايا كد ساكن باشد وما قبل وي مضموم باشد آن واوا كرد نحو القضا قو
القضا فهو موقوف واليسر ليس راسيا رافو موسر واليقن يوقن ايقانا
فهو موقن قال الله تعالى وبالآخرة هم يوقنون هـ راوى كد ساكن
يا كد تافته وحركت يا في الف واوا باشد آن بفتحة چون وعد وعدة
وزن يزن زننه ووصل لصل صلتة وكان في الاصل يوعده ويوزن
ويوصل مثل الضرب الا انهم حذفوا الواو كما ذكرنا لان الواو الواقعة بين

والكسرة بمنزلة الضمة اللازمة والضممة للدرسة بين الكسرة بين
غير موجودة في كلامهم فاذا ادى قياس او احتمال الى ذلك فمن ذلك
والا يلزم عليه لو عدل ان حركته الياء فيه موافقة للواو لا يلزم عليه
لو عدل ولو جرح لان الواو لم تقم بين الياء والكسرة بل وقع بين الياء
والفتحة ولا يلزم عليه تعدد واسه ونعد لان الواوات انما حذفت بين
طرد البليان هرواديكه در كلمة ثالث يا شيه چون رابع كفت و
حركات ما قبل او مخالف واو باشه آن واو يارو فتقول من على علوا
علوت ومن غرا يغزو واغزوت فاذا انقلبت بالهزة الى باب الانقل
فقلت اعليت واغربت قال الله تعالى واذا نجيتكم واصفيكم بكنم يا
هركاكة واو وياهم ايند وختين حرف اذان ساكن بود آن
واو ويا بدل از خبري نباشه واز التباس بنا ايمين باشه و محمول بر جمع
نكس نباشه آن واو يارو و يارو يا ادغام كنش مقدمة كانه في الواو
او متاخرة نحو مقي ومهدي وسيد وميت وعلي وصبي ويوم و
اياهم وبال وبلي وجاث وجشي وصال وصلي وهو كشي في كلامهم قال
الله تعالى لا يا بالنتهم وقال الله تعالى لطي السجل للكتب لا يلزم عليه

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

و ادع من دعوت و كذلك تعليلي و فيه خبر قال له تعالى تطوعوا ان تبذلوا
للقاسية فلو بهم وقال طاهرا و بلغت التراقي هر و ادعى كذا كذا كذا كذا
الازمي و ما قبل او منقوع باشد و در آن كلمه تعليل و بكار جرس وى يقارنه
و آن و ادعوى و او محقق ضرورى باشد و لا التباس بينا اين باشد و آن
كلمه مصدر و جمع نباشد و آن در شبيهه نحو الالف كذا و نحو قال و طال و خاف
و كذا كذا كذا الياشى هذا العقد نحو باع و باع و باع و لا يلزم عليه حمل و عوج
لانه ليس من قبل الواو مفتوحا و لا يلزم عليه طوى و روى لانه هذه الكلمه
تعليل آخر هو ان الياشى صارت الف و لا يلزم عليه عور و عور لان هذه الواو
فى معنى الواو الصحيح الضرورى لانها فى معنى عور و عور و هذه الواو تصح
ضرورة لان الساكنين ببقيا منها و لا يلزم عليه دعوا و ربا لانها لو صارت
الف لاشتبهت التثنيه بالواو و لا يلزم عليه الكولان و الدلان لانها
مصدر لان و لا يلزم عليه الخونه و الكوكب لانها جمعان و يجعلوا الواو
و البيا و فى الجمع و المصدر الفان نحو القالة و الباعه و المحافه و المقالة
و هو شاذ هر و ادعى كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا
از خبرى نباشد و آن و در با بديل كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا كذا

من وصل واتى من ومنع من وعطى قال الله تعالى يا ايها الذين
 اتقوا هو افعال من وفى وفى وكذا حكم الباري في هذه العقدة
 من ليس من هو واو يكسر ما كن در مصدر واقبل او مفتوح باشد
 واز التعليل نقيض نحو القوم والصوم واليوم وكذا حكم الباري في هذه العقدة
 نحو بيع والزيغ والدين هر دوى كه ز فعل تعليل افتند در مصدر
 او غير تعليل افتند لا سيما اذا كانت الواو متحركة كسواء ما قبلها ولم تكن
 قبلها مفتحة نحو صام صياما وقام قياما ولا سلمة سلمة وخاف مخافة ووصل
 يصل صاته وروعه بعد عدة وازلام يقرب اقامته واستعان استعانة
 واليكرم عليه قاوم قوايا وعاود عواذ لانه لم يقع في فعله تعليل قال الله
 تعالى لويتساءلون منكم لواذا هو هر دوى كه در آخر اسم متحرك افتند
 وما قبل الوضعت باشد ضرورى وقياسى آن صفت را بكسرة بدل کنند
 وآن وارا ياكسند نحو دلو وادل وترقوة وترقوة وطارق قلسو
 وقلنس قال الشاعر ليس من يربى نذل عنده خصية بالفتين له
 آخر وانعراش وانما كان كذا كذا لم يجزى في كلامهم شتم
 في آخره واما قبلها ضمة فاذا ادى قياس استعمال الى ذلك فوض

بترک هر واوی که در اول کلمه افتد و آن واو مضوم را یکسور روا
باشد که آن واو را بهیچ بدل کنند نحو و جوه و و قشت و اقشت
و شام و شام و وسایه و ساد و لم تبدل من الواو المقتضیة حمزة الیه
فی موضعین و ما احذ و لا فاعه اصلها و خذ و اذ
افتد در فعل مضارع و آن واو مضوم باشد صحت بر وی و شوار و شانه
ساکن کنند نحو بدع و بدع و کذک حکم الیاء فی هذا العقد نحو یری و یسکی
هر واوی که بر طرف افتد و یا نزدیک طرف و پیش از الف یا ده
باشد آن واو را بهیچ بدل کنند نحو کسار و عار و قایل و خالیف و کذک
حکم الیاء فی هذا العقد نحو دار و بکار و سایل و غایب و غایب
هر جا که در اول کلمه دو واو افتد اول اصل دوم قیاسی نخستین را بهیچ
بدل کنند تقول فی جمع کسیر و اعدة و اعدة و فی تکسیر و اصلته اوائل
و کذک فی تصغیر و اصلته اوائل و فی تصغیر و اصلته اوائل
هر جا که دو حمزه در اول کلمه بهم آیند و نخستین حرف ایشان متحرک باشد
دوم ساکن ثانی را بحرف مدولین بدل کنند باعتبار حرکت حمزه اول
نحو لمن او من ایا ما قال الله تعالی سآوی الی جیل بعضی

هر جا که دو حرف از یک جنس بهم آیند و هر دو متحرک باشند حرکت لازم
 و آن کلمه از تغییر بنا بر این باشد نخستین ساکن کرده در دوم ادغام
 نحو مد و قر و عصف و لا یلزم علیه مدون و فرن و عصف لان
 الثاني منها ساکن و لا یلزم علیه سب و مد لان فی کینهما
 ادغام لا تغییر بنا و لا یلزم علیه طیب و صبت و حب لانها متسا
 فلاتشبه علی احد و لا یلزم اذ ب الکلب لان حرکت الساکن الثاني
 غیر لازمه هر جا که دو حرف از یک جنس بهم آیند و بر التحفیف
 یکی ارسته طریق یا حذف کنند یا ادغام کنند یا جوف مدولین بدل
 کنند نحو قوله تعالی فظلمتم تفکون و قولی نع نارا املکلی و الادغام
 نحو مد و فرو عصف و البديل نحو قوله تعالی وقد خاب من دینها
 و قولی نع لم یسنه فی احد القولین و المقصود من هذه الثلاثة
 طلب للتحفیف هر جا که دو ساکن بهم آیند و نخستین از یک
 صبیح نخستین را حرکت کسره دهند لان الساکن اذا حرک حرک
 بالکسره نحو خذ الکتاب و قل اللهم وروا باشد که حرکت ضمت
 دهند برای اتباع چون ان اتموا و انت عندنا به الیوم زیرا که

بر سخن عرب دو ساکن بهم نیایند در درج کلام مکرر و قف نحو
 یارباه و اگر نخستین حرف علت باشد پس نیز نگذارند که اول
 موافق باشد و بر حذف دلیل کنند نخستین را بیکنند چون سماء
 اسماء او اسمعوا و اسمعوا و اسمعوا و اسمعوا و اسمعوا و اسمعوا
 کافه و زره عصا الرجل و مررت بقاضی البدر و اگر حرف ماقبل
 مخالف باشد بر حذف او دلیل نکنند مگر او هم مجزئ است نحو قوله
 تعالی یا صاحب السجین و قال الله تعالی و اولو جوارحهم یستحقون عقاب

در کلمات عربی که در این کتاب
 آمده است

فی علم الصرف

عقود

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد توحیدی خداوند رود مسطوف
 هستی خسر وی غازی عین الدین
 بر خطایق واجب بر بنده زاده زمین
 نصرة و فیه و ظفر اقبال جاه و سلطانیت
 عامل اندر خود باشد چنین فرموده
 نوع اول منته حریفی بر بود میدان
 با و تا و کاف و لام و واو منته و نه خلا
 این منته حروف اند که بر اسم می در آیند آخر اسم را جز می کنند و باید با حرف
 جری الله مجبور معناه سوگند خدا
 ان و آن و کان و کانت و لبث لکن و لعل
 انبسم اندر رافع در خبر ضد تا و لا
 می در آیند یکی را اسم میگویند و یکی را خبر و انگل اسم هست و در الفصیح می کنند
 و انگل خبر هست و در ارفع می کنند و خوان رید اقامم ان اسم خبر می طلبند زیرا اسم
 او هست قایم خبر است معناه بدستی زید سده هست و بخوان فی الدار رجلاً
 ان اسم خبر می طلبد رجلاً اسم است فی جار و دار مجرور جار مجرور متعلق است

که خبر آن است معناه بدستی چل ثابت است و در آن نحو آن النوم علی الحب
 حرام آن اسم و خبر مطلقه النوم اسم است حرام خبر است علی الحب
 مجرور جار و مجرور متعلق بحرام است معناه بدستی خواب حرام است بدست
 و نحو کان زید ان الاله کان اسم و خبر مطلقه زید اسم است الاله
 خبر است معناه چنانست که زید شیر است و نحو لیت الشباب یعود لیت
 اسم و خبر مطلقه الشباب اسم است یعود خبر است معناه که اشکی جوانی
 باز گردد و نحو جانی زید لکن عمر و لم یجی جار فعل نون و قایم یا یفعلون زید
 فاعل لکن هم و خبر مطلقه عمر و اسم است و لم یجی خبر است معناه که مرا
 زید لکن عمر و نیاید و نحو لعل السلطان یکرینی فعل اسم و خبر مطلقه
 السلطان اسم است یکرینی خبر است معناه شاید که سلطان اگر ام
 کند و اما و لا اسم را رفع میکنند و خبر را نصب میکنند نحو ما زید قایما ما ام
 و خبر مطلقه زید اسم است قایما خبر است معناه نیست زید بناده
 آن دلن پس کی اذن این چار حرفی معتبر نصب مستقبل کنند این جلد را اقتصا
 این چهار حرفند که بر فعل مستقبل می در آیند و هیچ جار نصب میکنند
 و در صفت جار نون و اظ میکنند و در دو جا چیز نمیکنند چون کن

يَضْرِبُ لَنْ يَضْرِبَ لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا
لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا
لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا لَنْ يَضْرِبُوا
اگر لای نمی هم پنج حرف جازم فعل از هر یک پیدا این پنج حرف
که بر فعل مستقبل می در آیند در پنج جای خرم میکنند و در هفت جا نون
ساقط میکنند و در دو جا چیزی نمیکنند نحو لم یضرب لم یضرب
من می می و انی ای اذ ما حیثما جازم فعلند این اسم بابا
این اسم اندک بر فعل مستقبل می در آیند در پنج جای خرم میکنند
و در هفت جا نون ساقط میکنند و در دو جا چیزی نمیکنند من یضرب
أضرب من هم شرط منصوب یضرب فعل شرط أضرب خبر بشرط
مغایه کسی را که میری تو میرم من و نحو مستی یضرب یضرب غایه و فیکه میری
تو میرم من و او یا و حمزه و الا یا و ای بها فاصب هم اند
پس این هفت حرف ای مقدر فاصب اند این هفت وضعی پنج در
برند این هفت حرف اند که بر اسم می در آیند آخر اسم را نصب میکنند
بمعنی و او بمعنی مع نحو استوی الما و الخشب استوی فعل الما قائل

[illegible]

تاریخ ۱۳۰۲

احدى عشر رجلا واثنا عشر رجلا وثلاثه عشر رجلا واربعة عشر رجلا
 وخمسة عشر رجلا وستة عشر رجلا وسبعة عشر رجلا وثمانه عشر
 رجلا وتسعة عشر رجلا وعقود ثمانية مئة اند والبيان هم
 ميکنند نهم عشرون رجلا وثلاثون رجلا وسبعون رجلا وثمانون
 رجلا وتسعون رجلا ودر میان عقود ثمانية مئة موفات اند که ایشان
 نصب ميکنند نواحد وعشرون رجلا واثنا عشر وعشرون رجلا ثلاثه وعشرون
 رجلا اربعة وعشرون رجلا خمسة وعشرون رجلا ستة وعشرون
 رجلا سبعة وعشرون رجلا ثمانية وعشرون رجلا تسعة وعشرون
 رجلا وثلاثون رجلا احدى وثلاثون رجلا الى مائة والاف تميزان
 مجرور است نحو مائة رجل والاف رجل نواحد ومائة رجل اثنان
 ومائة رجل ثلاثه ومائة رجل اربعة ومائة رجل وثناني اثنان کم
 استفهاميه است که نصب ميکنند هم رانه کم خبريه که آن خبر ميکنند نهم
 رجلا ضربت ضربت فعل فاعل کم مفعول به کم تميز رجلا تميز معناه
 چند اند از روی مرد که زده او را و کم خبريه که کم رجل ضربت معناه
 بسيار اند از روی مرد که زده ام من او را و اثنان اثنان کافي است

سیرکای رجلا ضربت معناه چندان زدند و در آنکه زوده او را و راجع
 ایشان که هست بخود رجلا ضربت معناه چندان زدند و در آنکه
 زوده او را و راجع نیز بود اما افعال گندان شش تا بیست و دو که
 عليك و جمل باشد و پس رویه و باز را فتح اسم را بیست و دان
 باز نشان است بر همان یاد که این است یا این نام ایشان
 افعال است بواسطه آنکه معنی ایشان معنی افعال است و اینها بر سه می
 در آیند بعضی اسم را نصب میکنند و بعضی رفع آنکه نصب میکنند شش
 اند خود و آنکه زید ای شخذه زید معناه بگیر تو زید را و آنکه اسم فعل غیر
 که در وقت فاعل او است زید اسمفعول به و نحو بلیه زید ای دع زید معناه
 بکنار تو زید را و عليك زید ای الزم زید معناه لازم بگیر تو زید را و جمل
 الشریذ ای ابش الشریذ معناه ببار تو باشکنه را و زید ای شخذه زید معناه
 بگیر تو زید را و رویه زید ای اعمل زید معناه مهلت ده به تو زید را و آنکه رفع
 اند اسم را به اند نحو میبایست زید ای بعد زید معناه بعید شد زید میبایست
 اسم فعل زید و نشان زید و عمر و معناه جدا شد زید و عمر و نشان
 زید ای سریع زید معناه سرعت کرد زید نوع عاشر سیزده فعل اند

کاتبان ناقصه و افع اسم اند ماضی در خبر چون ما ولا کات
 صار و اصب و امس و اضحی ظلال بابت باقی ما دام ما انکس چون
 ایست از قضا با بر ما زال افعال که نباشند اند بر کجایی همین علم
 است در جمله و این سیزده فعل ناقصه اند که بر دو اسم می در آیند
 یکی را اسم مکبویه و یکی را خبر آنکه اسم است او را رفع میکنند و الگ خبر است
 او را نصب میکنند و بدانکه کان بر قسم است ناقصه و ماضی و بمعنی صابر
 ناقصه نحو کان زید قائما معناه بوده است زید قائم و نامه نحو کان زید
 ای و جزد زید کان فعل و زید فاعل و بمعنی صابر نحو کان زید غنیا ای بهار
 زید غنیا معناه گشت زید غنی و صابر نحو صار زید عالم معناه گشت زید عالم
 و اصب و امس و اضحی این هر سه فعل ناقصه و ماضی و بمعنی صابر باشد اگر
 ناقصه اند موضوع اند برای افعال مضمون جمله با و قات ایشان نحو اصب
 زید قائما ای حاصل قیامه وقت الصبح نحو امس زید قائما ای حاصل قیامه
 وقت البیل و نحو اضحی زید قائما ای حاصل قیامه وقت الضحی
 اوگاه بمعنی صابر باشند نحو اصب و امس و اضحی زید غنیا ای صابر زید
 غنیا و گاه است که می باشند این افعال ماضی و بعضی دخول شی در وقت

ایشان نحو ای زید ای و دخل زید فی البیت نحو ای زید ای و دخل زید
 فی البیت و نحو اضحی زید ای و دخل زید فی الضحی و دخل زید سائر
 ای نسبت الی السیر فی جمیع النسا و بابت زید سائر ای نسبت الی السیر
 فی جمیع الیل و بمعنی مبارک آید و اندر نحو دخل زید غیا مغناه کشت زید
 غنی و بابت زید غیا مغناه کشت زید غنی و مافقی نحو فقی زید قایما مغناه
 همیشه است زید قایم و مادام نحو اجلس مادام زید جالسا مغناه نشی
 نو مادامی که زید نشسته است و ما انفک نحو ما انفک زید قایما مغناه
 همیشه است زید قایم و ما یج زید فاضلا مغناه همیشه است زید فاضل و ما
 قال نحو ما قال زید فاضلا مغناه همیشه است زید فاضل و ایس نحو ایس زید
 قایما مغناه نیست زید قایم و کما افعلی مغناه در عملی است
 است آن کادر کرب چون او شک و کز عسی این چهار فعل اند که نام
 ایشان افعال تعاریف است و می در آیند بر دو اسم یکی هم میگویند و یکی
 را خبر انگه اسم است او را رفع میکنند و آنکه خبر است او را نصب میکنند عسی
 بر دو قسم است ناقصه و تامه ناقصه پنجاه عسی زید ان پنج عسی اسم
 خبر می آید بر یک اسم است و ان پنج خبر است مغناه و نسبت زید که

خارج شود و نامه نحو سی ان یخرج فاعل آن یخرج فعل زید فاعل مضارع
 قریب است خروج زید و کا و نحو کا و زید یخرج کا و اسم و خبر مطلقه زید
 اسم است یخرج خبر است معناه قریب است زید که بدراید و کرب
 نحو کرب زید یخرج معناه قریب است زید که بدراید و او شک نخواهد
 زید یخرج معناه قریب است زید که بدراید رافع اسم خبر فاعل
 مع و ذم بود چار دیگر نعم بنیسی یا انکه جذا این چهار فعل اند که
 که نام ایشان افعال مع و ذم است و فاعل نعم سه طریق است معرف
 باللام یا مضاف لبوی معرف باللام یا ضمیر مبهم و تمیز از نکره است
 نحو نعم الرجل زید نعم فعل الرجل فاعل و زید مخصوص بالبدع معناه نیک است
 مرد که آن زید است و نعم صاحب الفرس زید معناه نیک است صاحب
 فرس که آن زید است و نعم رجلا زید نعم فعل ضمیری که در و فاعل
 تمیز زید مخصوص بالبدع معناه نیک است آن از روی مد که آن زید است
 و که اجزا نحو جذا رجلا زید معناه نیک است این از روی مد که
 آن زید است و بنیسی الرجل زید شاه بدست آن که آن زید است
 و ساء الرجل زید بدست آن که آن زید است و ساء صاحب الفرس

زید معناه بدست صاحب فرس گمان زیادت و یکا افعالی غیر
 شک بود گمان بر دو اسم چون در دید میر کی منصوب سازد هر دو را
 حلت باشد با علمت پس حبت باز عمت پس نکتت باریت
 چون وجعت بی حفا این معنی افعال اند که نام ایشان افعال
 بقین و شکست و می در اینند بر دو اسم که مفعول ایشانند نحو شکست
 زید را اما حلت فعل فاعل زید مفعول اول و لا مفعول ثانی معناه خیال
 کردم من زید را عالم و نحو علمت زید را فاعلا معناه دانستم من زید را
 فاعل نحو نسبت زید را فاعلا معناه به دانستم من زید را فاعل و نحو عمت
 زید را فاعلا معناه گمان کردم من زید را فاعل و نحو نکتت زید را فاعلا
 معناه گمان کرده ام من زید را فاعل و نحو باریت زید را فاعلا معناه دانستم
 زید را فاعل و وجعت زید را فاعلا معناه یافتن من زید را فاعل
 بعد ازین هفت قیاس اسم فاعل مصدر است اسم مفعول مضاف فعل یا نشی مطلقا
 پس صفت یا نشی گمان یا نشی علم است هفتم اسم کو بود تمیز را نا صی کجا
 عامل فعل مضارع معنوی یا نشی بداند هفتمین عامل بود معنی همین در

بیستم زید بنحو فاعله عامل در جمله زید بنحو فاعله

بیست و یکم به ستم ظاهر خود را نام اندین

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على نهار الشاملة والآية الكاشفة والصلوة على
سيد الانبياء محمد ومصطفى وآله المجتبي ان العوالم
في النور على ما ألفه الشيخ الامام افضل علماء الانام عبد القاهر
بن عبد الرحمن الجرجاني سقى الله شراره وجعل الجنة مشواه ما
عالم وهي على ضربين لفظية ومعنوية فاللفظية منها على نوعين
سمائية وقياسية فالسمائية منها احد وتسعون عالما
القياسية منها سبعة عوالم والمعنوية منها عددان ونوع
السمائية منها الى ثلثة عشرة نوعا والسمائية
تجر الاسماء فقط وتسع حروفا حارة وهي سبعة عشر
حرفا وهي المعاني السبعة الحارة الحاصلة في حروف

الحروف الحارة السبعة
التي هي المعاني السبعة
الحاصلة في حروف
الاسماء السبعة
الحارة

العوالم السبعة
التي هي المعاني
السبعة الحارة
الحاصلة في حروف
الاسماء السبعة
الحارة

الحروف الحارة السبعة
التي هي المعاني
السبعة الحارة
الحاصلة في حروف
الاسماء السبعة
الحارة

يزيد الى النفس وروى مكان يقرب منه زيد

لا فعل كذا نحو كتبت بالقلم وقد يكون نحو قوله

تعالى انكم تعلمتم انفسكم بانحاءكم العجل نحو اشتريت

الفرس بجرجه نحو اشتريت العبد بالفرس

نحو لا تقو يا يدك الى التملكه وكفى بالمتكبر

شبيهاً التملكه نحو المال لمريم نحو العجل للفرس

نحو ردكلمه والتعجيل نحو جنك لا اراك ولا

نحو لد لا يوضر الاجل ونحو ارم النشم لشقاوت و

وهي لا تبدأ الغايه في المكان نحو سرت من البهره

الى الكوفه نحو ما رايت زيداً من يوم الجمعه

نحو اخذت من الدراهم اى بعض الدراهم

فاجتنبوا الرجس من الاولان اى الرجس الذى هو الاولان

نحو يغفر لكم من ذنوبكم لانتها الغايه في المكان

ت من البهره الى الكوفه نحو لا تاكلوا من الثمر

نحو اشتريت العبد بالفرس

نحو لا تقو يا يدك الى التملكه

نحو لا تقو يا يدك الى التملكه

نحو لا تقو يا يدك الى التملكه

نحو ما رايت زيداً من يوم الجمعه

نحو اخذت من الدراهم اى بعض الدراهم

فاجتنبوا الرجس من الاولان

نحو يغفر لكم من ذنوبكم

نحو لا تاكلوا من الثمر

نحو لا تاكلوا من الثمر

الى اموالكم وقد يكون في الزمان نحو اتموا الصيام الى الليل وقد يكون
 ما بعد ما واختلفا في ما قبلها ان كان ما بعد ما من جنس ما قبلها
 مثل قوله تعالى فاعملوا ووجوبكم وايدكم الى المرافق وقد
 لا يكون واختلفا في ما قبلها نحو ثم اتموا الصيام الى الليل
 وهي للامتنان والفاضة في الزمان نحو منمت الباء رحمة حتى
 الصيام وفي المعان نحو سمرت الباء حتى السوق والوصف
 في رواية الورد حتى الزناداي مع الدعار وما بعد ما قد يكون
 واختلفا في حكم ما قبلها ان كان ما بعد ما من جنس ما قبلها نحو
 اكلت السمك حتى رسها وقد لا يكون واختلفا فيه كما في
 المثال المذكور وهي مختصة بالطاهر بخلاف الى فلا يقال
 حواء ويقال اليه للاستعلاء نحو زيد على السطح وعليه
 دين وقد يكون بمعنى الباء نحو حررت عليه وهي الباء
 والمجاورة نحو ريت السهم عن القوس للظرفية
 نحو المال في الكيس ولللسعة نحو ولة اشك في خروج الخيل
 للتشبيه نحو زيد كالاس وقد يكون زائداً وليس
 كذلك

قوله تعالى فاعملوا ووجوبكم
 وايدكم الى المرافق
 قوله تعالى ثم اتموا الصيام الى الليل
 قوله تعالى منمت الباء رحمة حتى

قوله تعالى فاعملوا ووجوبكم
 وايدكم الى المرافق

قوله تعالى ثم اتموا الصيام الى الليل
 قوله تعالى منمت الباء رحمة حتى

هذا هو الجواب

انما هذا التقاطع في الزمان
فيكون منتهى زمانه
فيكون منتهى زمانه

التقاطع في الزمان
فيكون منتهى زمانه
فيكون منتهى زمانه

كشفتني و لابتدأ الغائبة في الزمان الماضي نحو ما رأيت
 في يوم الجمعة ومنذ يوم الجمعة الى الآن وقد يكون منتهى زمانه
 لجميع المدة نحو ما رأيت في يومين اي جميع مدة التقاطع و يمتد الى
 يومان للتقابل و يكون مجزؤه مكررة موصولة و يكون
 متعقبة فعلا ما فيها نحو رب رحل كرم لقيته وقد تدخل على التفسير
 المبهم الذي يكون ثمرة موصوفة نحو رب رحل كرم
 المقسم وهي انه دخل الاسم الظاهر في التفسير نحو والد زيد
 التمر وقد يكون بمعنى رب نحو عالم يعمل عليه المقسم وهي
 لا تدخل الاعمال اسم الله تعالى خاصة نحو خالد لا ضرب زيد
 انه لا بد للمقسم من الجواب فان كان جوابه جملة سميته مشبهة
 ان يكون مصدرة بان اولام الابتداء نحو والدان زيد قائم
 والدان زيد قائم وان كان منفية كانت مصدرة باولام وان نحو
 والدان زيد قائم والدان لا زيد في الدار ولا عمرو والدان زيد قائم
 وان كانت حقا في السيرة مشبهة كانت مصدرة باللام نحو والدان لا زيد
 قام يد والدان لا زيد وان كانت منفية فما كان الفعل

في الماضي يستعمل في الجواب

بقدر اول اللام وحده

السابق ولما لا يقع المابين الجنتين التين كذا ان تتحاذرن
المفهوم نحو غاب زيد لكن عمر واحاضر وما جازي زيد لكن بكر
جازي ^{الوجه} وهي للشمس كوايت زيدا فان لم اعم التثنية في مائة
وهي للشمس نحو لعل السلطان بكرتي ^{بين}
الشمس والترجي ان الاول مستعمل في الملكات كما مر وانما
نحو كوايت الشباب بسجود والترجي مخصوص بالملكات فاما
لعل الشباب بسجود ^{الوجه} المشبهان ليس في
الشمس وقد خان على الله او الضمير ترعان الاسم وتنصبان
النحو نحو ما زيدا قائما ولما راجل طرفا ^{من نصب}
لفظ وهي سبعة احرف ^{وهي} مع نحو استوا الفاء والهمزة
وهي للاستثنا نحو جازي القوم الا زيدا وهي اسنداء
القريب البعيد ^{وهي} اسنداء البعيد ^{وهي} نفحة الهمزة وسكون
الياء والهمزة المقصورة هي اسنداء القريب وهذه الحروف
الخمسة تنصب الاسم اذا كان مضافا الى اسم آخر نحو يا
عبد الله يا بلال يا زيد ^{وهي} نفحة القوم وهي انفصال الناس واعية الله

او عن الفاعل المتخاطب مثل تضرب ارفع الفاعل المشكوك في ان تضرب
او عن المفعول الغائب مثل تضرب او عن المفعول المتخاطب
تضرب او عن المفعول المتكلم ولا تضرب تضرب
وهي ضد الام لا امر اي لطلب ترك الفعل اما عن الفاعل الغائب
او المتكلم مثل لا تضرب ولا تضرب ولا تضرب و
على الجملتين والجملة الاولى يكون فعلية التثنية والثاني قد يكون
اسمية وتسمى الاولى شرط والثاني جزاء فان كان الشرط
والجزاء او الشرط وحده فعلا مضارعا فيجران على سبيل الوجه
مثل ان تضرب تضرب وان تضرب تضرب وان تضرب تضرب
ضارب وان كان الجزاء وحده فعلا مضارعا فيجرم على سبيل
الجملة نحو ان تضرب تضرب
حال كونها مشتملة على معنى ان وتدخل على الفعلين
ويكون الفعل الاول سببا للفعل الثاني ويسمى الاول شرط
والثاني جزاء فان كان المضارعين او كان اول مضارعا دون
الثاني فالجزء واجب في ارفع

ان تضرب تضرب
او عن الفاعل المتخاطب مثل تضرب ارفع
او عن المفعول الغائب مثل تضرب او
او عن المفعول المتكلم مثل لا تضرب تضرب

وهي ضد الام لا امر اي لطلب ترك الفعل
اما عن الفاعل الغائب او المتكلم مثل لا تضرب ولا تضرب ولا تضرب

وتسمى الاولى شرط والثاني جزاء فان كان الشرط والجزاء او الشرط وحده فعلا مضارعا فيجران على سبيل الوجه

مثل ان تضرب تضرب وان تضرب تضرب وان تضرب تضرب ضارب وان كان الجزاء وحده فعلا مضارعا فيجرم على سبيل الجملة

نحو ان تضرب تضرب حال كونها مشتملة على معنى ان وتدخل على الفعلين ويكون الفعل الاول سببا للفعل الثاني ويسمى الاول شرط والثاني جزاء

من وما

ومشي ومطالني ابن وائي واذا ما وجيتنا من لا يستعمل الا في
 ذوى العقول نحو من يكرمني الكرمه اى ان يكرمني زيد الكرمه وان
 يكرمني عمر الكرمه وهو لا يستعمل الا في غير ذوى العقول نحو
 ما تشتري تشتري اى تشتري الفرس اشتري الفرس
 وهو للزمان نحو متى تذهب اذهب اى ان تذهب اليوم
 اذهب اليوم وان تذهب غدا اذهب غدا وهو لا يستعمل
 في غير ذوى العقول وتلزمه الاضافه نحو اكرم يرضى ارضى اى
 ان يرضى زيد ارضى وان يرضى عمر ارضى وهو
 للمكان نحو اين تمش اى ان تمش الى السوق امش
 الى السوق وان تمش الى المسجد امش الى المسجد وهو
 ايضا للمكان نحو انى تكن اى ان تكن فى البلد كن فى البلد
 وان تكن فى البادية كن فى البادية وهو للزمان نحو
 مما تذهب اذهب اى ان تذهب اليوم اذهب اليوم وان تذهب
 غدا اذهب غدا وهو للمكان نحو عينا تفعد افعداى
 ان تفعد فى القرية افعدا فى الريه وان تفعد فى البلده افعدا

فى البلد
 لما تذاكر الضال
 بالوجه غدا

انما هو ان يكرمني زيد الكرمه
 انما هو ان يكرمني عمر الكرمه
 انما هو ان يكرمني زيد الكرمه
 انما هو ان يكرمني عمر الكرمه
 انما هو ان يكرمني زيد الكرمه
 انما هو ان يكرمني عمر الكرمه
 انما هو ان يكرمني زيد الكرمه
 انما هو ان يكرمني عمر الكرمه
 انما هو ان يكرمني زيد الكرمه
 انما هو ان يكرمني عمر الكرمه

في البلدة وهو يستعمل في غير ذوى العقول كما اذا قيل انما فعل فلان
 اى ان تفعل الخياطة افعل الخياطة وان تفعل الزراعة افعل
 الزراعة وان كان الفعل الثاني مضارعاً دون اللام في الجاهلي
 المضارع الموزون والرفع نحو ان كسبت كسبت
 عشرة على التمييز وهي اربعون في الاول لفظاً عشرة
 وعشرون او ثلثون واربعون او خمسون او ستون او
 او ثمانون او تسعون اذا ركب مع لفظ واحد واثنين او ثلث
 او اربع او خمس او ست او سبع او ثمان فان كان المميز
 مذكراً فترين التركيب في لفظ واحد واثنين مع عشرة ان يقول
 احد عشر رجلاً واثنى عشر رجلاً بتميز المميزين وان كان المميز
 مؤنثاً فتقول احدى عشرة امرأة واثنى عشرة امرأة بتميز
 الجزئين وتركيب غيرهما الى التسع مع عشرة ان يقول للتمييز
 المذكور ثلثة عشر رجلاً الى تسعة عشر رجلاً بتميز خبر الاول
 وتذكير خبر الثاني وتقول للتمييز المؤنث ثلث عشرة امرأة
 وابع عشرة امرأة في الجزر الاول واثني عشر الثاني

في قوله او ثمانون او تسعون
 في قوله او ثمانون او تسعون
 في قوله او ثمانون او تسعون

وانما طريق التركيب في الواحد والاثنين الى التسع مع عشرة
 وعشرين وانحوا الى التسعين على سبيل العطف فان كان المميز
 مذكرا فيقول في الواحد والاثنين لاني غير واحد وعشرون
 رجلا واثنان وعشرون رجلا بتذكير الالف وان كان المميز
 مؤنثا نحو احدى او اثنتي عشرة امرأة اثنا وعشرون امرأة
 الجز الاول وفي غير الواحد والاثنين فتقول في المميز المذكور
 ثمانية وعشرون رجلا وايجته وعشرون رجلا بتأنيده الجز
 الاول وفي المميز المؤنث ثلث وعشرون امرأة واربع وعشرون
 امرأة بتذكير الجز الاول وعلى هذه القياس الى التسعين
 مضافه عدد مبهم وهو على نوعين احدهما استغماية
 كانت متضمنا معنى الاستغمام نحوكم رجلا ضربته والثاني
 خبرية ان لم يكن متضمنا معنى الاستغمام وهو نصب المميز
 ان كان بيخافا صلته نحوكم عندى رجلا وان لم يكن بيخافا
 فمهيئه مجرورا بضافته اليه نحوكم رجل ضربت وكم غلمان
 وهو مركب

بابا المشقة

عزيم

في قوله
 في قوله
 في قوله

في قوله
 في قوله
 في قوله

40

عدد مبهم للمعنى التركيبي ويكون متضمنا معنى الاستفهام كـ
 كاتي جلا عندك ^{و هو الينا مركب من كاتي التثنية}
 وهذا اسم الإشارة لكن المراد منه عدد مبهم ولا يكون متضمنا

معنی الایضاً تفہام بخوشی گذارند
تسمی افعال و انما تسمیت افعال لان معانی
افعال و تسمی تسمیة افعال لان افعال الحاضر و

الاسم على المفعولية
 في الاول الكلام مثل رويد زيدا الى اهل زيدا
 موضوع اليع نحو بلة زيدا الى ذى زيدا
 موضوعه الخذ نحو ذاك زيدا الى خذ زيدا
 عليك زيدا وخامسها فانه موضوع لايت نحو ضئيل

الثريد اي ابث الثريد
لنخذ نحو ما زيد الى خذ زيد افقه ببارفيه ثلاث لغات كما
يسكون النقرة وما على وزن راء وما ولا بد لهذه الاسماء
من فاعل وفاعلها ضمير حسب المستقربا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

[illegible]

در جمله ای که در آن خبر و مفعول و فاعل و ماضی و ترفع و اسم بالفاعلیت

در جمله ای که در آن خبر و مفعول و فاعل و ماضی و ترفع و اسم بالفاعلیت

موضوعه للفعل الماضی ترفع الاسم بالفاعلیت

فانه موضوع البعد نحو بهات زید ای بعد زید

فانه موضوع السمع نحو سرعان زید ای سماع زید

فانه موضوع الافتراق نحو شتان زید و عسر وای افتراق

سعی بهالانسان لا یكون یجود

الفاعل هنا تاما فذا یخلو عن النقصان و هی تدخل علی الجملة

الاسمیه ای المبتدأ والخبر ترفع الخبر الاول منها ویسمی جارا

وتنصب الخبر الثاني منها ویسمی خبرا و هی ثلثه غیر فعلا

فهی قد یكون زاید نحو ان من افضلم کان زید

لا یعمل وقد یكون غیر زاید و هی یحیی علی معین ناقصة

و تامة و ناقصة یحیی علی معین احدان ان یثبت خبرا لا اسمها

فی الزمان الماضی سواء کان مكلنا الانقطاع مثل کان زید

قائما او منوع الانقطاع مثل کان الله علیما حکیما و تامة

ان یكون بمعنی صار مثل کان الفة غنیا ای صار غنیا و الثانیة

یتم بفاعلها فلا یتحتاج الی خبر فلا یكون ناقصة

اسرعان فاعل و خبر و مفعول و ماضی و ترفع و اسم بالفاعلیت

در جمله ای که در آن خبر و مفعول و فاعل و ماضی و ترفع و اسم بالفاعلیت

در جمله ای که در آن خبر و مفعول و فاعل و ماضی و ترفع و اسم بالفاعلیت

در جمله ای که در آن خبر و مفعول و فاعل و ماضی و ترفع و اسم بالفاعلیت

بمعنى ثبت مثل كان زيداً أي ثبت زيداً ^{صار وهو لا يتقبل}
أي للأفعال الاسم من حقيقت إلى حقيقتها أخرى نحو ما التبرج جفا
أو من منفعة إلى منفعة أخرى مثل صار زيد غنياً وقد تكون ماتت بمعنى
الأفعال من مكان إلى مكان و زيداً تعدي بال نحو ما زيد إلى
أصبح والربيع اضحى والخامس مسي و هذه الثلاثة لا قرآن
مضمون الجملة بأوقاتها وهي الصباح والنضح والمسي ^{نحو أصبح زيد}
غنياً بمعناه حصل غنائه في وقت الضحى والضحي زيداً حاكماً بمعناه حصل
الحكومة في وقت النضح ونحو أمس زيداً قارياً بمعناه حصل قرأته
في وقت المسي وهذه الثلاثة قد يكون بمعنى صار نحو أصبح الفقير غنياً
وأمس زيداً كاتباً وأصبح المظلم منيراً وقد يكون تامته مثل أصبح
زيداً بمعنى دخل زيداً في الصباح وأمس عمرو أي دخل في المسى والضحي
بكر أي دخل في الضحى ^{يطلق} والسابع باب وهو الأقران
مضمون الجملة بوقتها أي ظل للأقران مضمون الجملة بالنهار و
بات للأقران مضمون الجملة بالليل نحو ظل زيداً كاتباً أي حصل
كتابة في النهار و بات زيداً غنياً أي حصل قيامه في الليل وقد

المراد بالثبات

تكونان بمعنى صار نحو نزل الصبي بالغا وابتات الشاب شيخا
مادام وهو لو قيلت شيئا بعدة ثبوت خبرا لا سيما فلا بد من ان يكون
قبلها جملة فعلية او اسمية نحو اجلس مادام زيد جالسا وادركني
مادام عمر وناجيا ما ان انما شمس ما ربه والهادي عشر فانك
والثاني عشر ماقى وقد يقال ماقى وما فنى وكل واحد من هذه
الافعال الاربعه وام شمس خبرا لا سيما مثل ما زال زيد عالما وما ربح
زيد مالا وما فنى عمر فاما وما فانك كبر عاقلا
دعي لثني مضمون الجملة في الزمان الحال وقال بعضهم في كل زمان
مثل ليس زيد قائما ان تقديم اخبارها لا لافعال على اسمائها
جائز باعتبار علمها مثل كان قائما وعلى هذا القياس في البواني
تقديم اخبارها على نفسها جائز سواء لم يسمها والافعال التي كان
في اولها ما وقال بعضهم تقديم الاخبار على هذه الافعال جائز سواء
ما دام مثل قائما كان زيدا اما تقديم اسماء ما فقير جائز لان اسمائها
فاعتوا والفاعل لا يجوز تقديمه على الفعل اعلم ان حكم مشتقاة
هذه الافعال حكم هذه الازالة في العمل

المراد بالثبات

المراد بالثبات

والدم وهي أربعة افعال الاول نعم اصله نعم بفتح الفاء وكسر العين
وكسرة الفاء اتباعا للعين للتخفيف وهو فعل من فاعله
قد يكون اسم جنس مرفوعا باللام مثل نعم الرجل زيد والرجل مرفوع
فاعله وزيد مخصوص بالمدح فيجوز بانه مستند او نعم الرجل جده مقدم
عليه او مرفوع بانه خبر مبتدأ مخدوف وهو التسمية تقديره نعم الرجل
هو زيد فيكون على التقدير الاول جملة واحدة وعلى التقدير الثاني
جملتين وقد يكون فاعله اسما مضافا الى المفعول باللام مثل نعم
صاحب الرجل زيد وقد يكون فاعله ضمير مستتر اعمية بكرة منصوبة
مثل نعم جلا زيدا والضمير المستتر عايد الى مفعول فاعلي وقد يرفع
المخصوص اذا دل عليه قرينة مثل نعم العبد اي نعم العبد الموقوت
والقرينة ساق الآية بشرط المخصوص ان يكون مطابقة للفاعل
في التريف والتشكيك والتذكير والتأنيث والافراد والتثنية والجمع
مثل نعم الرجل زيد ونعم الرجلان زيدان ونعم الرجال الزيدون و
نعمت المرأة هند ومثلهما ان الندان ونعمت النساء النساء
ويجوز وهو فعل الدم اسلة من باب علم علم كسرة

نعم استعملت العين
والدم فاعله المخصوص بالمدح
ويجوز ان يكون المفعول
الاسم المرفوع باللام

نعم العلم
نعم العلم

في قوله تعالى
 والذين هم
 من آل فرعون
 هم الذين هم
 من آل فرعون
 هم الذين هم
 من آل فرعون

الفاء تبعية العين ثم سكنت العين تخفيفا وفاعله ايضا يكون احد
 الامور الثلاثة المذكورة في نعم وحكم المخصوص بالذم حكم المخصوص
 بالمدح في جميع الاحكام المذكورة كمن شرب الرجل زيدا وبئس صاحب
 الرجل زيد وبئس الرجلان زيدان وبئس الرجلان زيدان وبئس
 المرأة زيد وبئس المرأةان زيدان وبئس النساء النساء
 ساد هو ذواته ليس موافق له في جميع وجوه
 الاستعمال
 ثم العين واسكنة الباء وادغمت في الباء على لغة اولى نقلت
 ثانيا الى الحاء وعلى لغة الثاني وادغمت الباء في الباء
 لانه فصل عن ذوات الاستعمال ولنه ان يقال في التقدير الاول جنة او
 هو ذوات نعم وفاعله ذوات المخصوص بالمدح تكون بعده واخره
 في الوجه المذكورين في الوجهين المذكورين لكن لا يابى على
 في الوجه المذكور فمثل جنة زيد وجنة الزيدان وجنة الزيدون
 وجنة ازيد وجنة الثمان وجنة النساء ويجوز ان يكون
 قبله او بعده اسم موافق لانه وباعلى التميز والحق ان شارب جنة

وهو انما هو ما ذكرناه في كتابنا
في شرحنا لكتابنا في كتابنا
في كتابنا في كتابنا في كتابنا

زيد وجبذا زيد رجلا وجبذا ركباً زيد ركباً اعلم انه
لما حوز التصريف في هذه الافعال غير الحاق التاني فيهما اولاً
بذه الافعال انما لا غير متفرقة
واما سميت بهذه الاسماء لانها تدل على المقاربة كما سنبين
ترفع الاسماء وتنصب الاخبار وهي اربعة الاول عس وهو فعل
صالح للمحل والى التانيث فيه مثل عشت وهو غير متصرف
اذا التانيث من المضارع والاسم الفاعل والمفعول والآخر
النهي مثلاً وعمل على نوعين الاول ان يرفع الاسم وهو فاعله
والثاني ان يكون خبره فعلاً مضارعاً مع ان يكون بمعنى قارب
مثل عس زيدان يخرج قريباً فروعاً بانه اسم فاعله وان يخرج
في موضع النصب بانه خبره بمعنى قارب زيدان الخروج ويجب
ان يكون خبره مطابقاً لاسمه في الازاد والتسوية والجمع والتذكير
والثانيث مثل عس زيدان يقوم وعس زيدان ان يقوم
وعس زيدون ان يقومون وعس النساء ان تقوم وهذا
كون الخبر مطابقاً للفاعل اذا كان انه عس كما هو اذا كان

استقام ضمير اقلية المطابقة فيها شرطاً والثاني ان ترفع الاسم
وحدته وذلك اذا كان اسماً فعلاً مضارعاً مع ان ويكون الفعل
المضارع مع ان في محل الرفع بانه اسم ويكون عس بمعنى
مثل عس ان يخرج زيد اي قرب خروجه فلما يحتاج في هذه الوجوه الى
التجريد فإلّا الاول لانه لا يتم المقصود بدون التجريد يكون الاول انصافاً
والثاني تماماً كاد وهو يرفع الاسم وينصب الخبر وخبره فعل
المضارع بغير ان وقد يكون مع ان تشبيهاً بعس مثل كاد زيد
يحبني زيد مرفوع بانه اسم كاد يحبني في محل النصب بانه خبره
قريب يحبني زيد وحكم باقي المشتقات من مصدره حكم كاد مثل
لم يكذب زيد يحبني لا يكاد زيد يحبني وان دخل على كاد حرف النفي فنبه
خلاف قال بعضهم ان حرف النفي فيه نفيه معنى النفي وقال بعضهم
انه لا ينفيد بل الاشبات بنى على حاله وقال بعضهم انه لا ينفيد النفي في الماضي
الماضي وفي المستقبل ينفيد كرب وهو يرفع الاسم
وينصب الخبر وخبره يحبني فلما مضارعاً اي يعبران
وهو يرفع الاسم وينصب خبره فعل مضارع مع ان بغير مثل

هذا هو الراجح في
القولين والاولى
التي هي في قوله
كاد زيد يحبني

هذا هو الراجح في
القولين والاولى
التي هي في قوله
كاد زيد يحبني

الجمهورية
 (كتاب)

او شك زيدان يحيى او يحيى كوفى من الافعال المتعارضة
 سبعة من الاربعة المذكورة وجعل وخلق ونفذ والاشارة
 وادقته للرب وموافق من القلب ولا دخل فيه للجوار
 افعال القلوب وليس بها الشك واليقين ايضا لان
 بعضها للشك ومنها لليقين في الاستعمال وانما سميت بها لان
 عمل صدق والشك واليقين هو القلب فمن دخل على البندار والخبر
 وتنبه اصحابه بان يكونان مفعولين لهما او يحيى سميت لان فيها الشك
 وثاني منها لليقين وواحد منها لثبوتها في الالة الاولى نحو حبت من
 وطلعت وطلعت مثل حبت زيد افاضل وطلعت زيد اعلم ما وطلعت
 زيد افاضل وطلعت اذا كان من الالة بمعنى الالة لا بقى المفعول
 الثاني مثل طلعت زيد بمعنى التمت واما الالة الثانية كعلقت
 ورايت ووجبت فدي يحيى بمعنى عرفت ورايت فدي يحيى
 بمعنى روية البصر كقوله تعالى فانظر ماذا امرى ووجبت فدي يحيى
 بمعنى اصبت مثل تركت ووجبت الالة اى اصبتها فان كل واحد
 من هذه العاني لا يقتضى الالة واحدة اذ لا يتعدى الالة الى مفعول

الجمهورية
 (كتاب)

واحد والواحد للشيء كسبنيما وهو زعمت مثل زعمت الله غفورا
 فهو لليعاقين وزعمت الشيطان شكورا فهو لشك وفي هذه
 الافعال لا يجوز الاقتصار على أحد المفعولين لانها كاسم واحد والمفعول
 الثاني مضاف الى الاول اذ معنى زابت زيدا فاضلا عليا فضل زيد
 فلو حذف أحد عما كانه حذف بعض خبر الكلمة واذا توسطت هذه
 الافعال بين مفعوليهما الموحدة أخرت عنها جازا بطلان عملها مثل زيد
 ظنت قايما وزيدا ظنت قايما وزيدا قايما ظنت وزيدا قايما ظنت
 وعملها وابطال المنسأويا وقال بعضهم ان عملها اولى على تقدير التوسط
 والابطال اولى على تقدير التناحر واذا زيدت المنزلة في اولى اعلت
 وارايت مما مستعدين الى التثنية فما جيل نحو اعلت زيدا عمر وافاضلا
 وارايت مما واخلد اعلا ما فزيد فيها بسبب المنزلة مفعول للثاني
 المنزلة للتبصير فمعنى المثال الاول اعلت زيدا على ان يعلم عمر افضلا
 ومعنى المثال الثاني اعلت عمر وان يعلم خالدا اعلا وذلك مخصوص
 بسنتين الفعلين ومن اخواتها وبنوهم سمر بخلاف ذلك فخش
 فانه اجاز زيادة المنزلة في المثال الثاني اعلت زيدا على ان يعلم عمر افضلا

واخبيت واخملت واخملت زيدا مرة واغضبا واشتبارا
ونبا واخبر واخبر ايضا بقدي الى ثلث مضاعف
يجوز حذف المفعول الاول من المضاعف الثلاثة لكن يجوز حذف
المفعولين الاخيرين . اذ ايجز واحد بما دون الآخر كما في

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تهران

١٥ انما يسمى بهذا الصدد والفعل عنه فيكون مثلاً قال الله تعالى
 ان انصه اصل والفعل فيع للاستقلال بنفسه وانه احياجه
 الى الفعل بخلاف الفعل في انه غير مستقل بنفسه ومحتاج الى
 الاسم وقال الكوفيون ان الفعل اصل لان اعتدال المصدر
 ما عدله او صحته لثبته من قدامه ما اعل قلب الواو فيه

والله اعلم
بما فيه
الكتاب

بار وفي قام فقلب لواء وانعا وصح قاوم فوا ما ولا شك ان
الليل البصريين يدل على امالة المصدر مطلقا ودليل الكونين
يدل على امالة الفعل في الاعمال فلا يلزم منه امالة مطلقا
ولو كان هذا لكان يقضي الامالة مطاقا يلزم ان يكون بعد
باليار والكرم بالهزة متكلما اصلا وابق الاثنته فرع عليه ولا
قابل به احد العلم ان المصدر يعمل عمل فعله فان كان فعله لازما
فغير رفع الفاعل فقط مثل اعجبت ضرب زيد عمر واخر في الثمانين
مجرد لفظ لا مضافه المصدر اليه ورفوع معنى لانه فاعل
وهو على انواع احدها ان يكون الى الفاعل ويذكر المفعول منصوبا
كالمثال المذكور وانها ان يكون مضافا الى الفاعل ولم يذكر المفعول
فموجب من ضرب زيد والثمانين يكون مضافا الى المفعول
عالمونه مبني المفعول المقام مقام الفاعل فموجب من ضرب زيد
اي من ضرب زيد ورايعها ان يكون مضافا الى المفعول ويذكر الفاعل
مرفوعا مثل عجت مضرة اللص الجذبة امسها ان يكون
مضافا الى المفعول ويجوز ان يكون مرفوعا لانه لا ام

فان كان
الفاعل
مرفوعا
فان كان
المفعول
منصوبا
فان كان
الفاعل
مرفوعا
فان كان
المفعول
منصوبا

الان

اللائمان من دعا الخراج من دعا له الخيرة ان بدو الصورة
جارية في المصدر الفعل المتعدي الما في مصدر الفعل اللازم فصورة
واحدة وهو ان يضاف الى الفاعل نحو عجنبي فبايم زيد وفاعل
المصدر لا يكون مشتركا او "يقدم من قوله عليه و
ويجعل عمل فعله كالمصدر فان كان مشتقا من الفعل اللازم يرفع
فقط مثل زيد فبايم ابوه وان كان مشتقا من الفعل المتعدي
يرفع الفاعل ويصحب المفعول مثل زيد ضارب غلامه عمرا
وشترط عليه ان يكون بمعنى الحال او الاستقبال وانما شترط
باصحابه ليكمل مشابهة مع الفعل لانه لما كان متماثبا بفعل
المضارع بحسب اللفظ وفي عدد الحروف والحركات والسكنات
كان متماثبا بالمعنى وشترط ايضا اعتماده على المبتدأ
فيكون خبرا عنه مثل مثال المذكور او على الموصوف فيكون صليبا
مثل الذي ضارب عمرا في انذار او على الموصوف فيكون مضمنا
نحو مرت برجل ضارب ابنة جارية اعلى ذي الحال فيكون حالا
نحو كمرت بزيد راكبا ابوه او لا حرف النفي والاستفهام

نقبت
شبهته في المثال
الذي لا يستحق ان يضاف اليه
ولا ان يكون الما في فاعله
ولا ان يكون الما في فاعله

انما يارب ابوه وعرا او ان دعا

مثل ما تأتى به وفاتيم ابوه وان فقد في اسم الفاعل احد الشراطين
 لا يعمل اصلا بل يكون حينئذ مضافا الى ما بعده وان كان اسم
 الفاعل معروفا باللام ليعمل فيها بعده على كل حال سواء كان بمعنى
 الماضي او الحال والاستقبال وسواء كان معتمدا بعد الامر والندوة
 او غير معتمدا مثل الضارب عمر والمس هذا ان اسم الفاعل
 الموصوف للمباغته كضارب وضروب ومضارب بمعنى كثير الضربة
 وعليم بمعنى كثير العلم وحذر بمعنى كثير الحذر مثل الفاعل الذي ليس
 للمباغته في العمل وان ذالت التشابهة اللفظية بالفعل لكنهم
 جعلوا ما فيها من زيادة المعنى قائما مقام نازل من التشابهة
 اللفظية ورابعها اسم المفعول وهو يعمل عمل الفعل المجزول فيرفع
 اسما واحدا بانته قائم مقام فاعله وشروطه في ان يكون مستقرا
 بزمان الحال والاستقبال والاعتناء على المبتدأ كما في اسم الله مثل
 مثل زيد مضروب علامة او على الموصوف مثل الذي مضروب غلبة
 في الدار او على الموصوف مثل حارني زيد مضروب غلبة او على
 الحال مثل حارني زيد مضروب غلبة واذا كان احد الشراطين

المذكورين من معنى في معنى عمله و يلزم الاضافة الى ما بعده وانما
 دخل عليه الف واللام يكون متصيا على الشرط في العمل مثل
 المصروف غلامه وخاصهما المفعلة المشبهة وهي مشابهة
 باسم الفاعل في التصريف وفي كون كل منهما مفعلة مثل حسن
 حسنون حسنة حسنان حسنة على قياس ضرب او مسمى مشتقة
 من اللام آتة على ثبوت معية الفاعل على سبيل
 والدوام كجب الوقوع ويكون نيفته اسم الفاعل قياسا وصيغة
 كما في مثل حسن وصعب وما هو بالمتفاوت هو كل اسم
 انيفه الى آخر فيجوز الاسم الاول للاسم الثاني فيجوز ان التوین
 او ما يقوم مقامه من نون التسمية والجمع لا يبال للانافته و
 الاضافة هو اما معنى اللام المقدر ان لم يكن المضاف اليه
 من جنس المضاف ولا يكون البضاظا له مثل غلام زيد اما
 بمعنى من اركان المضاف من جنس مثل ثم نيفته اما بمعنى في
 المكان ظر فاله مثل ضرب يوم وساعة ما كل سهم يتم بان يكون
 في يومه توین او ما يقوم مقامه من نون التسمية والجمع او يكون
 كونه في الساعة قدر اليك مسايا او مقدار الكفة

لا بد من
 ان يكون
 في كل
 من
 اسم
 الفاعل
 والفاعل
 والفاعل
 والفاعل

سهم موزن

كوزن من

كوزن في الساعة قدر اليك مسايا او مقدار الكفة

في آخره مضافا اليه وهو يصب النكرة على انها تميز له فرفع
 منه الابهام مثل اللذان هما ومنان سنا وعشرون وثمانو
 خاتم زيد بيا واد منها عددان والحد من العامل المفعول
 ما هو يعرف بالقلب وليس للسان خطا فيه احدهما اليقين و
 الجوه وهو الابتداء اي خلوا الاسم عن العوامل اللفظية نحو زيد
 وثانيها العامل في المضارع وهو صحت وقوع المضارع موافق
 مثل زيد يعلم فيعلم مرفوع بصحته وقوعه موقع الاسم اذ لم يجر
 يقال موقعه عالم بان يقال زيد عالم فعليه معنى وعند الاكثر
 الكوفيين عامل الفعل المضارع مجزئ عن العوامل السامية والجامم
 وهو مختار ابن مالك

تمت النسخة المباركة المسمى شرح الائمة العوامل سيد الفقير
 المحقق عبد الحق نور محمد ولد تاشي فيض ربيع سنة ١٢٠٠ م عرفوا بملوك
 قديم الدار بوجه جبهة بيضاء درمضان نوح جبهة بيضاء
 بيست نم ما دار سنة ١٢٤٥

مابته عوامل

عوامل اللفظية السماعية على ثلاثة اصناف حروف وافعال
واسماء اما الحروف كاللحروف الجارية وحروف مبهمة
بالفعل حروف جازية حروف ناصبة حروف نافية
حروف ناصبة اسم نكرة اسماء الافعال فاعل ناقصة افعال مك
وبقائى اى افعال القلوب افعال مقاربة افعال مدح وشم
عوامل الفظية القياسية سبعة الفعل المطلق اسم فاعل اسم
مفعول اسم مصدر مضاف مفعلة مفعلة مفعلة مفعلة مفعلة
تم بالتون عامل معنى اثنان فى المبتدأ والخبر والمضارع

بسم الله الرحمن الرحيم

٢١٩	٣٢٩	٦١	١٠٢
٨٠	١٠٣	٣٤٤	٣٧٠
١٠٣	٦١	٣٢٩	٢١٩
٣٢٩	٢١٩	١٠٢	٢٧٠

١	١١	١٢	١٣
١٤	١٥	١٦	١٧
١٨	١٩	٢٠	٢١
٢٢	٢٣	٢٤	٢٥

بسم	الله	الرحمن	الرحيم
الرحمن	الرحمن	الرحمن	الرحمن
الله	بسم	الرحمن	الرحمن
الرحمن	الرحمن	الله	الله

بسم	الله	الرحمن	الرحيم
الرحمن	الرحمن	الرحمن	الرحمن
الله	بسم	الرحمن	الرحمن
الرحمن	الرحمن	الله	الله

٢١٩

١	٢	٣
٤	٥	٦
٧	٨	٩

١	٢	٣
٤	٥	٦
٧	٨	٩

باب الوحد

MANUSCRIPT

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 وبعد

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 وبعد

الحمد لله الذي هدانا لهذا

الذي كنا في ضلال عنه

الحمد لله الذي هدانا لهذا

الذي كنا في ضلال عنه

الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا في ضلال عنه
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا في ضلال عنه
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا في ضلال عنه
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا في ضلال عنه

الحمد لله الذي هدانا لهذا

ARCHIVAL CELL

Dr. Zakir Husain Library

MS. No. 110025

MANUSCRIPT

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلوة

والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين أما بعد فهدى

مختصر مفيد في التجميع فيه مهمات الترميم والوقاية

بعبارة واضحة مع إيراد الأمثلة في جميع

أقسامها من غير قسْر للدارس

والعقل لتلايشوش من دين المبتدئين

بإذن الله تعالى

١٩٤٨

عن فهم المسائل وتبيينها بالبيان النجى وان من فى قدر تعالى
به الطالبين وتبيينه على مقدمة وخاتمة وبداية واسماء متوسعة
المكاتب الغير العدم اما المقدمة ففى المسائل التى
تقدم بها التوقف السائل عليها وفيها نصوصا
التي علم انهم لا تعرف بها احوال واخر الحكم الثلاث
التي علم انهم لا تعرف بها احوال واخر الحكم الثلاث

والعرض منه صريح في المعنى عن الخطأ والقطعي في كلام العرب
المتكلم لفظ ويصح معنى مقرا وفي نسخة ثمقتني في ثلاثة أفعال
في معنى نفسه ونفسه وأمثالها ما كان لا يتكلم على معنى في
نفسها وهو الوصف أو يتكلم على معنى في نفسه بها أو آخر
ثمقتني بما يحل الأثرية وهو الفعل أو يتكلم على معنى في

نفسه ولم يقرر معناه داخل الألفاظ المتداولة باسم

ومعنى الاخبار به ان يكون محكوما به ونسب فعله باسمه
هو المصدر وهو فعل تام على حقيقة فصحته الخزانة كونه لامل

في نفسنا كقولنا في غيرنا نحو من فان معنى الاستدراك
مثل عليه الابدع والى ما سبقت الاستدراك البقرة والكوفة
من البقرة الى الكوفة وهذا ان لا يقع الاضمار عنه ولا يرد
يقبل عند ما استلزام الاستدراك استال في الحروف في
العرب قوامه كالمربط بين الاسمين نحو يرمى في الدار وفي فعلين

ازيدان تقرت او في اسم وفعل كقرت كقرت او في
ثنتين نحو ان حار في النار ثم وعذالك من القوام
التي تعرفها في القسم الثالث ان الله تعالى وليس هو
لوقوعه في كلام العرب حرفا اي طارفا وليس مقصودا
بالدلالة مثل المنة والمنه اليه فضل الكلام يقتضيان

تقرت او في اسم وفعل كقرت كقرت او في
ثنتين نحو ان حار في النار ثم وعذالك من القوام
التي تعرفها في القسم الثالث ان الله تعالى وليس هو

بما سبقت
والله اعلم
بالحق

للمصنف

بالاسناد والاسناد اختلفت احد في الحكمين الى الاخرى
بحيث نقضت الحاشية فانه ما من نسخ السكوتية

مكو قاصم زيد فعلم ان الكرم في هذا السناد هو
اسميه او من قدامه في هذا السناد هو

الاسم في هذا السناد هو في هذا السناد هو
في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

في هذا السناد هو في هذا السناد هو

100

منه
مجلس الاعيان
الاسلامى
الاردنى
القدس

كتب مع غيره ولا يشترط في السهل ان ياتي الحروف الثاني
والا حالي فخر يجوز ان ياتي تام بهذا الابد وحده من الحروف
هو لا في تمام هو الوجود اليه وليس في ما يمكن
حكمه ان يختلف آخره باختلاف العوايل لفظا نحو ما في زيد
راية زيد ومرتبة زيد والتقدير انما جاتي موسى وراية
موسى ومرتبة موسى والاعراب ياء ثم ثلث آخر المعرب
كالقمر والقمر والاسرة والواو والالف والياء والغراب
الاسم ثلث رفع واغربت وقر والياء والياء والياء والياء
محل الاعراب من الاسم هو الحرف الذي قبله كمثل كل فقام زيد
فقام عامل وقرية موسى والضمة اغراب والياء والياء
واعلم انه لا حروف في كلام العرب الا اسم المتكلم والفاعل
المضارع وحجتي من القسم ان في اليا راء والياء

[Faint, illegible handwritten notes]

في افعال اعراب الاسم هي ثلثة افعال الاول ان يكون

الرفع بالفتحة والمضرب بالفتحة والجر بالضم والنجس بالفتحة

الغوية المتحركة الصحيح وهو عند الناة بالفتح يكون في آخر

حرف وعامة كرمولي في آخر الصحيح وسواء يكون آخره

واو او ياء ما قبله ساكن كرمولي في آخره في جميع النسخ المتعارفة

كرجال في آخره في آخره في جميع النسخ المتعارفة

الاولى والياء والواو صرحت بزيادة كرمولي في جميع النسخ المتعارفة

ان يكون الرفع بالفتحة والمضرب بالفتحة والنجس بالفتحة

الثالث السالم نقول من ثلثات ورايت سلميات

ومررت سلميات ان ثلث ان يكون الرفع بالفتحة

والضرب بالفتحة والنجس بالفتحة كرمولي في آخره في جميع النسخ المتعارفة

عمر ومررت عمر الرابع ان يكون الرفع بالواو والمضرب بالفتحة

بالا

ان كان الرفع بالفتحة والمضرب بالفتحة والنجس بالفتحة

بالآلف والياء الياء وتختص بالاسماء المنفردة وتختص
مضافه الى خبرها النكر وهي اجوب واثوب واثوب و
يثوب واثوب واثوب واثوب واثوب واثوب واثوب واثوب
اثوب واثوب واثوب واثوب واثوب واثوب واثوب واثوب
الرفع بالالف والنسب والياء الياء المفتوحة ما قبلها
تختص بالثني وتختص مضافه الى اسمين ثنائين تقول عاتان
وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان
ومثله ثنائيات وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان وعاتان
الرفع بالواو والنسب والياء الياء المكسورة ما قبلها تختص
بالجمع النكر السالم والواو وعشرون او اثنان عشرون واربعون
وخمسون وستون وسبعون ثمانون وتسعون تقول
عائى سيمون وعشرون والواو واثوب سيمون

مختص
بهم

١٠٠

10

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

والإياتي رلفا ويختص جمع الذكر السام منقاد إلى بار
المتكبر تقابل بار إلى مسليتي نقدية مستهوى اجتماع
والبار والاولى منه ماكنة فقتبت الواو بار وادعت
البار في البار وبارت التبر كسرة المناسبة البار في
من فموت متي يوزن في شيمي في الاسباب
على غير من مقتوت وهو ليس في سبيلان في الاسباب
المتكبر كسرة البار في الاسباب وحكيم ان يقرى الواو بار
مع التتوين وغير التتوين وهو ما قبله سبحانه اقول
منافقون مقام ما والاسباب الشدة وهي العدل
الماثية والتعريف والتجربة والبار والتكسب ووزن
العدل واللف والنون الزمان وحكيم ان لا يظن الكسر
والتتوين ويكون في موضع البرصفتوها اذ اما العدل فهو

والبار والاولى منه ماكنة فقتبت الواو بار وادعت

البار في البار وبارت التبر كسرة المناسبة البار في

من فموت متي يوزن في شيمي في الاسباب

على غير من مقتوت وهو ليس في سبيلان في الاسباب

المتكبر كسرة البار في الاسباب وحكيم ان يقرى الواو بار

مع التتوين وغير التتوين وهو ما قبله سبحانه اقول

منافقون مقام ما والاسباب الشدة وهي العدل

الماثية والتعريف والتجربة والبار والتكسب ووزن

العدل واللف والنون الزمان وحكيم ان لا يظن الكسر

والتتوين ويكون في موضع البرصفتوها اذ اما العدل فهو

سماحاً في دواوينهم استعملوا في بعض النسخ
ان كان المصنف قد استعمل في بعض النسخ

تغير باللفظ عن صيغة الاصلية الى الاخرى تحقيقاً وتقديراً

فلا يجمع مع وزن الفعل اصلاً ويجمع مع العلية كعوز

ومع الوصف كعوزك واخره مع الوصف كعوزك

مع العلية اصلاً بشرط ان يكون وصفاً في الفعل فاسود وشمس

ارقم في سمرقند وانما اسمها اسمين للبحر كاصالة في الوصفية

واربع في مائة بنسوة اربع منصوب مع انه في لغة

في الثاني بالناظر ان يكون علماً كطرفة

وكذا في الثاني ان كان ثانياً ساكن الاوسط غير اعم كعوز

صرفه كعوز في الثاني والايك منعه كعوز وسقرواه ووجوه

والثاني بالالف المصورة كعوز والمهدودة كعوز او متع

لان الالف قائم مقام اليين للثاني وكذا في المهدودة

فلا تعبر في صنع العرف من الاصلية ويجمع مع غير الوصف

اما العرف

أما الجوزية فنشر عليها ان يكون علماء الجوزية وراثة علي بن ابي طالب

ادف کار ایم و دنیا ستور کثرت عالم مشغول عدم

العلمية ونوع منصرف لكون الوسط الجاهل في علم

ان يكون على صفة المشتى المجمع وهو ان يكون بعد الف

الجميع كما جد كرواب او نشة او سها ساكن غير قابل للثبات

کتاب فیضی قلم و فراغت مشرف بقبولہ المجلد الثانی

قَامَ مَقَامَ السَّيِّدِ الْحَقِيقِيِّ فَاسْتَلْزَمَ عِلَالَ مَوْلَى

جمع النكير واما التركيب فشرطه ان يكون على وجه الشرط

الاستاذ كبريائك فريد بن مشرف وشاب قراة امين

اما الالف والنون الرايين فسرطان كائناتنا وهم ان يكون

علاء الدین عثمان فیضان اسمیت مسافر وان کاما

في الصفحة فسرطه ان لا يكون مؤتمنه على فعلاته ان قد ان

1921

100

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

226

منصرف ووجه ما لا يكون منصرفا
 النفس منصرف ومترادف لم يخص به فيجب ان يكون اوله
 اسم من غير احد حرف المضارعة ولا يضاف اليها كانه ثلث وتنفذ في غير

فيمثل منصرف لقبوله اليها كقولهم ناقة بعلمه ان كل شرط
 في الاسم الذي فيه اللام والنون الزايدان او لم يثبت
 في ذلك الغنية والجمع مع سبب واحد فقط وهو العلم

البعول ووزن الفعل اذا كثر انصرف ما في القسم الثاني
 الاول فلقا بالاسم بسبب وانما في القسم الثاني فلقا بسبب

واحد نقول جازي طلحة وطلحة اخرا جازي عروم اخرا وليت احمد
 احما اخرو كل لا ينصرف اذ الضيف او رضة اللام او رضة
 المسرة كدرت باحمد وبالاحمد الفصح الاول في المروحات

الاسم من غير

في الاسم الذي فيه اللام والنون الزايدان او لم يثبت

في ذلك الغنية والجمع مع سبب واحد فقط وهو العلم

البعول ووزن الفعل اذا كثر انصرف ما في القسم الثاني

الاول فلقا بالاسم بسبب وانما في القسم الثاني فلقا بسبب

واحد نقول جازي طلحة وطلحة اخرا جازي عروم اخرا وليت احمد

الاسماء المرفوعة وهي سبعة اقسام الفاعل والمفعول والمفعول
 فاعله والمبتدأ والخبر والخبر ان واخواتها واسم كان واخواتها
 اسم كان واخواتها واسم ما واللام المبتدئين ليس والخبر الثاني
 الباقي الجنس فاعل الفاعل كل اسم قبله فعل او صفة استند
 اليه على معنى انه قائم به لا وقع عليه نحو قام زيد وزيد صاب
 ابو زيد يضرب عمرو كل فعل لا بد له من فاعل مرفوع منظم
 كنهيب زيد او مضمر كزيد وهيب وان كان الفعل متعديا
 كان له مفعول كزيد منصوب نحو ضرب زيد عمرا فان كان
 الفاعل منظما او وجد الفعل اذ انما ضرب الزيدان وضرب
 الزيدون وان كان مضمرا فله للشيء نحو للزيدان ضربا و
 اجمعه للجمع نحو الزيدون ضربوا وان كان الفاعل مؤنثا
 حقيقيا وسوبا باذنيه اقميوان نكرانت الفعل ان لم

اسم كان واخواتها

وبتة
 وقدر واحد ووجه

تُعْضَنُ مِنَ الْفَعْلِ وَالْفَاعِلِ نَحْوَ قَامَتْ بَنَدَانُ فَصَلَتْ
مَلَكَ الْفَارِغِي التَّكْرِيرَ وَالنَّاسِيَةَ نَحْوَ ضَرَبَ الْيَوْمَ بَنَدَانُ
شَيْئًا قَلْبَ ضَرَبَ الْيَوْمَ بَنَدَانُ كَذَاكَ فِي الْمَوْتِ غَيْرِ
الْحَقِيقِي نَحْوَ طَلَعَتِ الشَّمْسُ انْ شَيْئًا قَلْبَ طَلَعَتِ الشَّمْسُ
وَجَمْعُ التَّكْرِيرِ كَالْمَوْتِ الْغَيْرِ الْحَقِيقِي قَامَ الرِّجَالُ انْ شَيْئًا
قَلْبَ قَامَتِ الرِّجَالُ وَيَجِبُ تَقْدِيمُ الْفَاعِلِ عَلَى الْمَوْضُوعِ
اِذَا كَانَ مَقْصُورِينَ عَمَّا انْ خَفِيَ اللَّيْسُ نَحْوَ ضَرَبَ
عَيْنِي وَنَحْوُ تَقْدِيمِ الْمَفْعُولِ عَلَى الْفَاعِلِ اِنْ لَمْ يَخْفَ
الَلَّيْسُ نَحْوَ اَمَلِ الْكُثْرِي يَحْيَى وَضَرَبَ زَيْدًا عَمْرُو وَنَحْوُ حَذْفِ الْفَعْلِ
حَيْثُ كَانَتْ قَرِينَةُ نَحْوُ زَيْدٍ فِي جَوَابِ مَنْ قَالَ مَنْ ضَرَبَ
وَنَحْوُ حَذْفِ الْفَعْلِ وَالْفَاعِلِ سَعَا كَيْفَ مَنْ طَالَ اَعَامَ زَيْدٌ
وَقَدْ حُذِفَ الْفَاعِلُ وَتَقَامَ الْمَفْعُولُ تَقَامَةُ اَوَّلِ الْفَعْلِ

مفعول محض ضرب زيد وهو القسم الثالث من الرفعات

داوود الثاني المخطوط في اسم ظاهر بعد ما هي له او كلمة من النحلان
دوم من نفس جند دون اسم مفعول في القسم على ما في النسخة
يعمل في ذلك الاسم ضربا بالكون على أربعة اقسام

في العاقلية فقط محض ضربى واكرمنى زيد ان يمارى في المعنى
محط محض ضربى واكرمت زيد ان يمارى في العاقلية

الشيء العاقل والثاني في المفعول محض ضربى واكرمت زيد

عليه محض ضربى واكرمنى زيد واعلم ان في جميع هذه الاقسام محض
العمل في الفعل الثاني نكاحا للفرق في الصورة الاولى

والثالث لا يجوز افعال الفعل الثاني ودليله لزوم احد الامرين

اما حذف العاقل والاضمار قبل الزكره كل ما محذوران وبذا في الجواز

اما في الاختيار فغيب خلاف اما البصريون فانهم يمتنعون افعال

الفعل الثاني اعتبارا للقب والجواز والكوفيون يمتنعون افعال

الفعل الاول مراعاة للتقدم والاستحقاق فان عملت الثاني
 كما هو قول البصريين فانظر ان كان الفعل الاول يقتضي العمل
 انصرف في الاول كما تقول في المتوافقين نحن ضربنا وكرمت زيدا
 وضربنا وكرمت الزيدان وضربوني وكرمت الزيدون وفي
 المتخالفين تقول ضربني وكرمت زيدا وضرباني وكرمت الزينين
 وضربوني وكرمت الزينين وان كان الفعل الاول لا يقتضي
 المفعول ولم يكن الفعلان من افعال القلوب خذت الفعل
 الاول كما تقول في المتوافقين ضربت وكرمت زيدا وضربت
 وكرمت الزينين وفي المتخالفين ضربت وكرمت زيدا وضربت
 وكرمت الزيدان واذا كان الفعلان من افعال القلوب يجب اظهار
 مفعول للفعل الاول تقول حبسني منطلقا وحسبت زيدا انطلقا
 اذ يجوز خذت المفعول من افعال القلوب افعال المفعول في الفعل الاول

وضربت وكرمت زيدا

لا يلزم اشارة قبل الذكر واضمار المفعول قبل الذكر في قوله هذا

منهيب البصيرين اما ان اعلمت الفعل الاول على مذهب الكوفي

فانظر ان الفعل الثاني يقتضي الفاعل اضمرت الفاعل في الفعل

الثاني كما تقول في المتوافقين ضربني واكرمتني واكراماني

الزيدان وضربني واكراماني الزيدان وفي المتوافقين ضربت واكرمتني

وضربتني واكراماني الزيدتين وضربت واكرمتني الزيدتين وانما

الفعل الثاني يقتضي المفعول ولم يكن فعلان من افعال القلوب جازا

فيه الوجهان خذت المفعول واضماره والثاني هو الخبر ان يكون

اللفظ مطابقا للراد اما ان ضربت كما تقول في المتوافقين ضربت

واكرمت زيدا وضربت واكرمت الزيدتين وفي المتوافقين ضربني

واكرمت زيدا وضربني واكرمت الزيدتين وضربني واكرمت الزيدتين

واما الاضمار كما تقول في المتوافقين ضربت واكرمت زيدا

وضربت والركبت والزبدن وضربت اكرتهم الزيدون وفي الماخذ

ضربى والركبتيد وضربى واكرمتها الزيدان وضربى والركمت الزيدون

هذا اذا لم يكن العطف من افعال القلوب: اما اذا كان الفعلان من

افعال القلوب فلا بد من اتصال الفعلين كما في قول سبى وحسبتهما

منطوقين الزيدان مطلقا وذلك لان سبى وحسبتهما تارة في مطلقا

واعلمت الفعل الاول هو سبى فان حذف منطلقه بقوله سبى

حسبتهما الزيدان مطلقا في يلزم حذف المفعول الثاني من افعال القلوب

وهو غير جائز وان اضمرت فلا يخلو من ان تضر مفرد القول سبى وحسبتهما

ايما الزيدان مطلقا وح لا يكون المفعول الثاني مطلقا للمفعول الاول

كما في قولك حسبتهما ولا يجوز ذلك ايضا وان تضر شتى تقول حسبتهما

ايتاها الزيدان مطلقا ويضربون عود الضمير المشى الى المفعول

المفرد وهو مطلقا الذي وقع فيه التمازيع فبذلك ايضا لا يجوز

بر سر این امر که در این کتاب

لم يجر الحذف والاضمار كالمعروف وجب اظهار المفعول فقط

فعل مفعول الميم فاعله وهو خذ فاعله وانتم

مقام خود عزت و زنده گی بی تو حد فعل و نشین و همه خود گیر

وَأَمَّا فِي مَقَامِ الْمُكَارَمَةِ أَوْ فِي مَقَامِ الْفَخْرِ

والنور هما اسمان مودان عن العوامل اللغوية احمد ماس

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

الذي فيها مسطورة واصل الخمران ليون مرة والثارة اد

وَصَدَقَ مَا رَأَى يَفْعَلُ مِنْهُ أَرْحَمُ وَبَعْدَ سَوْسَنَ خَيْرٌ
فِيهِ نَفْسُكَ وَأَنْتَ إِذَا تَحَنَّنْتَ بِهِيَ وَجَّهْتَ إِلَيْهَا

وَاللَّيْلِ إِذَا مَرَأَهُ وَابْنَهُ ضَلَّ سَبِيلَهُ الْمُنْجَبُ وَنَالَ

عن أبي عبد الله عليه السلام عن رجل قال يا أبا عبد الله عليه السلام ما من شيء أعظم من أن يفتن به الناس من غير أن يكون له سلطان فقال يا بني لا شيء أعظم من أن يفتن به الناس من غير أن يكون له سلطان

والأخوة المكره وأجمع المصنف المعروف بالله محمد بن حماد بن

الحمد لله الذي جعل في القرآن الكريم آيات كثيرة تدل على أن الله تعالى هو الذي خلق كل شيء وخلق الإنسان من نوره المستطير في الجنة.

... و ...

بموجب ما جعلها شئت مبتدأ والآخر خبر في قوله الله اعلمها و
آدم ابونا ونحوه بنينا وقد يكون الخبر محلة اسمية كخبر ابوه فاقم
او فعلية كخبره فاقم ابوه او شرطية كخبر ان جادى ارسته او
ظرفية كخبره فاعلمك او في الدار ظرف متعلق بحجة الله
مخروبة استفرا من المقدار على في الشرف والاصل في العمل
الفعل لقول في الدار لغيره زيد استفرا في الدار والاصل
صير في الجملة يعود الى المبتدأ اكلها في امره كخبره فاعلم
وجوده في قوله نحو السمن منوا ان يدركهم والذكريتين وبعث
نحوه وقد تقدم الخبر على المبتدأ او اذا كان ظرفا نحو
والاقل من غير في الدار زيد ويوزن لغيره اخبار كثيرة كخبره عالم ما قبله
كل اليه وهو صيغة وثبت بعد حرف النفي نحو ما قام زيد
او بعد حرف الاستفهام نحو انما زيد ليشط ان توقع تلك
الصفة

الصقبة السخا براهيمه ناسخا قايما الزندان واقايما الزنديون محمد

أما كان الرزيان يسبحان ونحواتها وهي أن وكان وليت

ولكن ولعمري هذه الحروف تدخل في السداد وليس في ان هو

المستند دعواها خواتم ببقايم وحكيم في كونه مفردا او جملة

او معرفت او نکره که خبر المتدارک لا یخوف تقدم اخبارنا علی استقامت

التي كان عرقان في الدار زيد الى الموسع في الظروف

اسم خان و اخواناوی صارو ہی اصبح وانسی واسی وظل و

واضح و یاد دوار و مال و بار و مالک و مافقی و مادام و غیر

وهذه الأفعال تدخل أيضا على المبتدأ والخبر فرفع المبتدأ و

یسمی اسم کان و منصب الخبر و یسمی خبر کان و هو المسند الیه

بعد دخولها في الحان زبد فابا ويحور في الحان بعد ارجاء على اسما

كولمان فابا ايدو على نصيب الافعال القيمة في العشرة الاولى كولاية

۱۱۱

Handwritten signature/initials.

MANUSCRIPT

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

مستند

كان زيد ولا يجوز ذلك التقدير فيما في اوله ما فلا يقال قايما بال
 زيد ولا يجوز ذلك التقدير فيما في اوله ما فلا يقال قايما بال
 الثاني انك لا تعد تعالى نفسك ما ولا الشبهين ليس من المسند
 اليه بعد وتوحيها نحو ما زيد قايما بال اصل الفصل مكنت ونجته للابنة
 خبر لا التي لشيء الحسرة هو المسند بعد وتوحيها نحو لا رجل قايما به
 في النصوص ما في الاسماء المنعومة في النسخ
 فيها المفعول المطلق وبه وفيه ولد ومعه والحر والتميز
 والمستثنى وخبر كان واخواتها واسم ان واخواتها والماضي
 بلا الحذف النفي الخبر ما ولا الشبهين ليس فعل المفعول المفعول
 وهو مصدق بمعنى فعل ذكره وقيد ذكر التاكيد لضرب ضربا
 او البيان النوع نحو حلت حلت القادري او بيان العدد
 حلت حلت او حلت حلت او حلت حلت وقد يكون من غير

لفظا فعلى

لَفَعْلًا مَعْلُومًا مَعْدُومًا وَقَدْ حُذِفَ فَعْلُهُ لِقِيَامِ قَوْلِهِ

جَوَابُ الْقَوْلِ الْقَادِمِ خَيْرٌ مَقْدَمِ أَيْ قَدِمْتُ قَدْ وَخَيْرٌ مَقْدَمٌ وَ

وَجَوَابُ سَمَاعًا نَوْسَقًا وَتَكَرَّرَ أَيْ سَقَاكَ الْفَدَسُفَا وَنَسَاكَ

شَكَرَ الْقَوْلَ الْفَعُولَ بِهِ هُوَ اسْمٌ مَوْقُوعٌ عَلَيْهِ فَعْلُ الْفَاعِلِ كَضَرَبْتُ عِزَّ

زَيْدًا وَقَدْ يَتَقَدَّمُ عَلَى الْفَاعِلِ كَضَرَبْتُ زَيْدًا وَقَدْ يَحْذَرُ فَعْلُهُ

لِقِيَامِ قَوْلِهِ إِذَا تَخَوَّيْتُ فِي جَوَابِ مَنْ قَالَ مَنْ أَضْرَبُ وَجَوَابُ

فِي أَرْبَعَةِ مَوَاقِعَ الْأَوَّلُ سَمَاعًا تَخَوَّيْتُ زَيْدًا وَنَفْسِي أَيْ ائْتَرَكْ

وَأَشْتَوَيْتُ أَلَمْ تَقْدِرْهُ ائْتَوَيْتُ الْثَلَاثَ وَأَوْصَدْتُ خَيْرَ الْكَلِمِ

وَأَيْدِي وَسَيْلًا وَبِالْوَاقِ قِيَاسًا ائْتَدِيرُوهُ هُوَ مَعْمُولٌ مُعَدَّرٌ

اَلَّذِي يُحْدَرُ مَبْعُودُهُ كَمَا أَنَّكَ وَالْأَسَدُ أَصْلُهُ الْفَعْلُ مِنَ الْأَسَدِ

أَوْ ذَكَرَ الْحَمْدَ مِنْهُ مَكَرًا حَوَالَهُ الْفَرِيقُ الْفَارِيقُ الْقِسْمُ الثَّلَاثُ

وَمَا أَضْرَبُ مَعْلُومًا بِشَرْطِ التَّفْسِيرِ هُوَ كُلُّ اسْمٍ بَعْدَهُ فَعْلٌ أَوْ

شبهة ثالثة في قلب الفعل عن ذلك الاسم بغيره نحو زيد فاعلم
فان زيدا منصوب بفعل محذوف وهو ضربت فاعلم ولهذا

الباب فروع كثيرة الرابع المنادى هو اسم يعي بحرف المد

نحو محمد لله وقد عرفت حرف المد اذ هو نحو يوسف اعرض عن

هذا ان المنادى على اقسام فان كان مفعولا فهو مفعول متعين

الشيء المضمرة ونحو ما يارب ان ياربون ويخففون باسم الله تعالى

نحو يا يارب وفتح بالحق القيا نحو يارباه ومنصب اذا كان مضافا

نحو يا عبد الله او مشا بالضاف نحو يا طالع اجعل او مفعول متعين

كقول الامي يا رجلا خذ بيدي وان كان متوقفا بالام قبل ما انما انزل

ويا ايها المرأة ويجوز ضم المنادى وهو حذف في آخره لتخفيف

كما تقول في ما لك يا ميا وفي يا منصور يا شمس وفي يا نعمان

يا نعم ويجوز في آخر المزمع الضم والحركة الاسمية كما تقول في عارث

يا عارث

باجاز با جارا واعلم بان من جرت النذر وقد استعمل في السدوب
ايضا وهو المنفج عليه يا او بواو يقال يا زيدا واداء فواو من
بالنوب فصل المفعول فيه وهو هم ما وقع الفعل فيه من الزمان
او المكان وسيد نظرا فطرف الزمان على قسمين مبرم وهو لا يكون
لحد معين كدبر وعين ومحمد وهو بالصدر كمن لحد معين كمن
وليس وشبهه وسنة وكلها منصوب بتقدير في القول فممتد شبرا
وسا فرشت وبرا اي في دروني و طرف المكان لداك هم
وهو منصوب اليه بتقدير في قوله خلت خالك وياك ومعدو
وهو لا يكون منصوبا بتقدير في بل لا بد من ذكر في فيه لفظ نحو
ملت في الدار او في التوقي فصل المفعول له وهو لا بد من
الفعل ومنصب بتقدير الام نحو ضربت ناديا اي ناديا وقت
عن الرب عنا اي للعبد وعند الزمان وهو مصدر بتقدير

وَجِئْتُ خِيْنَا

ادبته ما يؤيد الفعل المفعول معه وهو ما ذكره الجوهري ومعنى مع صاحبه

مفعول فعل نحو ما ذكره الجوهري والجملة وصئت وزيدا أي مع الجملة

ومع زيدا فان كان الفعل لفظا ومارا لم يلف نحو فيه الوصلان نحو

جئت أنا وزيدا وزيدا وان لم يلف العطف تعين النصب نحو

جئت وزيدا وان كان الفعل معي ومارا العطف تعين العطف

نحو ما ذكره الجوهري وان لم يلف العطف تعين النصب نحو ما ذكره الجوهري

شاكك وقروا الان المعنى في الحال لفظا على بيان

الفاعل والمفعول به او كليهما نحو ما ذكره الجوهري وصربت زيدا

سددوا واولقت عمر راكبين وقد يكون الفاعل معنونا نحو زيدا

الدار فاما وكذا المفعول به نحو ما ذكره الجوهري فان معناه المثار اليه زيدا

قائما والفاعل في الحال فعل بمعنى فعل والحال تارة ابداء ودوال

معرفة غالبها كمارايت في الاشياء فان كان دوالا فيكون تقديم

عليها

عليه خوار في رايك اجعل لي دليلين بالشفقة لضعفتي في حال الضيق
مثل ايث بعد رايك او قد يكون الحال حملة غريبة خوار في رايك
رايك دير كيت غلامه و مثال ما كان غامدا مني النفس في كونه اريد
قائما وقد نزلت العائل الغريبة مما يقال للسافر سائلا و غامدا اي خرج
سائلا و غامدا ^{الغريبة} مذكورة بعد واكسل او وزن او مصاحبة او
غير ذلك مما فيه الاشياء و ترفع ذلك الاشياء و ترفع ذلك الاشياء
هو عند عشرين رجلا و فقرا نرا و مشوا ن سينا و عريان فطنا
و على التربة مثله اريد او قد يكون عن غير هذا في غامد اريد او سوار و
وفيه الحفظ اكثر و قد يقع بعد جملة لرفع الاشياء عن استنباط طاب و
غدا او ^{الاشياء} المسمى فقط كذا الا و اما انما يعلم ان لا ينبغي اليه
ما ينبغي اليه و هو على ستمين شمس فموا اخرج عن متعدد ما لا
اخر ما خوار في القوم الا نرا و نطعم و هو المذكور بعد الاخير يخرج

مستعد لعدم دخول في المستثنى منه جاني القوم الا حاروا واعلم ان اعراب
 المستثنى على قسم فان كان بعد الا في كلام هو موصوف او منقطع
 كحاروا فان مقدا على المستثنى منه نحو جاني الا في القوم او كان بعد
 خبر وعدا ليس ويكون عند الاكر او كان بعد ما خبر وما عدا ليس ويكون
 نحو جاني القوم ما خبر زيد الخ فان منصوبا وان كان بعد الا في كلام غير موصوف
 والمستثنى منه ذكر كور نحو فيه الوحيان النصب والبدل عما قبلها نحو
 ما جاء احد الا زيدا ولا زيدا وان كان مفعلا فان يكون بعد الا في كلام
 غير موصوف والمستثنى منه غير مذكور كان اعرابه بحسب العوازل تقول جاء
 الا زيدا وما رايت الا زيدا وما مررت الا بزيدا وان كان بعد خبر وسوى
 او سواء وحاشا عند الاكثر كان مجرورا نحو جاء القوم غير زيد وسوى زيد
 وسوا زيدا وحاشا زيدا علم الارباع غير كواكب المستثنى للابلى
 الفصل المذكور تقول جاء القوم زيد وغيره حاروا
 مثال
 مثال
 مثال
 غير موصوف

ما جاء القدم غير

غيره

ما القوم وما جاء غير زيد وما ريت غير زيد وما نرست غير زيد

والعلم ان لفظ موضوعه للمصف وقد يستعمل للاستدلال كما

ان لفظ الموضوعه مشتق وقد يستعمل للصفة كما في قوله

تعالى لو كان فيها الله الا الله ليس في اي غير الله وكذا

قولك لا اله الا الله في جبركان وانما اسمها هو المسند بعد

توكان زيدا فاما حكمه كحكم خبر المسند الا انه يجوز تقديمه على اسمها

مع كونه معرفته توكان القائل زيدا بخلاف خبر المسند

اسم ان وانما اسمها هو المسند اليه بعد دخولها نحو ان زيد قائم

المفروب لا التي التي هي الجنس هو المسند اليه بعد دخولها عليها كونه مضافا

نحو اعلام رجل في الدار ومثابها المضاف نحو لا تفسرن درجاءك

في الكيس وان كان ما بعد لا مفعولة مبنية على الفتح نحو لا رجل في الدار

وان كان مفعولة او مفعولا بية وبها لا كان مرفوعا ويجب كره لا تقول

لا يزيد في الازوال ولا في ما جاز ولا امره ويجوز في مثل لا يكون ولا شيء
 المد بالمد خمسة اوجه فحما ورفعهما فتح الاول ونصب الثاني
 وفتح الاول ورفع الثاني وفتح الاول وفتح الثاني وقد يحذف
 اسم لا القسم نحو لا عليك اي لا يأس عليك خبر ما ولا
 المسبب والمسند اليه بعد دخولهما نحو ما زيد قائما ولا رجل حاضرا وان
 وقع الخبر بعد الاحوال قائم او متقدم اليه نحو قائم زيد او زيد
 ان بعد ما نحو ان زيد قائم بطل العمل كما ريت في الامثلة وهذا
 اهل الجار وانما تنم فلا يعملون بها افعال الشاعر من ان بني تميم و
 مقيم قلست له تنب قال اقل الميم حرام بيع حرام
 الاسماء المجرورة هي المضاف فقط وهو كل اسم له
 الشئ يوصله حرف الجر لفظا نحو است زيد ويعبر عن هذا التركيب في الاصطلاح
 بأنه جار ومجرور او تقديره نحو علم زيد ويعبر عنه بأنه مضاف ومضاف اليه

ويجب تحريف المضاعف عن التسوين وما يقوم مقامهما في حال التثنية
 وغلا ما عرّضه من أن المضاعف على تسعين مضمومة وأصلها ضا
 الى معولها وهي ما معنى الاسم كوالا مزيدا ومعنى من نحو خاتم فضة ومعنى
 صلوة البر وفائدة هذا المضاعف تعرف المضاعف ان اضيف الى المعول كما
 ونخصه ان اضيف الى الشكر كعدم رجل وانما ضافة النقطية فهي تكون
 المضاعف ضمة مضاه الى معولها وهي في تقدير الانفصال في النقطية

فارب زيد وحسن الوجه وفائدة ما خفيت في العطف فقط
 المك اذا ضيفت الاسم للبعيد او الجارى مجرى التيميم الى ما الحكم كسرت
 فزه واسكنت الياء او فتحها او ضمها في دولبي وطلبي كان اخر الاسم
 كمسورة ما قبلها اذ عمت الياء في الياء ففتحها الياء الثالثة السابعة في الياء
 تقول قاضي وكان في آخره واو مضموم اتبها قلبت ياء واو عمت الياء
 في الياء عمت الان تقول جاني مسدودا الاسماء الستة تقول جاني ابي واني

فانها لا تكون في التثنية

هذا هو الوجه
 في التثنية
 في التثنية
 في التثنية

في التثنية
 في التثنية
 في التثنية

ومعنى وبني وقضى في نفسه قوم وذل لا يضاف الى مفرده وقول الفصل انما

يعرف في الفصل من الناس فوه شاذ اذا قطعت عن الاضافه فلهذا

وابت وحم ومن ولم وذل لا يقطع عن الله في البسمه بل هو مقدر حرف الجر

ما يذكر فيه حرف الجر لفظا فالتك في القسم انك انت الذي في التبع

والله ان الله الذي مرث من الاسماء العربيه فان الاسماء لا يضاف اليها

العوان وقد يكون اعراب الاسم بتبعيته ما قبله وليس الخارج لا يتبع ما قبله في

الاعراب وهو كل ان يعرب ما قبله من جهة واحدة والتوابع

فمنه اقسام ثلث والعطف بالروف والتوكيد والبدل وعطف الباء

فمنه الثلث تابع يدل على معنى واحد في متبوعه نحو ما في رجل عالم اولى متبوعه

متبوعه نحو ما في رجل عالم الوله والقسم الاول متبوعه في عشرة اشياء في الا

والتعريف والتكثير والافاد والتب والجمع والتذكير والتأني نحو ما في رجل عالم رجلا

عالمين ورجال علماء ورجال ينزل العلم والافاد قائمه والقسم الثاني متبوعه في خمسة اشياء

وهي التوكيد والبدل وعطف الباء والتعريف والتكثير والافاد

هذا هو المقصود من هذا الفصل

هذا هو المقصود من هذا الفصل

هذا هو المقصود من هذا الفصل

هذا هو المقصود من هذا الفصل

هذا هو المقصود من هذا الفصل

مجلس شورای اسلامی

فقط فائدة النعت تفيض لغوتها من غير أن يكون لها معنى في الكلام وتكون
معرفية نحو ما في زيد العالم وقد يكون المحر والشاهد للمحل وهو اسم من الأسماء القديمة وقد يكون
لمحر الذات نحو قوله الله من شيتار الرقيم وقد يكون محرر الحاكمة كونه في واحدة
واعلم أن الزكرة توضع بالجملة الخفية كحرف رتب من نونه عالم لقوامه
والضمير لا يوصف بالوصف كونه ^{في} العطف بالمحرف تابع ينسب إليه ^{بأنه}
عالم نسب إلى مسموعه كذا بالمعصود أن تلك النسبة وشروطه أن يكون مسموعه
بن مسموعة أحرف العطف سياتي ذكرها في القسم الثالث اسم كقوام زيد ومحر
وأذا عطف على الضمير المرفوع النصل يجب تأكيده بمفضل نحو حشرت اليوم و
زيد وإذا أعطيت على الضمير المحر وركب إعادة حرف الجر نحو حشرت
مثلك وزيد ^ع أن العطف في حكم المعطوف عليه أعني إذا
كان الأول خبر الآخر ومدة أو عا لافا الثاني كوالطالبة فيه أصبحت
بحر أن تمام المعطوف لتمام المعطوف عليه عا العطف ومحت

مجلس شورای اسلامی

دہلی دارالعلوم دیوبند
۱۳۴۰ھ

آؤوٹا ایا وکلن دیکر

۱۰۱۰ کیوں افضل سے دین
مستوعبہ کو صفت الہی و ربوبی

MANUSCRIPT

الاول والعطف على محمولي عاملين مختلفين جائز اذا كان ما
المعطوف عليه مجرورا مستقدا على المرفوع او المنسوب والمعطوف
كخوفي الدار بعد خوفي الخوف وفي الاستدلال ان ان كان
في الجواب كونه حادقا عند الفراق وان كان غير حادقا فيكون
التكليف في الاستدلال المستوعب في السبب ايا او على شمول
الكثير كقولهم في الاستدلال والتوليد على شمولي ومحمول
الاول المعطوف الاول كخوفه جازم في وقت ما ويرد على الجواب
وهو خافه من الخفاط معدوده في نفس نفسه وعند الواحد والثنى
في الجموع باحدت الصيغة والضمير نحو خافني زيد نفسه والربان
انفسها والربون انفسهم وكذلك عبيد وجاني بنفسها
وعيانا وبنفسه او اعينها والبنات انفسهم
واعينهم وكذا وكذا في الاستدلال في الربان وكما جازم

البنية

البنية كقائما وكقائما واجبا واكتسح واتباع والصنيع الصنيع
 باختلاف الضمير في كل والصنيع في البوائق تقول على
 كل لم يجمعون واكتسحوا اذبح حقوق واسحقون واثبت
 الشئ اخصر فمما لا يوصف ولا يشترط الاثبات
 بما كانت ارجعها واثبتا واذ ابرزت توكيد الضمير
 المرفوع متصل بالنفس والعين يجب ان تكون اول
 بضمير متصل تقول ضربت امة ففككتها ولا يكون كقول
 اجمع اراها اخرجها او اجمعها ففككتها او عاها ففككتها
 قول ضربت امة ففككتها ولا تقول امة ففككتها
 واعلم ان الجمع في الخواص تابع للجمع وليس له في ذاته
 تقدير مما على الجمع وذكره او لا وانه نفس البدل مع ينسب
 اليه بالنسبة الى مستوعبه هو المقصود بالثبوت دون

البنية كقائما وكقائما واجبا واكتسح واتباع والصنيع الصنيع
 باختلاف الضمير في كل والصنيع في البوائق تقول على
 كل لم يجمعون واكتسحوا اذبح حقوق واسحقون واثبت
 الشئ اخصر فمما لا يوصف ولا يشترط الاثبات
 بما كانت ارجعها واثبتا واذ ابرزت توكيد الضمير
 المرفوع متصل بالنفس والعين يجب ان تكون اول
 بضمير متصل تقول ضربت امة ففككتها ولا يكون كقول
 اجمع اراها اخرجها او اجمعها ففككتها او عاها ففككتها
 قول ضربت امة ففككتها ولا تقول امة ففككتها

مستبوعه والبدل اقسام اربعة بدل الكل وهو ما مدلوله
 مدلول الاول نحو جاني زيد اخوك وبدل البعض وهو ما
 اخبره معنى المستبوع كوضعت زيدا راسه ويدل المثال وهو
 متعلق المستبوع كوسلب زيدا ثوبه وبدل الغلط نحو جاني
 وهو بد كر بعد الغلط نحو جاني زيد جعفر وايت رجلا حمرا واعلم
 ان البدل اثمان مكره عين معرفه يجب نعتة كقول تعالى يا ابا
 ناصيه كاد به خطيئته ولا يجب ذلك في عكسه ولا في مجاميع
 فصل عطف البيان تابع غير صفيه فوضع مستبوعه وهو اشهر اسمي
 شئ نحو قام ابو جعفر فقام عبد الله الوتر وقد ينسب البدل لفظا كما في
 مثل قول الشاعر انا ابن ابي ابي بكر بن ابي بكر عليه الطبر فرفه وقوما
 ابا الثاني في بعثه اسم المستبوع وهو ما وقع في تركيب مع غير كلفه
 وحده فانه بمنى بالفعل على السنون وموجب بالقوة او ما شابه من الال

بأن كان من صفات الدلالة على مفاهيها في قرينة الإشارة ونحوها ويكون
بالعين من اللفظ أو بواضع من معنى الحرف نحو هذا أو من واحد عشر مثلاً
وعلم أن لا يختلف أثره باختلاف العوامل وحركاته بسمي ضمها ونحوها
كسر أو سكوت وقفاً هو على ثمانية أنواع المضمرات واسماء الأفعال
والموصولات واسماء الأفعال والموصولات والمركبات والكتابات
وبعض الظروف ونحو المضمر اسم وضع ليبدل على منكم أو نحو
أو غائب تقدم ذكره وهو على قسمين شمس وهو الذي يستعمل وحده
مرفوع نحو ضربت إلى ضربين ومنصوب نحو ضربتني إلى ضربين ومجرور نحو
غلامي وفي إلى غلامي من ذلك من هو ببيت عمل وحده وهو مرفوع نحو
أنا إلى من ومنصوب نحو أياي إلى أيا من فذلك من جنس ضمير
أن الضمير المرفوع المتصل خاصة يكون متصلاً أو متصلاً في الماضي الغائب
والعالية كضرب وضربت وفي المضارع المتكلم مطلقاً نحو اضرب

هذا هو الضمير المرفوع المتصل خاصة يكون متصلاً أو متصلاً في الماضي الغائب
والعالية كضرب وضربت وفي المضارع المتكلم مطلقاً نحو اضرب

هذا هو الضمير المرفوع المتصل خاصة يكون متصلاً أو متصلاً في الماضي الغائب
والعالية كضرب وضربت وفي المضارع المتكلم مطلقاً نحو اضرب

نقرس و النقرس و النقرس و النقرس و النقرس

وتقرب وفي الصفحة اعلى اسم العاقل والمعتدل عفا واليحيى

استعمال الفصيص الممتد بعدد النسخ في الماكينة لتقديرها

الان وان انت قايما في الامم فليرفع من جملهم لغيره روي

مجلس الشورى في امارة عجم القصر في سنة ثمان مائة واربعة

یہ سب کچھ اس کتاب میں ملے گا

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِنَّ فِي الدُّنْيَا ثَلَاثًا مَنْعًا لِلْغَنَى وَالْفَقْرَى

سورة التين و التين و الزيتون و المشرك و النجم و الحديد و القدر

القصص في حق الحق والباطل والظلم والعدول والبر والفسق والافساد

وَالْمَلِكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ

سنة عشرون الواصل من شهر جمادى الاولى في ذاك الموضع الذي كان له

الكتاب الثاني من كتاب السجدة في ذكر السجدة والركعة والسجدة والركعة

فصل في الموصول اسم لا يصلح ان يكون خبر تاما من جملة الاسماء
وهي جملة جبرية وه من عايد فيها يعود الى الموصول مثاله الذي في
قولنا ساقى الذي البوة فايتم او قام البوة الذي المذكور التي للموت^{والذين}
والذين والذين والذين ليشا بالالف والاول والذين
لجمع المذكور الثاني والاول والاول والاول لجمع الموصولة وما بين
واي وايته وذو معنى الذي في لغة بني طي كقول الشاعر فان الماء ما راى
ويزى ويجزى وذو حرف وذو طوئيت اي الذي حرفه والذي طوئيت
والالف واللام منه اسم الفاعل والمفعول نحو جاني الضارب زيد اي
الذي ضرب زيدا وجاني المفعول به اي الذي ضربت خلا منه ويجوز حذف
العايد من اللفظ لو كان مفعولا نحو قام الذي ضربت اي ضربته ^{فان} علم ان
اي وايته معرفة الانواع من مصدريتها كقولهم ثم لست من من كل شعبة
ايهم اشده هي الرحمن عتيا اي هو اشده اسم الافعال كل اسم

بمعنى الاخر والماضي كرويد زيدا اي امهده وبيات زيدا اي بعد او كما
 على وزن فعلان بمعنى الامر وهو من التثنية المجرى من كثران بمعنى
 انزل وراكب بمعنى اترك وياخذ به فعال مصدر امر فنه كسبي بمعنى
 التخيير او صفته تامة نبت فو فساق بمعنى فاسقة وكسبي بمعنى
 لا كسبه او على الانبياء الموصوفين كقوام وطلوب وحضار وجمده
 الدائم المنة ليست من الاسماء الاعمال وانما ذكرت فيها لبيان
 فخص بالانتماء على اسم على به موصوف كما يقال فاق الصوت العز
 او موصوف به الباء ثم كسبي لانها غير فاعل المركبات كل اسم مركب
 طين ليس منها نسبة فان تضمن انشائي عرفا يجب بناءها على
 الفتح كما في عشرة الى تسعة عشر الا انني عشرة فانها معرفة كالشي وان
 لم يتضمن ذلك ففيه لغوات افصح آباء الاول على الفتح وانما اسبغ
 كغيره من كسبيات فاعل الكليات بي اسما متعلق على عدد وبعدهم وي

و هو كم وكذا او حديث ميم و هو كيت وزيت و احد ان كم
على قسمين سجد ما بعد و ما بعد منصوب على التميز و كم
عندك او حريت و ما بعد مجرور و هو كم ما انفق و
منه الكثرة و تدخل من فيها تقول كم من رجل نقية و كم
مال النفقة و قد عرفت ميزان القيام و منه كم مالك اي كم
و يلا مالك و كم ضربت اي كم ضربت ضربت و كم في الوحيين يقع
منصوبا اذا كان بعده فعل غرضه شغل عنه لغيره و كم رجل ضربت
و كم غلام تكلمت مفعولا به و كم ضربت ضربت و كم ضربت ضربت
و كم توأمت و كم توأمت مفعولا به و وقع مجرورا اذا كان
ما قبل حرف جزاء و مضاف الى كم رجل ضربت و على كم رجل تكلمت و
علام و كم رجل ضربت و مال كم لكتاب و مرفوعا اذا لم يكن مضافا
شي من الالف و يندرج اذا لم يكن ظرفا و كم رجل انكس و كم رجل

و هو كيت وزيت و احد ان كم
على قسمين سجد ما بعد و ما بعد منصوب على التميز و كم
عندك او حريت و ما بعد مجرور و هو كم ما انفق و
منه الكثرة و تدخل من فيها تقول كم من رجل نقية و كم
مال النفقة و قد عرفت ميزان القيام و منه كم مالك اي كم
و يلا مالك و كم ضربت اي كم ضربت ضربت و كم في الوحيين يقع
منصوبا اذا كان بعده فعل غرضه شغل عنه لغيره و كم رجل ضربت
و كم غلام تكلمت مفعولا به و كم ضربت ضربت و كم ضربت ضربت
و كم توأمت و كم توأمت مفعولا به و وقع مجرورا اذا كان
ما قبل حرف جزاء و مضاف الى كم رجل ضربت و على كم رجل تكلمت و
علام و كم رجل ضربت و مال كم لكتاب و مرفوعا اذا لم يكن مضافا
شي من الالف و يندرج اذا لم يكن ظرفا و كم رجل انكس و كم رجل

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

صحة وفرا اذا كان شرفا لكم لو باسبره . وكم شرف صومى
الغرفون المينى وبى على قسما منها اذ قلتم من باصا فم بان
حرف المضاف اليه كقولهم وفوق و تحت كقوله تعالى ابراهيم
من قبل و من بعداى من قبل شى و من بعدك شى و من بعدى
و من بعدك شى من شرط ان يضاف الى جزمه كالتسليم تحت كقوله
عالم و منها اذا وى المستعمل و فيها معنى الشرط و كذا ان يقع
جمله الاسمية نحو انبأ اذا الشمس طالعتها والتمار الصعينة كقوله
اذا طلعت الشمس وقد يكون للمفاجاة فيما رآه البتة البتة
خرجت فاذا سبغ واقف و منها اذا وى للماضى يقع فيه الجمل
نحو انك اطلعت الشمس و اذا الشمس طالعه و منها ابن الى اللسان
بمعنى الاستقبال نحو انما تنسى و انى يتفقد و معنى الشرط نحو
ان تجلس احسن و انى تقوم و منها متى لزمان شرط الاستقبال

وكان من هذا النوع
الاسماء

فان اذا لم يجرى
فان اذا لم يجرى
فان اذا لم يجرى

حکایتی است از افسانه‌های قدیم و استیلا بر سر و سرها
 گفت: «بعضی‌ها می‌گویند که اگر کسی در روزی که
 در آن روزها است ایام یوم‌الذین و یوم‌الذین و یوم‌الذین و یوم‌الذین
 این صبح بود که ما را به رید ایام اول خطه قطع رویی
 یوم‌الذین و یوم‌الذین این صبح بود که ما را به رید ایام
 جواب من قال که رید ایام رید ایام رید ایام رید ایام و

فيها الذي ولدن بمعنى عدم التوالد الذي والفرق بينهما ان عندنا في اللغة العربية

وَبَشِّرْ ذَٰلِكَ فِي هَٰئِهِ وَلَدُنْ وَجَافِيهِ لُغَاتُ لَدُنْ وَلَدُنْ

وَلَدْنِ وَلَدَيْنَ وَلَمْ نُولَدْ وَمِنْهَا قُلْتُ لِمَا سَمِعْتِي خَيْرًا أَيْ قَطْ

وَمِنْهَا غُوصٌ لِلْمُسْتَقْبَلِ الْمَقْصُودِ وَهُوَ غُوصٌ فِي الْمَقْصُودِ الْمَقْصُودِ

رسالة الى حمزة او اذ كان رماه على الفخ كقوله تعالى يوم ترفع

الصادقین علیہ السلام و جنتی و کدائل و غیره تا این فقره

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

125

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
الذي جعل القرآن

الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
الذي جعل القرآن

اعني المذكورون انك والتموت بالثان تقول في رب واحد وفي
رجلين انسان من امرأة واحدة وفي امرأتين اثنتان ومن ثمانية
الى عشرة على خلاف التماس اعني المذكور بالثان تقول عشرة رجل
الى عشرة رجل واحد والتموت بدوينا تقول ثلث سنة الى عشرة سنة
وبعد العشرة تقول احد عشر رجلا واثنا عشر رجلا وثلاثة عشر رجلا

لثلاثة عشر رجلا واحد عشر امرأة واثنا عشر امرأة الى تسعة عشر امرأة
والتموت بدوينا تقول ثلث سنة الى عشرة سنة

ومن امرأة بلا فرق بين المذكور والتموت الى التسعين بعد التسعين اوله ثم ثلثون
وامان وعمران بعد ذلك وعمران رجل وثلاثة عشر من امرأتين وعمران امرأة
واحد وعشرة رجل واحد وعمران امرأة الى التسعة وتسعين رجل واحد

رجل واحد الى تسعين وتسعين امرأة ثم تقول مائة رجل ومائة امرأة والالف
رجل والالف امرأة والتموت بدوينا تقول مائة رجل ومائة امرأة والالف
رجل واحد والالف امرأة والتموت بدوينا تقول مائة رجل ومائة امرأة والالف

ما زاد على الف يستعمل على قيس ما عرفت وتقدم الالف على المائة
والمائة على الالف والاحاد والاحاد على الف والالف على الف

واحد وعشرون رجلا والالفان وثلاثمائة واثنان وعشرون
رجلا واربع الاف وتسعون وخمسة واربعون امرأة وعليك الف
واصل ان الواحد والاثنتين لا يميز لهما لان لفظ المميز ينسب عن
ذكر العدد فيها نقول رجل ورجلان واما ساير الاعداد فلما يذكر لها
من غير فقول مميز الثلاثة الى العشرة مخفوض ومجموع نقول ثلثة اربعة
وثلاثة سبعة اذا كان المميز لفظا لما يسهل محيذا يكون مخفوضا مفردا
نقول ثلثاين وثلثاين والقياس ثلث ثمانية وستين ثمميز احد
الى التسع وتسعين منصوب مفرد نقول احد عشر رجلا واحد عشر
امراة وتسعة وتسعون رجلا وتسع وتسعون امراة وميز مائة والالف
وتشبهها وجمع الالف مخفوض مفرد نقول مائة رجل ومائتا رجلا
والف امراة والفا امراة وثلثة آلاف امراة وقس على هذا فكل الاسم
ذكر والمؤنث المؤنث ما فيه علامة التي انثى لفظا وتعد برا والمذكر ما

[illegible]

البارز فيه الوجهان لكساوين وكساينين وموجب محذوف
لونه عند الاضافة تقول جازفلا ما زيد وكذا انما تاء التثنية

في تثنية الالبه والخفيه خاصة تقول اليان وحضيان لانها

متدريان فكما انها شئ واحد فكل المجموع اسم دل على اتحاد

مقصوده بحروف مفردة متغيرة الفطري كحال في رجل وقدر في

والانس في وس كغلب على وزن اسد فان مفردة الضائفة

لكنه على وزن قفل فعوم دل على اتحاد ليس مجمع اذ لا مفردة

فهم الجمع على اثنين صحيح وهو ما لم يتغير بما مفردة والصحيح على مسان

أعرك وهو الحق باخره واو مضموم ما قبلها وتون كذا كليل

على ان معه الكزنه نحو مسانين وبن في الصحيح اما المنقوص في محذوف

ياده مثل قاضون وراغون والمنقوص كذت الفه وبع في ما قبل

مضموها نحو مصطفون ونحس ما قبل العلم وما قوله يمشون

هذا هو الوجه الثاني
في قوله جازفلا ما زيد
وكذا انما تاء التثنية
في تثنية الالبه والخفيه
خاصة تقول اليان وحضيان
لانها متدريان فكما انها شئ
واحد فكل المجموع اسم دل
على اتحاد مقصوده بحروف
مفردة متغيرة الفطري كحال
في رجل وقدر في والانس في
وس كغلب على وزن اسد فان
مفردة الضائفة لكنه على وزن
قفل فعوم دل على اتحاد ليس
مجمع اذ لا مفردة فهم الجمع
على اثنين صحيح وهو ما لم
يتغير بما مفردة والصحيح على
مسان أعرك وهو الحق باخره
واو مضموم ما قبلها وتون
كذا كليل على ان معه الكزنه
نحو مسانين وبن في الصحيح
اما المنقوص في محذوف ياده
مثل قاضون وراغون والمنقوص
كذت الفه وبع في ما قبل مضموها
نحو مصطفون ونحس ما قبل العلم
وما قوله يمشون

والوجه الثاني في قوله جازفلا ما زيد وكذا انما تاء التثنية في تثنية الالبه والخفيه خاصة تقول اليان وحضيان لانها متدريان فكما انها شئ واحد فكل المجموع اسم دل على اتحاد مقصوده بحروف مفردة متغيرة الفطري كحال في رجل وقدر في والانس في وس كغلب على وزن اسد فان مفردة الضائفة لكنه على وزن قفل فعوم دل على اتحاد ليس مجمع اذ لا مفردة فهم الجمع على اثنين صحيح وهو ما لم يتغير بما مفردة والصحيح على مسان أعرك وهو الحق باخره واو مضموم ما قبلها وتون كذا كليل على ان معه الكزنه نحو مسانين وبن في الصحيح اما المنقوص في محذوف ياده مثل قاضون وراغون والمنقوص كذت الفه وبع في ما قبل مضموها نحو مصطفون ونحس ما قبل العلم وما قوله يمشون

الوجه الثاني في قوله جازفلا ما زيد وكذا انما تاء التثنية في تثنية الالبه والخفيه خاصة تقول اليان وحضيان لانها متدريان فكما انها شئ واحد فكل المجموع اسم دل على اتحاد مقصوده بحروف مفردة متغيرة الفطري كحال في رجل وقدر في والانس في وس كغلب على وزن اسد فان مفردة الضائفة لكنه على وزن قفل فعوم دل على اتحاد ليس مجمع اذ لا مفردة فهم الجمع على اثنين صحيح وهو ما لم يتغير بما مفردة والصحيح على مسان أعرك وهو الحق باخره واو مضموم ما قبلها وتون كذا كليل على ان معه الكزنه نحو مسانين وبن في الصحيح اما المنقوص في محذوف ياده مثل قاضون وراغون والمنقوص كذت الفه وبع في ما قبل مضموها نحو مصطفون ونحس ما قبل العلم وما قوله يمشون

والمفعول في قوله فشا ذوالجبال

والارضون وشمسون وفلكون فشا ذوالجبال

مونة فعلية اول الفعلان مونة فعل كسان ولا

بمعنى مفعول كرج بمعنى مخرج ولا مفعول بمعنى فاعل المصروف

صاير وحب حرف مونة بالاصنافية نحو مسلموا اسمه ومونة

وهو بالحق باجره الف ونا وشرطه النكان صفته وله مكران

يكون مكره فترجى بالواو والنون فكسابت لان لم يكن له

فشرطه ان لا يكون مونة مكره اس ان كانا ليس والما والما

اسما جمع بالالف والنا بدل شرطه كسابت والمكره

صغير في الشدة في كسابة تعرف بالسبع كرجال وافر من وفلكون

ففي غير ان في على وزن فاعل فاسما كرجا في التصريف

المتصفي ثم الجمع ايضا على قس من جميع فلية وهو يطلق على

واديها واولية افعال وافعال وافعال وفعلة وجمع الصحيح

والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال

والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال

والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال
والمفعول في قوله فشا ذوالجبال

اللام كسبون كذا وسميات الموت وجمع كثيرة وهو يطبق
 على ما فوق العشرة واثنية ماضية السبعة كذا المصدر مبدل على
 الحدث فقط وليست من الافعال كالضرب والضرب واثنية من
 الفعل في المجرور مطبوعة ما بالسبع ومن غيره في كس كذا
 والافعال والاسمفعول والفعلية والتفعليل فالمصدر ان لم
 يكن مفعلا اسطفا وعمل عمل فعله اعني رفع فاعلا لا راء او متعديا
 نحو اعجبني قيام زيد ونحو ما اعجبني ضرب زيد وينصب مفعولا ايضا
 ان كان متعديا نحو ما اعجبني ضرب زيد عرا ولا يجوز تقديم مفعول المصدر
 عليه فلا يقال اعجبني زيد ضرب عمرو يجوز اما فيه الى الفاعل نحو كرت
 ضرب عمرو وراوا الى المفعول كرت ضرب عمرو وراوا كان مفعولا
 اسطفا فاعل للفضل الذي قبله نحو ضربت ضربا عمرا فعمرو مفعول
 بضربت واسم الفاعل اسم مشتق من فعل ليل على ان

تأخيم به الفعل بمعنى الحدث وصيغة من مجرد الشد في على
وزن فاعل كنه ارب وناصر ومن غيره على صيغة المضارع
من فاعل الفعل نيم مضمومة موضع حرف المضارع وكه
ما قبل الآخر كنه وشتج ويعمل عمل فعل المعروف والكان بمن
الحاب والاستقبال ومعية ا على البسدة ازيد تأخيم ابوه اود
الحال كوزيد ضاريا ابوه عمرو او الموصوف نحو عندي رجل ضار
ابوه عمرو والهمزة نحو اقام زيد او حرف التثنية نحو اقام زيدا
او حرف التثنية نحو اقام زيدا فان كان بمعنى الماضي وجئت الامم
نحو زيد ضارب عمر واسم هذا اذا كان مذكرا او اما اذا كان مفعلا
باللام ليسوى فيه جميع الازمنة نحو زيدون الضارب ابوه عمرو
لان او اس او هذا الفعل اسم المفعول اسم مشتق من فعل
ليدل على من وقع عليه الفعل وصيغة من مجرد الشد في على

لفظ كغروب أو تقدير المفعول ومرى ومن غيره كاسم الفاعل

منه لفتح قبل الآخر كض وسخرج ويعمل على ضاية الجوهل بشرط

الاعتماد المذكور نحو أيد منسوب علامة اللان أو عذرا ففعل الصفة

المشبهة اسم مشتق من فعل الزم ليدل من على قام به الفعل بمعنى

ومعناه على حرف تبيته اسم الفاعل والمفعول انما تعرفت بالسبح

كـ ومنعطف وطريق ويعمل على فعلين بشرط الاعتماد المذكور وسأنا

ثمانية عشر لان النسخة اما باللام او بحروية عنها ومفعول من ضمها اما

او باللام او بحروية عنها فبمذه مشته والمفعول في كل سبها اما من نوع

ومضروب او محروقة فبمذه ثمانية عشر تفصيلا نحو حار في بلد الحسن

وجه ثمانية وثلاثون الحسن الوفي والحسن وجه وحسن وجه وبسب

احد م منع الحسن وجه الحسن وجه ومختلف حسن وجه والواجب من

الكان فيه ضمير ان وقياس ان لم يكن فيه ضمير واحد رتبى رعت بها

مفعول

اسم التفضيل الممتنع
من فعل ليدل على الموصوف

معمولها فلا ضمير في الصفة او وضعت او حررت في غير
الموصوف زيادة على غير وصيغته فعل فكذا ينبغي الاس
المجرد ليس يكون ولا عيب نحو زيد افضل اناس فان كان
على الشراني او كان لونا او عيبا يحبان يتي افعل من
الشد في او كان مجرد يدل على المباعدة والشد ثم يذكر بعد
صدر ذلك الفعل منصوبا على التميز كما نقول هو اشدا
استخرجوا قوى حمرة واقبح عرجاس زيد وقباسة يكون
للفاعل كما مر في باب المفعول قبله نحو اعذر واشغل واشهر واشتد
والوم واستعمله غيره اوجه مضافا كزيد افضل الناس
او مضافا باللام نحو زيدن الافضل او من نحو زيد افضل
من عمرو نحو في الاول الافراد ومطابقة اسم التفضيل
للموصوف نحو زيد افضل القوم وزيد افضل القوم و

الرزديون افضل القوم ويجب في الثاني المطابقة كوايد
 الافضل والرزديان الافضلان والرزديون الافضلون ويجب
 في الثالث كونه مفعولاً وذكر الابدان هو رزديان وبنزديان
 وزديون وبنزديان افضل من مفعول الوجهة التي مضى فيها
 الفاعل ويعمل في ذلك المضمر ولا يعمل في المنظر اصل الذي يقوم
 ما رايت رجلاً احسن في عين الذي منتهى في عين رزديان
 فاعل لا حسن وبها يجب التسمي في الفعل وقد مر في فصول
 ثلثة ماضٍ ومضارع واما الاول الماضي وهو فعل دل على ان
 قبل ان الجبرية وهو مبني على الفتح ان لم يكن معه ضمير مفعول
 متحرك مولا واؤ نحو ضرب والكان معه ضمير مفعول متحرك
 مبني على الياء يكون كضربت وعلى الضمع الواو او كضربوا
 الثاني المضارع وهو فعل شبه الاسم الفاعل باحد حرف

في قوله رزديان
 في قوله بنزديان
 في قوله رزديان
 في قوله بنزديان

ابن في اورد
 في قوله رزديان
 في قوله بنزديان

آتين في اول لفظ في لفظ آخر كما هما وسكنتهما كذا وسكن
 واخرج بـ يستخرج وفي دخول اللام التأكيد في اولها لقول ان
 اليفوخ كذا لقول ان يزيد القايوم وفي تساويهما في عدد الحروف وفي
 في انه يشترك في الحال والاستقبال كاسم الفاعل ولذلك سموه
 مضارعاً والسين تحذف بالاسقبال كوصف ضرب واللام للمفعول
 المفتوحه في الحال كوصف ضرب وحروف المضارعة مضمومة في الراء
 كيد حرم ويقال ويفرح وخرج اصلها خرج ومفتوحه فيما عداها كضرب
 ويستخرج وزاء الغر بوجه مع ان الاصل في الفعل الياء المضارعة
 الى ما يشابه اسم الفاعل ولاصل في الاسم للاعراب وذلك لانهم
 يتخلص به نون التاكيد ولا نون جمع المثنى واء اية الضامه
 ونصب محسنهم نحو هو يفرح ولن يفرح ولم يفرح وحسن
 في اصناف اعراب الفعل وهو اربعة اشياء الاول ان يكون الرفع بالفتح

صحتها

والنصب بالفتحة والرفع بالضم بالسكون وتختص بالرفع والفتح غير
المنتهية بحرف تنوين تقول هو يقرب ولن يضرب ولم يضر
ومن لم يكن الرفع بثبوت النون والنصب بالرفع
تختصا وتختص بالنسبة والجمع المذكر والنون والمنتهية بحرف
او غيره تقول بما يفعلون وانثى تفعلين و
لن يفعل ولن يفعل ولن تفعل ولم يفعل ولم يفعل ولم
تفعل الثالث ان يكون الرفع بتقدير الضمة والنصب بالفتحة
والرفع بحرف اللام وتختص بالنافض الواو والياء غير النسبة
والجمع المنتهية تقول هو يمر ويغزو ولن يمر ولن يغزو ولم
يرم ولم يغزو الرابع ان يكون الرفع بتقدير الضمة والنصب
بالفتحة والرفع بحرف اللام وتختص بالنافض الالف غير النسبة
والجمع والمنتهية تقول هو يسمع ولن يسمع ولم يسمع

الرفع

المرجع عامه معنوي وهو تجزؤه عن الناصب والي
هو يضره ويغزو ويرى ويسعى فصل المصوب
خمس حرف ان ولين وكى وافان والى المقدرة توارى
تحسن الى وان ان اضربك واسلمت كل اوغل الجنة
اذن تغفر لذلك ويقدر ان في سبعة عشر موضعا بعدى نواست
حتى اوغل الجنة ولازم الى نحو فام زيد يهرب والهم الجهد ونحو
ما كان الله ليعذبهم والفعال الواقعة في جواب الامر والنهي و
الاستسمام والتمني والعرض نحو اسلم نفسك ولا تعص فتعذر
وسل تعلم فتحو وما زور فانكرك وليت لي ما لا فانقه و
الاثرل فتصيب حيد او بعد الواو الواقعة كذا لك نحو اسلم
الاخر او بعد او بمعنى الى ان نحو لا عيبك او تقضي حتى وبعد
واو العطف اذا كان المعطوف عليه اسما موحدا نحو اعجبني فربك

١٠٠

كقولك ومن يتبع غير الاسلام وما اظن فصل من هذا
ان يكون الجواب على قوله تعالى من جاء بالحسنة فله عشر حسنات
انما السالح ان يكون الجواب على قوله تعالى من جاء بالحسنة فله عشر حسنات
تكون اليد فاسعوني بحسبكم الله واما نبيك كقوله تعالى فان
فلان من موسىات فلا تعرفون من حشيت فله سبعون الى
الكتاب وقيل اذ مع الجملة الاسمية موضع الفاعل كقوله تعالى
وان يفتنهم شيطان ما فتنتم الله انهم اذا هم يقنطرون واما بعد
بعد الافعال الخمسة التي هي الامر والنهي والامر والنهي والامر والنهي
الجنة والاستفهام حول رزاقكم والتمني والتمني والتمني
انفك والغرض هو الاشارة فليسب خيرا او من ذلك اذا
فقد ان الاول سبب الثاني كما رأيت في الامثلة فان معناه
قوله تعلم تبعه وان تعلم تبعه وكذا البواقي فلهذا انما تتبعه

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل العلم نوراً
والعلم نوراً يضيء للناس
مسالكهم إلى الله تعالى
والعلم نوراً يضيء للناس
مسالكهم إلى الله تعالى

وهناك سبعة أبواب في كتابنا

لا كمر تدخل النار الثالث الامر فهو يطلب به الفعل من
الفاعل المتخاطب بان تحذف من المضارع حرف المضارعة
ثم تتركه ان كان ما بعده حرف المضارعة ساكناً زدت
بتمزة الوصل المضمومة ان ضم نالته نحو انصر ومكسورة ان
انفتح منه كاعلم واكسر كاضرب واخرج والكان متحركاً فلا تخرج
الواو التمهيدية نحو قد ووحايت وباب الافعال من القسم الثاني
وهو مبني على ما انجرم به مضارعة كاضرب واغزو وارم وتفتح
واضرباً واضربوا وخرج آه وهو فعل حذف
قاعدة واقيم المفعول مقامه وتختص بالمتعدي وعلاسته
في الماضي ان يكون اوله مضموماً فقط ما قبل آخره مكسوراً في
البواب التي هي ليس اوابها تمزة وصل ولانها نالته نحو ضربه
ودخرج وان يكون اول والثاني مضموماً وما قبل آخره

كذلك في ما في اول التاء اربعة نحو تفضل وتضرب وان يكون

ثلاثة مضموما وما قبل آخره كذلك في ما في اول همزة ومن نحو استخرج

واقعد والهمزة تتبع هذه المضموم في النسخة ان لم يخرج في نسخة

ان يكون حروف المضارع مضموما وما قبل آخره مفتوحا نحو يضرب

ويخرج الا في باب المفاعلة والافعل والتفعل والفعلية

والمفاتيح الثمانية فان العلامة فيها فتح ما قبل اخرها نحو كبا

ويخرج وفي الاجوف الماضي قبل وسبع وبالأشمام و

بالواو وقول وبيع وكذا باب اضمير القصد في استخرج واقعد

يفقد فعل فيهما ومضارعة تفضل العين الفا

انحويق لادبياع كما عرفت في التصريف تحقيق

الفعل ما متعدي وهو ما يتوقف قيمته على غيره

كضرب زيد عمر واما لازم وهو ما لا يخلو كقعد والمتعدي قد يكون

متعدی الی مفعول واحد کثرت ذی غیر و الی مفعولین کاعطیہ

عمر وادریا و خرفیہ الاقدار علی احد مفعولہ کا غنیت زور

واعطيت درهما بخلاف باب علمت فانه لا يجر احدوا احد

بمفعولہ نحو علمت زیداً فاضداداً لا تقول علمت زیداً فاعلی

وَعَلَىٰ قَائِلٍ ثَلَاثَةٌ سَعَايِلُ وَأَعْلَىٰ عِزٍّ زَيْدٌ وَأَقْصَلُ وَمِنْهُ

أفعلت عزمي اليأس اليك وأبنا وبنا وأخبرهم فقلت

مِنْهُ سَعَةً مَفْعُولُهَا الْأَفْرَاحُ وَالْأَحْزَانُ مَفْعُولُهَا

اعطيت في حوزة الانصار على اتم ما نقول اعلم الله اعلم الله

عروا فاضروا في هذا الباب الثالث من كتابكم فاعملوا عملت ما

عدم حوازا لآلة، ارضی احمد، فلما يقول علمت برید محمد

تقول اعدت زبانه و احراس

علمت وقت وصيت وعلمت وقت وصيت وعلمت وقت وصيت

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

وهي افعال تفضل على المستند والخبر فتنبها على الخبر المفعولية نحو
 علمت زيد افعالا واحدا ان لهذه الافعال خواص منها ان لا تقترن
 بحرف نحو سببا بخلاف باب اعطيت فلا نقول علمت زيدا
 بل نقول علمت زيدا افعالا ومنها جواز الالتقاء اذا توسطت نحو
 زيدا علمت قائم او تاخرت نحو زيد قائم علمت ومنها انما تعلو
 ونعت قبل الاستفهام نحو علمت زيدا عندك او عمرو ^{اي يجوز ان يكون}
 قبل حرف النفي نحو علمت ما زيدا في الدار وقبل لام الاستدراك نحو علمت
 زيدا منطلقا ومنها انه يجوز ان يكون فاعلهاء نحو علمت اضمير
 لشي واحد نحو علمت منطلقا وطنتك فاصلا وانه قد يكون
 طنت بمعنى شئت وعلمت بمعنى عرفت وايريت بمعنى
 انصرت ووجدت بمعنى اصببت الفاعل نصب مفعولا واحدا
 فقط فلا يكون حينئذ افعال القلوب

وهي افعال وصفت لتقرير الفاعل على صفة غير مضمرة
 هي كان وصار واصبح وامسى واضمح وظل وبات وعاد ورض
 سعد وراح وما زال وما فتى وما رح وما دام ما انقلب وليس هي
 الافعال تدخل على الجملة الاسمية لانها ليست بامثلة ما ترفع
 الاول ومنصب الثاني فيقول كان زيد قائما الا ان كان على
 اقسام ناقصة تدل على ثبوت خبر الفاعل لها في الماضي دائما نحو كان
 المدد علما حكما او منقطعاً نحو كان زيد شاكراً ومات بمعنى ثبت
 وحصل نحو كان القتال اي حصل القتال فزيادة لا تغير المعنى
 كقول الشاعر حيادي بي ابي بكرت امي على كان السوية للبر
 اي على المسمومة وصار لا انتقال نحو صار زيد غنيا واصبح وامسى
 واضمح تدل على اقران معنى الجملة تلك الاوقات نحو اصبح زيد
 ذاكر اي ذكره كان في وقت البصر وبمعنى صار وانه وبمعنى

قد عرفت
 ان كان
 قد عرفت
 ان كان
 قد عرفت
 ان كان

دخل نحو أصبح لم يدخل زيد في الصباح وظل وابتدأ على امر

معنى الجدة لوقته في نحو طين زيد كاتبا وابتدأ زيدا فاما وبتعني صارا

والمزال وافتح ومارج وما انقلب نزل على صوت خبرها لفتاها

نوا قوم ما دام الدهر حجابا وليس تل على نفى معنى الجدة حاله نحو

ليس زيدا فاما و قبل مطلقا وقدرت بقبية الحكم ما في القسم

والخبر ما في الفعل وضعت للدلالة على ذلك

الخبر لفتاها مسمى على ثلاثة اقسام للرجاء وهو عسى وهو فعل

لا يستعمل منه غير الماضي وهو في العمل مثل الا ان خبره منار هو مع ان

نحو عسى زيد ان يقوم ويجوز تقديم الخبر على ما نحو عسى ان يخرج

زيد ويجوز ان نحو عسى ان يقوم بمفعول وهو كما هو خبره

منقول مفعول ان كما هو زيد يقوم وقد نزل ان نحو كما هو ان

يقوم للاخذ والشرع في الفعل وهو نحو واخذ واخذ

واخذ واخذ واخذ واخذ واخذ واخذ

[illegible]

الزبد

زيد وجذ ليد رجا و حال كوجذ اراكبا زيد وجذ انبدا كبا انا
 فله صلان ايضا ويوميس فوجيل الرجل زيد وميس غلام الرجل زيد وميس
 زيد وسار كوسا الرجل زيد وسار غلام الرجل زيد وسار الرجل زيد
 مثل تم وميس وقد مضى لغاية واقسامه سبعة
 عشر حرفا و حروف المشبهة بالفعل و حروف العطف و
 حروف التثنية و حروف النداء و حروف الايجاب و حروف الزايد
 و حروف التفسير و حروف المصدر و حروف التخصيص و حروف التبع
 و حروف الاستفهام و حروف الشرط و حروف الزيد و حروف التثنية
 و التسوية و حروف التاكيد و حروف المروءة و حروف وصفت لاقتضا
 الفعل او مشبهة او معنى الفعل الى ما يليه كوزارت زيد وانا ما زرت زيد
 وبنافى الدار الوك اى اشارة الى ما قبله كبن غفر بن غفران وبنى لما
 الغاية وعلامته ان يصح في مقابلة الى انهما كما تقول زرت من العفر

الى الدرو

الى الكوفة ولعنين وعلمته ان يعرج اوضح لانه الذي
مكانه كقوله تعالى فاجتنبوا الرعس من الاوثان ولتسبح
وعلمته ان يعرج وضع لفظ بعض مكانه نواحدت من الكوفة
ولزيادة وعلمته ان لا يخل المعنى باستقامته بما جاء في
احد ولا يراد في كلام الموجب فلا الكوفين اما قولكم قد
كان من مطروقة شبهته وهو يعرج لكم من ذواتكم سائل
الى انشاء الغاية كما ومعنى مع فليلا كقوله تعالى فاعسا
فانفسلو وركبوا اريدكم الى المرافق اي مع المرافق وضمي
هي مثل اي ومعنى مع كثيرا نحو قدیم الحاج حتى انشاء اي
مع لئلا ولانه خل غير الظاهر فلا يقال انتهاء حلا فالله ورو
فلا والله لا يمتنع انما شئ فتي شك ابان ابي زيادة شاذوفي
وهي المطر فبه كور معي الدار والملا في الكون ومعنى على قبلها

هذا هو المعنى
الذي هو المراد
من قوله تعالى
فاجتنبوا الرعس
من الاوثان
ولتسبح
وعلمته ان يعرج
وضع لفظ بعض
مكانه نواحدت
من الكوفة
ولزيادة
وعلمته ان لا يخل
المعنى باستقامته
بما جاء في
احد ولا يراد في
كلام الموجب
فلا الكوفين
اما قولكم قد
كان من مطروقة
شبهته وهو يعرج
لكم من ذواتكم
سائل
الى انشاء الغاية
كما ومعنى مع
فليلا كقوله تعالى
فانفسلو وركبوا
اريدكم الى المرافق
اي مع المرافق
وضمي
هي مثل اي
ومعنى مع كثيرا
نحو قدیم الحاج
حتى انشاء اي
مع لئلا
ولانه خل غير
الظاهر فلا يقال
انتهاء حلا
فالله ورو
فلا والله لا يمتنع
انما شئ فتي شك
ابان ابي زيادة
شاذوفي
وهي المطر فبه
كور معي الدار
والملا في الكون
ومعنى على قبلها

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

كقوله تعالى والاصل لكم في فروع النحل اي على حوص النحل
والجواهر المصاقي كمررت زيدا اي التصديق مروي
فمن يغرب منه زيد ولا يستعانة كما كتبت بالقدم
والصاحبة كخرج زيد عشرة ولا مقابل كجئت بها لآل
لنعتيه كزيت زيد ولا نظرية كجئت بالمجراي في
المسرة وازيدة قياسا في النقي كزيد قايما وفي الاستغفار
نحو من يدقها ثم وسما على المرفوع كجئتك درهم اي حبك
درهم اي حبك درهم وكفي باليد شيئا اي كفي باليد شيئا
وفي التذويب كالتقيرة واللام وفي انحصاص كالحل
للغرس والمال لرزيد والتعطين كغربت لثا وبيب وزائد وكقوله
تعالى روث لكم اي غنمكم وبعضه عن اذ يستعمل مع النطق
كقوله تعالى وقال الذين كفروا للذين آمنوا لو كان خيرا ما استغفروا

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

اليه ومعنى الواو في القسم المنعوت كقول السمرقاني لله لا نعبد
الاكلام وحينئذ يفتقر اليه الطياري والانس والوحوش
مشتغلين بالكلية في التفتيش والتقصير في سبيل الكلام ولا يفتقد
الا على ذكره موصوفة بخيرات رتب رتب كرم لقيته ومصرعهم
مفروند كرم منكره منصوبه بخيرته رتب رتب اور رتب رتب
وربه رتب رتب وعند الكوفيين يجب المطابقة لخبره
رجاء رتب رتب ورثهم رتب رتب اور رتب رتب اور رتب رتب
الكافيه فترتب رتب رتب اور رتب رتب اور رتب رتب اور رتب رتب
لباين فعل ماض لا بد باليقين يتحقق في الماضي ويجوز
وانك الفعل غالب كقولك رتب رتب رتب رتب رتب رتب رتب رتب
قال من انكر رتب رتب رتب رتب رتب رتب رتب رتب رتب رتب
وورب رتب رتب التي تبتدئ بها في اول الكلام كقول الشاعر و

والله اعلم
بما في
الغيب
والله اعلم
بما في
الغيب

وبالله ليس لها ليس الا العاقر والعسر واول القسم وبني كعب
 بالطاهر والعدلاضرين ولا يقال وقع وآثار القسم وبني مختصة
 بالمدوحه فلا يقال تا الرحمن وقولهم رب الكعبة شاؤوا
 وبأثر القسم وبني تدخ على الطاهر والمضمر نحو بالمدوح وبالرحمن وبك
 ولا بد للقسم من جواب وبني حمزه وتسعى جواب القسم وان كان
 موصيه بحب دخول الدار في الجملة اسمية والفعليته كوالله لا
 فعلن كذا ولان ربه العايم والكان نافية بحب دخول
 ما ولا يجوز له ما زيد بقايم ولله لا يقوم زيد واعايم قد يحذف
 جواب القسم ان تقدم ما يدل عليه كوزيد قايم ولله او توسط
 كوزيد والبقاء قايم وعن النبي بوجه كرميت السهم عن العوس على
 لا تستعمله كوزيد على السطح وقد يكون عن دسئ اسما على او على
 عليها من تقول من عن بمنزلة قوله فحدثت من عليه بعد ما تم

ول

على من تقول من عن بمنزلة قوله فحدثت من عليه بعد ما تم
 على من تقول من عن بمنزلة قوله فحدثت من عليه بعد ما تم
 على من تقول من عن بمنزلة قوله فحدثت من عليه بعد ما تم

والكاف تشيب خزيمة الشمس وراية كقول تعالى

کیس کشیشی وقد يكون اسما كقولك عذبت في كذا من جم

يخبر عن كماله المستور ومنه الاستدراك المصحح

في شيطان ما ايسر من حرب ولا خطر فيه في الحضر كما ايسر من

شهره و قلمنا داخل و عاشق و صراحتا مستقیم و حجاز

زيد وما شاء وما عذر
الروح السبعة الف

انَّ وَاكَّ وَكَانَ وَلَيْتَ وَاقْلَ مِمَّاهِ الحروف

عليه السلام في قصب الاسم وفتح البحر فاعترفت قوافل

فاجم وفدي فيها يا الله ففعلها عن عمل وكنيسة واصل
 انفسا تفعل انما قام زيد واعدا ان الكسرة الهرة لا تقهر

معهم الجنة انكول في ان زيد اقام وان المنصوحة الحرة مع بعد

من الاسم والحرف في حكم المعرفة وكذلك يجب الكسرة اذا كان في ابتداء

نام و نام خانوادگی : _____

الكلام تقول ان زيدا قائم وبعد القول كقول تعالى يقول ان زيدا
 وبعد الموصول نحو انيت الذي الله الماحذ واذا كان في خبر الاسم
 نحو ان زيدا قائم ويجب الفتح حيث يقع منعولا نحو كبرت انك
 قائم وحيث يقع فاعلا نحو بليني ان زيدا قائم وحيث يقع مستندا
 نحو عندي انك قائم وحيث يقع مجرورا او متصفا فالسبب في وجوب
 من ان نكر قائم ووجب اشتراكك قائم وبعد نحو لو انك عندي
 وبعد نحو لو انك خام ويجوز العطف على اسم ان المكسورة بالرفع
 والنصب بالنسبة اليه اعتبار المحل والفظ نحو ان زيدا قائم وعمر وعمر
 ان ان المكسورة قد تخفف فبغيرها السلام كقول تعالى
 وان كانا ليومئذ حسيدا بوز الغار كقول تعالى وان كل لا يجمع
 لدينا محضون ويجوز فعلها على الافعال المستندة نحو ان كسرت
 من قبله من الضا الهن وان نلتك من الكاويين وكذا لك

قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم

قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم

قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم

قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم
 قوله تعالى يقول ان زيدا قائم

قد خفف

فجيب اعمالها في ضمير الشان المعذور فيدخل على اليا اسمه كما كانت
تواخي ان ربي قائم او علمية واخبرني ان قد خفف من وجوبها
نسبة الى وسوء او قد اوجرت النسخة على الفعل كقولهم
علم ان سيكون ~~سلك~~ ^{سلك} كقول تعالى علم ان سيكون
سلك مرضي ^{والله اعلم} المستتر اسم ان هو كان زيد بن الاسود وهو مركب
من كاف التثنية وان الكسورة وانما فتحة التقديم الكاف عينا
لقد بره ان زيدا الاسود وقد خفف ^{في} فمجي كونه ان زيدا اسود ولكن
للاستدراك وبواسطه بين كل واحد من المتعارفين في المعنى نحو ما جاء زيد
ولكن جاء عمرو او غاب زيد ولكن نكر حاضر ويجوز معها الواو كونه لهم
ولكن عمرو واقاعد وقد خفف فتعني نحو سلكي لكن عمرو وعندهما وليت لتعني
تجولت بعد اذن الله في الفراء وليت زيدا قابلا بمعنى امتنى ولعل للرجي
كقول الشاعر خفف انما الجبين ولست بهم فعل الله عز وجل في صراحة وهذا

الجوهري في المعنى زيد قائم وفي المعنى على وعن وان وليس فلان
 وعند المعنى اصله على زيدت فيه الهمزة حروف العطف عشرة
 الواو والفاء وثم وحتى واو انما و انم ولا و لكن واللام
 الاول للجمع والواو للجمع ^{مطلقا} كوجاهتي زيد وعمر وسوا كان زيد مقدر
 مطلقا في الجمي او عمر والفاء للترتيب بلامه كوجاهتي زيد وعمر واما
 كان زيد مقدر بلامه و ثم للترتيب بلامه كوجاهتي زيد وعمر واما كان
 زيد مقدر بلامه وحتى كثر في الترتيب والهاء الا ان هاءها قبل
 من هاءه ثم ديشترط فيه ان يكون سخطوها داخل في المعطوف
 عليه وهي تفيد قوة في المعطوف نحو مات الناس حتى الانبياء
 او ضعفا نحو قدّم الحاج حتى المشاة او داء وام تلاها المشبوت
 الحكم لاعد الايرين لا تبينه نحو مرت برجل اذ ^{انما} واما انما يكون حرف
 العطف لوان تقدم عليها اما اخر نحو العدد انا زوج واما فرد ويجوز

هذا هو المعنى
 في المعنى
 في المعنى
 في المعنى

MANUSCRIPT

التبع

او نحویه لما کتاب او ای و ام علی
 ان یتقدم اما علی قسمین متصله و بی ما یشال بهما عن تعین
 احد الآخرین و السائل یعلم ثبوت احدهما بهما کما فی وقت او
 و اما فان السائل لا یعلم ثبوت احدهما اصلا و لیستعمل ام تلافیه
 شرائط الاول ان یقع قبلها خبره نحو ازید عندک ام عمرو و انما
 ان یلیها لفظ مثل ما فی الخبره ای ان کان بعد الخبره اسم فکذا
 بعد ام کما مروان کان فعل فکذا الک ^{بعد} کما قوام زید ام قد فعل ایضال
 ارا یتیت زید ام عمرو و انما ان یتكون احد المسؤولین محققا و
 انما یکنه ان تکرار الاستفهام عن التعین فکذا لک بحیب ان یتكون
 جواب ام بالتعین دون نعم او لا فاذا قبل ازید عندک ام
 عمرو فجوابه تعین احدهما اما اذا اسئل ما و اما فجوابه نعم او لا
 و منقطع و بی ما لکن ^{بمعنی} بل مع الخبره کما را یت شیخی من بعد
 قلت انها لما بل معی سبیل القطع ثم حصل لک شک فی هذا

فقلت يا ابا عبد الله عرض عن الاخبار الاول واستبوا
 او منعه من اي شاة ^{اهم ان المنفعة لا يستعمل الا في}
 البر كخاطروني الاستفهام كوعندك زيد ام عمر واذ سألت
 اوله عن حصول عمر زيد ثم امرت عنه الى السؤال عن حصول
 عمر واوله وكس جميعا الشوت الحكم لاحد الامر من معناه اما
 لا ينبغي ما وجب الاول عن الثاني نحو جاز زيد لا عمرو واوله
 عن الاول نحو جاز زيد بل عمرو ومعناه من جاز عمرو واجاز بكر بن خالد
 بن اجاز خالد ولكن لا يستدرك برحبها النفي قبلها نحو اجاز زيد
 عمرو جاز او بعمره نحو قام بكر لكن خالد لم يقوم ^{حروف التبيين}
 الاول اما واما وضعت لتبيينه المخاطب للتأنيده شيء من الكلام
 قالوا وما لا تدخل الا على على الجدة اسمته ^{نحو قال الله تعالى}
 الا انهم هم المفسدون وقال الشاعر اوافي الذي تشكوا بكى والذي

MANUSCRIPT

مكتبة
 جامعة
 القاهرة

انا

المكتبة
 جامعة
 القاهرة

الامير ومن لا يحق ان يلبس جلست وان تزار مع لافله

تعالیٰ ان جالبیروں کو واپس بلا کر دیکھو اور ان کی فہم

ما زاد مع اداس و سوز این وای وای این شریفات کجای

وتمني وعاقله واما مع الواليد عرف الشيخ ما دونه

وَأَنَّ الْمُدْرِجِينَ فِيكَ مُنْجَعَانِ إِنَّ الشَّيْءَ فِيكَ فَكَيْفَ تَعْلَمُ

الاقسم سدا للبد ولا اقسم يوم القناتة بمعاقبة وامامه والياء

[illegible]

كتاب السيرة النبوية

یہاں پر ایک اور بات یاد رکھنی چاہیے کہ اگرچہ یہ سب باتیں

وہ لفظ القول المعجمہ

الاول والآخر اللهم الفعوات كفوا تعالوا فاعلوا عليه السلام

[illegible]

100

[illegible]

قدرك الاثير الى قسطنطين ولاجل ذلك حرف التفسير البصير
 بعد ان لم الماسي لمصلح ان يقع حاله لا قد يحى التكرار اذا كان حوالا
 من كماله من فام زيد تقول قد قام زيد في المضارع للتفصيل
 ان الكذب قد يصدق وان الجواز قد يفسر وفيه تحقيق لحواله
 معالي قد يعلم الله المعوقين ويجوز الفصل بين الفعل والضم
 نحو قد ويدا حسنت وقد كبرت الفعل بعده وجوده في
 نحو قول الشاعر قد اقبلت فركن ركنانا لا تنزل رعايا وكان قد
 اني فكان قد زالت الحروف الاستفهام السبعة وبعدها ان قد
 صدر الكلام قد خال على الجملة الاسمية والفعلية نحو اقام زيد و
 بن قام زيد و دخلها على الفعلية لكثران الاستفهام بالفعل
 اولى وقد تدخل السبعة في مواضع لا يجوز دخول بن ما نحو ابدأ
 ضربت واقضرب زيدا او ما نحو كذا كذا قد كذا ومن كان

هذا هو الالف الذي هو في قوله قد اقبلت فركن ركنانا لا تنزل رعايا وكان قد
 اني فكان قد زالت الحروف الاستفهام السبعة وبعدها ان قد
 صدر الكلام قد خال على الجملة الاسمية والفعلية نحو اقام زيد و
 بن قام زيد و دخلها على الفعلية لكثران الاستفهام بالفعل
 اولى وقد تدخل السبعة في مواضع لا يجوز دخول بن ما نحو ابدأ
 ضربت واقضرب زيدا او ما نحو كذا كذا قد كذا ومن كان

هذا هو الالف الذي هو في قوله قد اقبلت فركن ركنانا لا تنزل رعايا وكان قد
 اني فكان قد زالت الحروف الاستفهام السبعة وبعدها ان قد
 صدر الكلام قد خال على الجملة الاسمية والفعلية نحو اقام زيد و
 بن قام زيد و دخلها على الفعلية لكثران الاستفهام بالفعل
 اولى وقد تدخل السبعة في مواضع لا يجوز دخول بن ما نحو ابدأ
 ضربت واقضرب زيدا او ما نحو كذا كذا قد كذا ومن كان

هذا هو الالف الذي هو في قوله قد اقبلت فركن ركنانا لا تنزل رعايا وكان قد
 اني فكان قد زالت الحروف الاستفهام السبعة وبعدها ان قد
 صدر الكلام قد خال على الجملة الاسمية والفعلية نحو اقام زيد و
 بن قام زيد و دخلها على الفعلية لكثران الاستفهام بالفعل
 اولى وقد تدخل السبعة في مواضع لا يجوز دخول بن ما نحو ابدأ
 ضربت واقضرب زيدا او ما نحو كذا كذا قد كذا ومن كان

جواب القسم الرابع الشرط لذلك وجب فيها ما ادعى في القسم الخامس
 كما لا ريب في الثاني اما ان وقع القسم في وسط الكلام كما هنا
 بغير القسم كما يكون الجواب جوابا له فيكون التخييل في ذلك
 ان يقع جواب ما قبله فيكون انفسه ما ذكره في قوله ان
 سيقول ما الذي سيقول في الجواب الذي سيقول في السارقين
 جوابا له وان يكون الاول سببا للثاني وان يكون معلقا على
 الشرط لا بد من فصل ذلك كما يكون معلقا على ان المقصود به العلم
 الواقع بعد ما كمل ما به فيتمشى بغيره مما كان من شئ فريد متعلق
 فحذف الفعل والجار والمجرور حتى تقع منها فريد متعلق بجعلت
 الباء الفاصلا ما تقدم الالف المتعلقة على اليم وادخلت اليم في
 اليم فصارا فريد متعلق ولما تيسر دخول حرف شرطه
 الجزاء الثاني ووضع الجزاء الاول بين اما والفاء وضاع الحمد

MANUSCRIPT
 1

MANUSCRIPT

بسم الله الرحمن الرحيم

Journal of Management Studies

100-443887-100

[Illegible handwritten signature]

بسم الله الرحمن الرحيم

المستشار العام للمجلس الأعلى للمعاشرة

سوف حضور مع ہوں تاہم اس بار میں ہاں کہہ نہیں سکتا۔

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

100

باسمہ تعالیٰ

وَمِنْهُمْ مَن قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

[illegible]

55

المعبر

۱۶۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بعد از حق تعالی هم درود مستطی
گوست شهروزنی ای ابرو و شعر با

لفظ عربی وضع کرده شد معنی ای غر
 با هست مغر و یا مگر که نفس نفیر

پس این نفرود که نایب شده بود اسم او معلوم است و این را به گفت

بسم رب السمیع انواع است جل و علا

ہم بر معنی ذلت و تنگدستی متحمل
از بقدر مال است قبایل و مائمی منفصل

معظم معنی دلالت بکلمه لا حقرا

حرف بر معنی ولایت خود بلند کرد

حوت طار به جرم تنهون بار بر هم دان
لام ترف و اخانت سوی کد و اد

وقتی که در همین دست نوشته ها

اسم یا عوب بود یا عیسی که هفت
است مرفوع هم سقوط هم خور

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

فاسل و متفعل فاعل و مجهول

بر و مرفوع اند و مفعول و خبر هم

اسم کان خبر کان خبر فاعل آن

اسم ما و لایستی پس هم مرفوع و ما

ثانیاً منصوب المفعول علی ای خبر

هم به هم خبر هم مفعول علی خبر

باز ششمی هم آن خبر کان هم

باز ششمی هم آن خبر کان هم

ثالث مجرد خبری که اندکی است

یا انصاف است که می گویند توانی بگوئی

باز از مرفوع و از منصوب از محرومان

هم توانی آمدن او را پیش و کجا است

اینهمه اند که اندک است فاعل آن

باز از مفعول است و خبر است

اسماً یا افعال اسماً الاشاره بمعنی

معنی از هم می خورند و از هم می خورند

باز از مفعول وانی هم که است

معنی از هم می خورند و از هم می خورند

خدا و ما و آن و حق و آن و حق

بست اسماً الاشاره به بیایند و

الذی یسأل فی اللذان و اللذان

الذین و اللواتی من و ما و

ما بود و آیه بود و نه صفت بود که

ما بود و آیه بود و نه صفت بود که

ما بود و آیه بود و نه صفت بود که

منصرف مفرد مثنی جمع و جمع

نعم و کسر یا تون باشد ای

اسما یا بصرف و ضم بود پس
واو الف یا بود و او یا

جمع سالم از مثنی ضم تین
چهار در اول و کسر یا تون

تثنية بالفتحة و یا ساکن فتح قبل یا

این بود لفظی تقدیری علامی

رفع و نصب و جواز نقص یا مثنی

نعم و کسر و رخص یا مثنی

منصرف یکسره تون یا پس لای

یا و علت هم ز تون و کسر و

عدل و وصف و غیره یا مثنی یکسره

در زن فعل الف تون جمع کسر

جمع تان چون مضارع و یا مثنی

الف یا مثنی اند هم حوا جلی

اسما یا بصرف یا چون در الف

با اضافه گری امور خوانی در غام

نیز اسمی در دو قسم یکی جامد از و

نوع دوم هم شئی از آن

و ماعل هم متعول و مبالغه ظرف هم

تغسل یا الف مثنی ما سوا جامد هم

فعل یا ماضی است یا امر است یا باشد

یا نصب میشود یا مضارع ای

عنه و کسر یا تون باشد ای
جمع سالم از مثنی ضم تین
چهار در اول و کسر یا تون
یا و علت هم ز تون و کسر و
در زن فعل الف تون جمع کسر
الف یا مثنی اند هم حوا جلی
با اضافه گری امور خوانی در غام
نوع دوم هم شئی از آن
تغسل یا الف مثنی ما سوا جامد هم
یا نصب میشود یا مضارع ای

